

הלכות מזוזה

מראה מקומות

פרק א

גודל מצות מזוזה
מקומות החייבים במזוזה
(חלק א)

הוצאת מכון הם חיינו

A project of
קהל חזון אלימלך

בעזרת החונן לאדם דעת
המראה מקומות בקובץ זו נתקבצו על ידי
גרשון סגל

הערות יתקבלו בשמחה נא לשלחם
Questions@heimchayeinu.org

קובץ מראה מקומות זו מוקדש על ידי
גרשון סגל
לעילוי נשמת אימי מורתי רבקה יוכבד בת הלל
ועל ידי
לאה גיטל בת דוד סולומון

חורף תשפ"ג

קונטרסים על נושאים אחרים של מכון הם חיינו
אפשר להשיג כאן

www.heimchayeinu.org

תוכן הענינים

- 1.....הפסוקים שבתורה
- 2.....גמרא מנחות דף לג: (אמר רבא עד דרש רב יוסף)
- 3.....טור יורה דעה סימן רפ"ה
- 4.....שולחן ערוך שם עם הנושא כלים
- 6.....ערוך השולחן שם
- 7.....גמרא יומא דף יא. – יב. (ת"ר בשעריך עד יא: א"ל פתחתה, ובאותו עמוד ת"ר עד יב. שתי נקודות ומתקינן לו)
- 10.....גמרא מנחות דף לג. (וההיא פיתחא עד א"ר זירא)
- 11.....הריף הלכות מזוזה דף ו. – ו: (שתי נקודות ת"ר עד שתי נקודות גרסינן)
- 13.....הרא"ש הלכות מזוזה סימן י, וט"ו
- 17.....רמב"ם הלכות מזוזה פרק ו הלכות ו – ז (הלכה ז עד בית שער), והלכה ט (עד סוכת חג בחג) עם הכסף משנה
- 19.....טור יורה דעה סימן רפ"ו סעיפים א – ה, וסעיף י (עם פירוש הרמב"ם והר"ש)
- 23.....שולחן ערוך שם עם הנושא כלים
- 28.....שולחן ערוך אורח חיים סימן מ' סעיף ב' עם מ"א ס"ק ב' ומשנה ברורה ס"ק ז'
- 29.....ערוך השולחן יו"ד סימן רפ"ו סעיפים א – י"ט

דברים פרשת ואתחנן פרק ו

תרגום אונקלוס

(ח) ותקטרינון לאת על ידך ויהון לתפלין בין עינך:
(ח) וקְשַׁרְתֶּם לְאוֹת עַל יָדְךָ וְהָיוּ לְטֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ:
(ט) ותכתובנון על מזוזין
(ט) וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: ס

רש"י

(ט) מזוזות ביתך. מזוזות כתיב, שאין צריך אלא אחת:
ובשעריך. לרבות שערי חצרות ושערי מדינות ושערי עיירות:

דברים פרשת עקב פרק יא

תרגום אונקלוס

(יח) ותשוון ית פתגמי אלין על לבכון ועל נפשכון ותקטרוון יתהון לאת על ידכון ויהון לתפלין בין עיניכון:
(יח) וְשִׁוּוֹן יֵת פִּתְגָמֵי אֵלִין עַל לִבְכוֹן וְעַל נַפְשָׁכוֹן וְתִקְטְרוּוֹן יִתְהוֹן לְאוֹת עַל יַדְכוֹן וְיִהוֹן לְתַפְלִין בֵּין עֵינֵיכוֹן:
(יט) ותלפון יתהון ית בניכון למלא בהון במתבך בביתך ובמהכך באורחא ובמשכבך ובמקימך:
(יט) וְתִלְפוֹן יִתְהוֹן יֵת בְּנִיכוֹן לְמִלְלָא בְּהוֹן בְּמִתְבַּךְ בְּבֵיתְךָ וּבְמַהְכֶּךָ בְּאוֹרְחָא וּבְמִשְׁכַּבְךָ וּבְמִקְיָמְךָ:
(כ) ותכתובנון על מזוזין ותקבענון בספי ביתך ובתרעך:
(כ) וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוֹזִין וְתִקְבְּעוּן בְּסָפֵי בֵיתְךָ וּבְתַרְעֶךָ:
(כא) בדיל דיסגון יומיכון ויומי בניכון על ארעא דקיים יי לאבהתכון למתן להון כיומי שמיא על ארעא:
(כא) וְדִיל דִּיסְגוֹן יוֹמִיכוֹן וְיוֹמֵי בְנִיכוֹן עַל אֶרְעָא דְקִיִּים יֵי לְאַבְהַתְכוֹן לְמַתָּן לְהוֹן כְּיוֹמֵי שְׁמִיא עַל אֶרְעָא:

רש"י

(כא) למען ירבו ימיכם וימי בניכם - אם עשיתם כן ירבו, ואם לאו לא ירבו, שדברי תורה נדרשין מכלל לאו הן, ומכלל הן לאו:

חידושי תורה – הערות – פירושים – ופסקים

קבא ד מ"י פ"ו מהל' מילין
ה"ב (פסח פסין כג)
טו"ש ע"ד מ"י רפס ע"ב
ו"י רפס ע"ב
קבא ד מ"י פ"ו מהל' מילין
טו"ש ע"ד מ"י רפס ע"ב
פס"ד
ג (טו"ש ע"ד מ"י רפס ע"ב)
פס"ד
קבא ד מ"י פ"ו מהל' מילין
טו"ש ע"ד מ"י רפס ע"ב
פס"ד
קבא ד מ"י פ"ו מהל' מילין
טו"ש ע"ד מ"י רפס ע"ב
פס"ד
קבא ד מ"י פ"ו מהל' מילין
טו"ש ע"ד מ"י רפס ע"ב
פס"ד

תורה אור השלם
1. י שמואל קצץ על ידי
ימקני: הלהים קבא ה

לעני רש"י

פסלש"ט א. טלא.
אויש"ר א. ש. מווח
פסח. עמוד או קורה
המורה צדק פסח.
מסגרת לרלה.
אלו"א"ר א. (אליהו"ר).
גו"ה. מוסח.
קמב"ר א. חר.
לוי"א"ר (לוי"א). צ"ר.

שיטה מקובצת

6. תיבות שלא להרחיק מן
7. יו"ת משליש נמקח:
8. שיפנע במצוה מיר:
9. בפסח שאחורי הדלת.
10. רש"י פ"ב ב"ב הלכות
ראשון צ"ל שחור פסח
שבבבבב (העמוד) לשני
פסחים (לצד) וי"ן ביאור לזה
לזה ולשני שני קשה להבין
דמה ענין הוא לו לפסח
שאחורי הדלת: ו"ל פ"ח
בפסח שאחורי הדלת. כ"י
בכונן במקצועות הבית כ"י
ולפסח קשה או תריווהו
פסח: ור"י א. ר"י
משכח ב"ד דר"י י"ן לזה
לזה וצ"ל שחור פסח:
לפסח ונחת פסח: ור"י
ואו דר"י י"ן לזה וזה
צ"ל: (א"ר נדון). כמ"ר.
(והי"ב ב"ב שער נמקח).
דנה דאמרין לעיל גבי כ"י
הדוק: ח"ב שחור פסח:
וא"י פסח של צד החצר
היינו דוקא חצר אבל
קטנות אינו עשוי כל כך
לחשמש ולא חת"כ בפסח:
ת"ח: 10. מגינה לבית. פ"ה
בשון אחר אם פסח
פסח כ"י ע"ד קטנות
וה"ב וא"י: דאמרין לעיל
הלך אחר ח"ב צ"י ח"י
בפסח שבין גברי נשי
התריווהו ח"בין ולבא אלא
לזה א"י דר"י י"ן לזה וזה
אולי"ן ב"ר ח"ב צ"י אבל
לפסח שחור כ"י במקום
פסח ור"י לא אולי"ן ב"ר
ומ"ן רפס סבר דא"ל לפסח
אולי"ן ב"ר ח"ב צ"י. ת"ח:
ו"ל ח"ס מר"ס מגינה לבית
היינו פסח קטנות שהבאין
מן הגנה דרך בית שער
בנכסין ב"ר קטנות כ"י א"ל
פליגי דר"י ב"ר פליגי בבית
לגנה פסח החיצון היוצא
בבית שער לגנה שהיוצאין
מן הבית דרך בית שער
ויוצאין ב"ר לגנה כ"י פ"י
בשון ראשון ור"י א"ל דמי
בית שער הגנה דר"י א"ל
שער דר"י לעיל ד"ב בית
החצר ור"י י"ן א"ל שער
הגנה ור"י פ"י לשון אחר
עיקר. צ"י: 11. מ"י עיקר
קטנות: מ"י ע"ד עיקר:
12. פסח. ור"י ס"פ המווח:
13. כ"י. המווח א"י ש"י
או בארז מלבן שטלה על:

ומא' תחילת ש"ש העליון דקאמר להרחיקה. שומר לא ירחיקה
מן התקרה. וזכרונות משמע צ"פ דמגילה דכשפסח
גבוה הרבה מניחה כנגד כפיו וחולק על הש"ס שלנו. מ"ר:
דלית אהו תקרה. פירוש מקום
אינו שור אלא האגנים
מן הכיפה אכן נכנסת ואלו יולא
וכענין זה דלית ליה שיקפי שאין שם
מווחות אלא האגנים בולטות כגון שני
מווחה וכענין זה (איתא) בפ"ק דעירובין
(דף יא.) גבי סוכה ומה שפ"י הקונו'
לשון אחר דלית ליה שיקפה שאין
הבית מקורה 11 קש"ל מ"י גרע משערי
חצירות דחייבין במווחה דלאמר פרק
קמ"א דיומא (דף יא.) מ"ר:

א"כספלידי דבי מר. סוגיא
דשעמין מוכח
דהיינו אכסדרא ולא כמו שפ"י
נקיט' בפ"ק דנבא בתרא (דף יא.)
דהיינו ערקל' נאה ונערין פרס
דהיינו מערה דמתרגמינן (מהל' גג)
בנכחו מפני שאלו נמעה
לאכסדרא וסוגיא דנבא בתרא
קש"ל לפ"י הערוך דמשמע הס' ש"ס
לאכסדרא כשורי וליכא ונמעה
ליכא כשורי וליכא ועוד דקאמרין
הס' מערקל' לאכסדרא והשמה
אינדרונא פירוש לפי שנה אשמה
אפומא דאכסדרא וא"י לאכסדרא
היינו מערה אין לך חדר אבל
נמעה. 6. מ"ר:

אכסדרה ומרפסת חייבין
במווחה וכן משמע
בפ"ק דסוכה (דף ט.) דבית שער
חייב במווחה גבי שמי סוכות של
יוצרים זו לפנים מו' דפיק' ומיהו
מיונה בית שער לפנימית ומתחייב
במווחה ומיהו דפ"ק דיומא (דף יא.)
מנהל יכול שמי מרבה א"ל בית שער
לאכסדרה ומרפסת תלמוד לומר
(ב"ב) בית כ"י ו"ל דהס' מדאורייתא
והכל מדנבא 12 והר"ר יתכן אלפס
מירך דהכל בפסח לבית. מ"ר:
כשהוא

דעבדי מיתבי בית שער
דבי רב אכסדרה דבי רב
אמר רחבה אמר רב יהודה בי הרזיק חייב בשתי מווחות מאי בי הרזיק
אמר רב פפא סבא משמיה דרב בית שער הפתוח לחצר ובתים
פתוחין לבית שער ת"ר בית שער הפתוח לגינה ולקטנות רבי יוסי אומר
ג"דון בקטנות וחכ"א ג"דון 13 כבית שער רב ושמואל דאמר תריווהו
14 מגינה לבית כולי עלמא לא פליגי דחייב מאי טעמא ביאה דבית היא כי
דאמר תריווהו מבית לגינה דכולי עלמא לא פליגי דפסח מאי טעמא פיתחא
דגינה הוא כי פליגי מגינה לבית מר סבר ביאה דבית הוא ומר סבר כולה
אדעתא

אכסדראות דבי רב: 15 בית שער. בית קטן שעשין נלך שערי חצירות ויוצא שם שומר הפסח: מרפסת. אלו"א"ר: 16 חייב
במווחה. מדרבנן. קש"ל לנביא (א) ה"ה דקמ"י חייב באכסדרה דבי רב. ש"ס ד' דפנות אלא שאין מגיעות לבית: אינדרונא. קמב"ר: פסח
באכסדרה רומיתא. עשוי (ו) חלונות חלונות וקורין ליה"א: בית שער הפתוח לחצר. ולא כבית שער: 17 ב"ב מווחה 18 אלא הפסח פתח חיצון וכן אמרין בית שער חייב במווחה היינו בית שער שאין
לנכסין ולחצר בפתח שמן החצר לבית שער: 19 ב"א נדון בקטנות. ור"י מווחה: נדון ב"א כבית שער. באר"ס ואין צריך מווחה: מגינה
לנכסין לגינה ולחצר קרי ליה מגינה לגינה. ולי נראה איכא מגינה לבית היינו פסח הקטנות שהבאין מן הגנה דרך בית שער נכנסין בו
לקטנות כ"ע לא פליגי דחייב: 20 ב"א כי פליגי מביה לגינה. פסח החיצון שיואל מגינה (שערן) לגינה שהיוצאין מן הבית דרך בית שער יוצאין בו
עיקר בית שער לגינה נעשה לגינה הילכך נדון לאר"ס (מ"ר סבר דא"ל שער בית שער דלמא שחייבין כל פסחין במווחה: 21 ב"א ומר סבר.
ומר סבר עיקרו לשם גינה עבדי ופסורה). ל"א ועיקר היא מגינה לבית אם כשהוא פתח פסח מגינה לבית א"ל היכר צ"ר הוא בבית דכ"ע
לא פליגי (ס) דחייב: קטנות עיקר. וחייב ואף על גב דל"ר סוכה בגינה דכי אמרינן לעיל (ע"א) הלך אחר היכר צ"ר ה"י מילי בפתח
דבין מרי בתי דתריווהו עיקר אלא הכל עיקר קטנות ולשמה נעשה חייב ומר סבר עיקרו לשם גינה עבדי ופסורה:
והיכלתא

דסינעריה. לכל הבית מן המזיקין: על יד ימין. דמווחה ליד
הימין היא נכנסת: העמיק. המור טפח וקבע בו המווחה פסולה:
פליס. 11 דהיינו סף מווחה של צורת הפסח: או שטלה עליה מלבן.
לנכה. שלאחר שקבע המווחה בסק הוסף מלבן בפתח כנגד
ח"ה הפסח 12 אם יש בעומק הפליס או יש בעומק הפליס או

ומא' תחילת שלישי העליון דקא אמר להרחיקה
13 שלא להרחיקה מן הקורה של מעלה יותר
משליש אמר רבא 14 מצוה להניחה במפתח
הסמוך לרה"ר מאי טעמא רבנן אמרי כרי
שיפנע 15 במווחה מיד רב חנינא מסורא אומר
כי היכי דתינשריה אמר רבי חנינא בוא וראה
שלא 16 כמות הקב"ה מדת בשר ודם מדת
בשר ודם מלך יושב מבפנים 17 ועם משמרין
אותו מבחוץ מדת הקב"ה אינו כן עבדיו יושבין
מבפנים והוא משמרן מבחוץ שנאמר י'ה
שומרך ה' צלך על יד ימין 18 ורש רב יוסף
בריה דרבא משמיה דרבא 19 העמיק לה טפח
פסולה לימא מסייעא ליה הניחה בפצין או
שטלה עליה מלבן אם יש שם טפח צריך
מווחה אחרת אם לא אינו צריך מווחה אחרת
כי תניא הריא 20 בפתח שאחורי הדלת הא
בהריא קתני לה 21 פתח שאחורי הדלת אם יש
שם טפח צריך מווחה אחרת ואם לא אינו
צריך מווחה אחרת כיצד קתני תנא העמיד
לה מלבן של קנים חותך שפופרת ומניחה
אמר רב אחא בריה דרבא לא שנו אלא
שהעמיד ולבסוף חתך והניחה אבל חתך
והניח ולבסוף העמיד פסולה 22 תעשה ולא מן
העשוי ואמר רבא 23 פיתחי שימאי פטורין
מן המווחה מאי 24 פיתחי שימאי פליגי בה רב
ריחומי ואבא יוסי חד אמר דלית להו תקרה
וחד אמר דלית להו שקופי אמר רבה בר
שיאל אמר רב חסדא 25 באכסדרה פטורה מן
המווחה לפי שאין לה פצימין הא יש לה
פצימין חייב לחזוק תקרה הוא דעבדי הכי
קאמר אע"פ שיש לה פצימין פטורה שאין
עשויין אלא לחזוק לתקרה אמר אבבי חיונא
להו לאכספלידי רבי מר דאית להו פצימי
ולית להו מווחתא קסבר לחזוק תקרה הוא
אכסדרה ומרפסת חייבין במווחה 26 באכסדרה

דבי רב אכסדרה דבי רב
אמר רחבה אמר רב יהודה בי הרזיק חייב בשתי מווחות מאי בי הרזיק
אמר רב פפא סבא משמיה דרב בית שער הפתוח לחצר ובתים
פתוחין לבית שער ת"ר בית שער הפתוח לגינה ולקטנות רבי יוסי אומר
ג"דון בקטנות וחכ"א ג"דון 27 כבית שער רב ושמואל דאמר תריווהו
28 מגינה לבית כולי עלמא לא פליגי דחייב מאי טעמא ביאה דבית היא כי
דאמר תריווהו מבית לגינה דכולי עלמא לא פליגי דפסח מאי טעמא פיתחא
דגינה הוא כי פליגי מגינה לבית מר סבר ביאה דבית הוא ומר סבר כולה
אדעתא

אכסדראות דבי רב: 29 בית שער. בית קטן שעשין נלך שערי חצירות ויוצא שם שומר הפסח: מרפסת. אלו"א"ר: 30 חייב
במווחה. מדרבנן. קש"ל לנביא (א) ה"ה דקמ"י חייב באכסדרה דבי רב. ש"ס ד' דפנות אלא שאין מגיעות לבית: אינדרונא. קמב"ר: פסח
באכסדרה רומיתא. עשוי (ו) חלונות חלונות וקורין ליה"א: בית שער הפתוח לחצר. ולא כבית שער: 31 ב"ב מווחה 32 אלא הפסח פתח חיצון וכן אמרין בית שער חייב במווחה היינו בית שער שאין
לנכסין ולחצר בפתח שמן החצר לבית שער: 33 ב"א נדון בקטנות. ור"י מווחה: נדון ב"א כבית שער. באר"ס ואין צריך מווחה: מגינה
לנכסין לגינה ולחצר קרי ליה מגינה לגינה. ולי נראה איכא מגינה לבית היינו פסח הקטנות שהבאין מן הגנה דרך בית שער נכנסין בו
לקטנות כ"ע לא פליגי דחייב: 34 ב"א כי פליגי מביה לגינה. פסח החיצון שיואל מגינה (שערן) לגינה שהיוצאין מן הבית דרך בית שער יוצאין בו
עיקר בית שער לגינה נעשה לגינה הילכך נדון לאר"ס (מ"ר סבר דא"ל שער בית שער דלמא שחייבין כל פסחין במווחה: 35 ב"א ומר סבר.
ומר סבר עיקרו לשם גינה עבדי ופסורה). ל"א ועיקר היא מגינה לבית אם כשהוא פתח פסח מגינה לבית א"ל היכר צ"ר הוא בבית דכ"ע
לא פליגי (ס) דחייב: קטנות עיקר. וחייב ואף על גב דל"ר סוכה בגינה דכי אמרינן לעיל (ע"א) הלך אחר היכר צ"ר ה"י מילי בפתח
דבין מרי בתי דתריווהו עיקר אלא הכל עיקר קטנות ולשמה נעשה חייב ומר סבר עיקרו לשם גינה עבדי ופסורה:
והיכלתא

בזאתו מלבן 36 (ש"ס) שטלה על המווחה
טפח דהשמה היא מווחה תמוזה
בעומק הכותל טפח צריך מווחה אחרת
כ"י: טלה. לשון טלאי פלשטר"א:
בפתח שאחורי הדלת. כגון שם
17 במקצוע הבית פליס קבוע ושם
פסחים מחוץ אחד לדרום ואחד
לצפון וקבע מווחה 18 בפנים 19
בחלל פסח הדרומי וכשהדלת 20 פסוח
היו פסוח למערב אחורי הדלת אם
יש עובי בפליס המגדלין טפח בין
פסח לפסח צריך מווחה אחרת לפסח
מערבי הו"ל אין המווחה 21 בחלל
12 ואם לאו אין צריך מווחה אחרת
שהרי כמותו בזאתו פסח עצמו וכן
שטלה מלבן לפליס משני נדדים
והמלבן ריבה את עובי והבדיל את
הדלת. פ"י אחר שדרך עשירים
לעשות פסח אצל שער הגדול שאין
פסחים שער הגדול תמיד 22 ור"י
קאמר או שטלה עליה מלבן ועשה
אצל המלבן פסח אחר אם יש בין פסח
לפסח טפח היו שניהם חשויין ור"י
מווחה אחרת לקטן: הא כדא"ר קתני
לפ. נקיפא דהיא: כיצד קתני.
וה"י קאמר דהיא 23 פליס או שטלה
עליה מלבן אם יש שם טפח כ"י
כיצד כגון פסח שאחורי הדלת 24:
מלבן של קנים. שלא מלא מווחות
ע"ז ועשה צורת פסח של קנים. מלבן
15 מווחה קר: מוקף. חמיה מלמד
הקנים שהן חלולים ויתן המווחה
בזאתו מקום 25 חתך: 26 חתך.
בשפופרת פסח מווחה הגדול ואחר
כך 27 העמיד המלבן 28 צ"ל צ"ל
משום תעשה ולא מן העשוי: פיתחי
שימאי. מקולקלין ואשמים כמו וכן
אשמאי דאמרין בקדושין (דף לב):
תקרה. אכסופה עליונה: שקפי.
מווחות. ל"א תקרה שאין 29 הבית
מקורה. שקפי אכסופה עליונה: 30:
(כ) פלימין. עמודים: אכסדרה.
שלושה דפנות סמוכות בלא פסח
והרביעית פסוחה לגמרי מתחת אצל
למעלה יש דופן מעט מחמיק את
הספק: הו"ל ואין לה 31 פלימין.
אויש"ר א"ש וזאתה פיתחה לא פסח
הוא: הא יש לה פלימין חייבין. בתמיה.
ואמאי חזוק לתקרה הוא דעבדי
הפלימין ולא לשום פסח: אלא 32 לחזוק
תקרה. שלא תפול: אכספלידי דבי מר.

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה פסח וכו'
יקבע מווחה בפנים בחלל:
(ב) ד"ה פלימין ל"א אחר ד"ה
הא יש: (א) ד"ה חמיה וכו'
לפ"י הס' דא"ר וכו' מ"ה
באכסדרה דבי רב היא
דקמ"י וכו' ש"ס ל"א סב"ב
דפנות אלא ששוקפת
לחלונות הס' (ו) ד"ה
באכסדרה רומיתא עשויה
דפנות נמוכות שאין
מגינות לתקרה הס' וכו'
כ"י פ"י ד"ה ד"ה א"ל ע"ב:
(ה) ד"ה מה סבר פסח וכו'
דחייב הס' דא"ר וכו' כ"י
פליגי בבית לגינה דהיכר
צ"ר ה"י ב"ר סב"ב
קטנות עיקר חייב ואש"י:

מוסף רש"י

מצוה להניחה בטפח
הסמוך לרה"ר. אם היה
ענין החלל ד' פסחים או ה' פסחים
אזכר חומת אגנים יתחייב
בחלל טפח הסמוך לרה"ר
דלאחר לקמן שיטתו במווחה
כ"י חלל: ור"י ל"א:
שיפנע במווחה מיד.
דקדק פסח נמנה כי אלא
לנכסין. ש"ס.
שימאי. פתחן שמואלין ל"א
פסחים מקולקלין שמואלין
חזוק מן וכן אשמאי חסר
מווחות שיקופי.
שחללו אגנים מכלן ומכלן
אין יוצא ואין נכנס ואין
זו צורת פסח חזקה. שאין
חלל כן למעלה מן הפסח
אלא כל סכסול חזק בפסח
עד לאש ותרובין י"א.
דגמיר' וכו' חזקין י"א.
ש"ס. ש"ס. ש"ס. ש"ס.
ש"ס. ש"ס. ש"ס. ש"ס.
במווחה. מדרבנן. סוכה ח.

16 (לעיל לב"ב) (ב) פ"י י"א.
17 (לעיל ע"ד) (ג) פ"י י"א.
18 (לעיל ע"ד) (ד) פ"י י"א.
19 (לעיל ע"ד) (ה) פ"י י"א.
20 (לעיל ע"ד) (ו) פ"י י"א.
21 (לעיל ע"ד) (ז) פ"י י"א.
22 (לעיל ע"ד) (ח) פ"י י"א.
23 (לעיל ע"ד) (ט) פ"י י"א.
24 (לעיל ע"ד) (י) פ"י י"א.
25 (לעיל ע"ד) (יא) פ"י י"א.
26 (לעיל ע"ד) (יב) פ"י י"א.
27 (לעיל ע"ד) (יג) פ"י י"א.
28 (לעיל ע"ד) (יד) פ"י י"א.
29 (לעיל ע"ד) (טו) פ"י י"א.
30 (לעיל ע"ד) (טז) פ"י י"א.
31 (לעיל ע"ד) (יז) פ"י י"א.
32 (לעיל ע"ד) (יח) פ"י י"א.

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה פסח וכו'
יקבע מווחה בפנים בחלל:
(ב) ד"ה פלימין ל"א אחר ד"ה
הא יש: (א) ד"ה חמיה וכו'
לפ"י הס' דא"ר וכו' מ"ה
באכסדרה דבי רב היא
דקמ"י וכו' ש"ס ל"א סב"ב
דפנות אלא ששוקפת
לחלונות הס' (ו) ד"ה
באכסדרה רומיתא עשויה
דפנות נמוכות שאין
מגינות לתקרה הס' וכו'
כ"י פ"י ד"ה ד"ה א"ל ע"ב:
(ה) ד"ה מה סבר פסח וכו'
דחייב הס' דא"ר וכו' כ"י
פליגי בבית לגינה דהיכר
צ"ר ה"י ב"ר סב"ב
קטנות עיקר חייב ואש"י:

מוסף רש"י

מצוה להניחה בטפח
הסמוך לרה"ר. אם היה
ענין החלל ד' פסחים או ה' פסחים
אזכר חומת אגנים יתחייב
בחלל טפח הסמוך לרה"ר
דלאחר לקמן שיטתו במווחה
כ"י חלל: ור"י ל"א:
שיפנע במווחה מיד.
דקדק פסח נמנה כי אלא
לנכסין. ש"ס.
שימאי. פתחן שמואלין ל"א
פסחים מקולקלין שמואלין
חזוק מן וכן אשמאי חסר
מווחות שיקופי.
שחללו אגנים מכלן ומכלן
אין יוצא ואין נכנס ואין
זו צורת פסח חזקה. שאין
חלל כן למעלה מן הפסח
אלא כל סכסול חזק בפסח
עד לאש ותרובין י"א.
דגמיר' וכו' חזקין י"א.
ש"ס. ש"ס. ש"ס. ש"ס.
ש"ס. ש"ס. ש"ס. ש"ס.
במווחה. מדרבנן. סוכה ח.

רפה (א) וב' הזהיר בה כו'. בטור סיים כאן וגדולה מזו שהצית נשמר על ידי כו' ופירש צית יוסף דקרי לזה גדולה לפי שהוא נס נגלה ועוד לפי שהוא הפך טבע העולם שהקצ"ה שומר בצמחיה יש יחוד שמו יתצרך שצמחיה שומר יחוד שמו יתצרך

רפה א. פרשת שמע והיה כו'. דכתיב זהו וכתבתם על מזוזות ביתך וצערך: ב. יאריכו ימיו כו'. דכתיב למען ירכו ימיכם וימי בניכם וגו': ג. בטפח החיצון. ע"ל ס' רפ"ט סעיף ז': ד. ויאמר ה' ישמור בו'. וכשיואל לדרך חוץ לעיר יניח ידיו על המזוזות ויאמר בשמך ט"ל אטל"ה כי ט"ל צגימטרי"א כו"ו. מהרי"ל שם ומציאו ד"מ:

הלכות מזווה

רפה שכר מצות מזווה. ובו ב' סעיפים:

א [א] (א) * מצות עשה לכתוב * פרשת שמע והיה אם שמוע ולקבעם על מזוזות הפתח * וצריך ליתור בה מאד (א) [ב] וכל הזהיר בה ב' (ב) יאריכו ימיו [ג] וימי בניו ואם אינו זהיר בה יתקצרו:

הגה [ד] ומ"מ אם אין ידו משגת לקנות תפילין ומזוזה (ב) יקנה תפילין (ג) ולא מזוזה (ירושלמי סוף מגילה ובא"ח סימן ל"ח ס"ב) דמזוזה שהיא חובת הגוף עדיפה:

ב * נתינתה (ב) * בטפח החיצון:

הגה [ה] י"א כשאלס (ב) יואל מן הצית (ז) יניח ידו על המזוזה (מהרי"ל שם ומוכח בעבודת כוכבים דף י"א) ד [ו] ויאמר ה' ישמר לאתי וגו' (במדבר) וכן כשיכנס אלס לציט יניח ידו על המזוזה:

רפו מקומות החייבים במזווה. ובו כג' סעיפים:

א * אלו המקומות (א) שחייבים במזווה אחד שערי בתים ושערי חצרות א' (ב) מדינות ועיירות (א) ב' [א] (ב) (ב) רפת בקר * ולולין ואוצרות יין ושמן ד * ובית האשה ובית השותפים ה כולם (א) חייבים: הגה [ב] ודוקא כשצית השותפים ישראלים * אלס צית (ב) (א) של ישראל ועוד כוכבים (ז) פטור ממזוזה (מרדכי ספ"ק דעבודת

רפה (א) וב' הזהיר בה כו'. בטור סיים כאן וגדולה מזו שהצית נשמר על ידי כו' ופירש צית יוסף דקרי לזה גדולה לפי שהוא נס נגלה ועוד לפי שהוא הפך טבע העולם שהקצ"ה שומר בצמחיה יש יחוד שמו יתצרך שצמחיה שומר יחוד שמו יתצרך ועל זה אמר וכל הזהיר בה דהיינו שממיד זוכר יחודו יתצרך צוה זוכה להאריכות ימי בניו ואחר כך אמר אפילו אם אין האדם עושה כלום אלא ישן על מטתו מכל מקום גדולה המצוה הזאת דאפי' צעידנה דלא עסיק בה מגינה עליו וזה הפך ממה דאיתא בסוטה מצוה לא מגינה עליה אלא צעידנה דעסיק בה וכלן תמיד מגינה על הצית בלי פועל האדם אז אלא שהוא ישן וכמו סקיים הטור כנ"ל נכון: (ב) בטפח החיצון. כדי שיהא כל הצית שמור כיון שהוא מצפנים למזוזה:

רפו (א) רפת בקר. צוה לא כ' אם הנשים רוחות שם כמו שכתב צצית הנקר בסעיף ז' לפי שצצית הנקר אין הנקר שם תדיר אבל צרפת יש שם ואל הצהמות תדיר על כן אין הנשים רוחות שם כן כתבו המוס' ציומא (דף י"א) ואפ"ה חייב צמחיה ולא דמי לצית הכסא דנפיש זוהמיה ונראה דגם צוה לרכיבה המזוזה להיות מכוסה כמו שכתב (מי) צסעיף ה': (ב) ש"ל ס"ק ז': ו. אב"ל בית כו' פטור. כיון שהמקלח הוא של עובד ישראל ועיבוד כוכבים פטור. דשותפות מרצין מדכתיב ירכו כוכבים וגם משום סכנה כדי שלא יאמר העובד כוכבים שהישראל

באר הגולה

א משנה מנחות דף כ"ח ע"א ופשוט הוא דהא בהו כתיב וכתבתם על מזוזות ביתך וכו': ב ברייתא שבת דף ל"ב ע"א: ג מימרא דרבא מנחות דף ל"ג ע"א וע"ב דקדים במצוה ואם היה עובי החלל כמה טפחים יניחנה בחלל טפח הסמוך לר"ה:

ביאור הגר"א

אותה תפלין למה שמעלין בקדש ולא מורידין ופסק הרא"ש כר"ה דמזוזה דגופיה עדיף ודבריו תמוהין דטעם זה לא הוזכר כלל שם (וע' בחדושי רע"ק) והכריע מדעתו אלס יס לומר משום דההיא ברייתא איתמר בגמ' דידן (שבת ע"ט ז') ובמנחות) להיפך והיא מסייעא לר"ה ועבא"ח ס' ל"ח ס"ז: [ה] י"א כו'. עבודת כוכבים י"א א': [ו] ויאמר כו'. כמ"ש ומנחות ל"ג ז':

[א] מ"ע כו'. מתני' מנחות כ"ח א' וע"ש ל"א ז': [ב] וכל כו'. כמ"ש צפ"א דקדושין (ל"ד א'): [ג] וימי בניו כו'. כמ"ש פ"ב דשבת (ל"ב ז'): [ד] ומ"מ כו'. ירושלמי סוף מגילה תפילה ומזוזה מי קודמת שמואל אמר מזוזה קודמת רב הונא אמר תפלה קודמת מאי טעמא דשמואל שכן היא נוהגת ב"ט ובשבתות מ"ט דר"ה שז"ה נוהגת צמפרשי ימים והולכי מדברות מתני' מסייע לשמואל תפילה שזלה עושין אותה מזוזה מזוזה שזלתה אין עושין

באר היטב

(א) יאריכו. דכתיב למען ירכו ימיכם וימי בניכם וגו': (ב) יואל. וכשיואל לדרך חוץ לעיר יניח ידיו על המזוזות ויאמר בשמך ט"ל אטל"ה כי טל

פתחי תשובה

תפילין אפשר שיקיים גם מלות תפילין בשאלה אולי מזוזה וליאית קודמין
 להם יקנה תפילין יתבטל בודאי ממזוזה וליאית אבל אם יקנה מזוזה וליאית
 אפשר שיקיים גם מלות תפילין וא"כ אף אם אינו בטוח שיהיו לו תפילין בכל
 יום מכל מקום מזוזה וליאית קודמין ומ"מ אף אם נאמר כן נראה דוקא
 באם לריך למזוזה בבית שלו (וכן בליאית בטלית שלו עיין בא"ח סימן י"ד
 ס"ג) אבל בשוכר בית דהא דחייב במזוזה אחר ל' הוא רק מדרבנן כמ"ס
 לקמן סוף סימן רפ"ו פשיטא דספיקא דתפילין קודם לודאי זו למזוזה כמ"ס
 בא"ח סימן תקצ"ה בענין שופר ותפלה. עוד ז"ע באם יקנה תפילין יתבטל
 משתי מלות מזוזה וליאית שדמיהן מועטין ולא אפשר לו תפילין בשאלה איזה
 מהם קודם. עוד כתב בס' ש"ת דאם יא' לו תפילין של רש"י ורואה להניח
 תפילין של ר"ת ג"כ ואין לו ליאית קודמין כיון דרובי דאינשי אין מניחין
 תפילין של ר"ת כלל אבל איפכא לא דאם יא' לו של ר"ת ואין לו של רש"י
 הם קודמין לליאית כו' ע"ש וה"ה למזוזה: (ג) ולא מזוזה. עיין (בתשובת רבינו
 עקיבא איגר ז"ל סי' ט') בענין מזוזה וסוכה או לולב הי קדים עיין גם
 באריכות: (ד) יניח ידו על המזוזה. עיין (בשו"ת רבינו עקיבא איגר סי' נ"ח)
 שכתב דאם אין המזוזה בתוך תיק לא נכון להניח ידו עליה כמ"ס התוס'
 בשבת דף יד דכל כתבי הקודש אסור ליגע בידו ערום ופשיטא דגם מזוזה
 בכלל וגם בא"ח סי' קמ"ז בהג"ה כתב דטוב להחמיר בכל כתבי קודש שלא
 לאחוז ערום ומה שאין נזהרים בתפילין לאחזם ערום היינו דמאותן בכך
 וא"א בע"א. ואם ראונו להניח ידו טוב להוריד מלבושו אשר על אצילי ידיו
 להניח על המזוזה ע"ש:

(א) מצות עשה לכתוב. נראה שאין כופין על מ"ע זו דהוי מלות עשה שמתן
 שכרה בצדה לכתוב וכתבתם כו' למען ירבו ימיכם ועיין בנ"ל לעיל סימן
 רמ"ה ס"ד האררכתי בזה. ועיין פמ"ג לאר"ח סי' ל"א דאם נודע לו בשבת
 וי"ט שאין מזוזה בפתחו ויש לו בית אחר מחוייב הוא ללכת אבל אי לית ליה
 בית אחר שרי לדור בתוכו דומיא לליאית בסימן י"ג ע"ש ונראה דה"ה אפילו
 בחול אם אין מזוזה נמלא בעיר דינו כמו בשבת ורשאי לדור בתוכו אם אין
 לו בית אחר כמה שכתב המג"א בסימן י"ג סק"ח לענין ליאית וע' במג"א
 סי' י"ט סק"א ודו"ק: **(ב) יקנה תפילין.** עיין במג"א סימן ל"ח סק"ד שכתב
 דלדין שאין מניחין רק בשעת ק"ש ותפלה אם אפשר בשאלה מזוזה קודמת.
 דאי אפשר בשאלה ועיין בספר חומות ירושלים סוס"י רס"ה שכתב דאם
 רואה ללבוש תפילין כל היום וא"א בשאלה לכל היום ז"ע הי קדים ע"ש.
 ועיין בש"ת בא"ח סימן כ"ה סק"א שכתב לענין ליאית ותפילין שכתבו
 האחרונים שאם אפשר שיהיה לו תפילין בשאלה ליאית קודמין וז"ל ונראה
 דהיינו אם נכון לבו בטוח שיוכל לשאול תפילין בכל יום שעכ"פ לא יהיה
 צריך להחזירם כ"ז שיראה אם לא יזמנו לו לקנות ואם לא אכתי איכא
 למהשך שמה יטכר להחזירם טרם שיזמנו לו אחרים ונמלא בטל ממלות
 תפילין שהוא קודם לליאית עכ"ל. וא"כ ה"ה לענין תפילין ומזוזה אם אינו
 בטוח שיהיה לו תפילין בכל יום בשאלה תפילין קודמין. אך לדעתי ז"ע
 דאפשר הא דתפילין קודמים למזוזה וליאית דוקא ודאי דתפילין מודאי דמזוזה
 וליאית היינו היכא שאם לא יקנה תפילין יתבטל בודאי ממלות תפילין אבל
 לא שיהא ספיקא ידידיה מוציא מידי ודאי שלהם כגון הכא שאם לא יקנה

רבי עקיבא איגר

(ז"א) דרכה הש"ס למפשט דתדיר ומקודש מקודש קודם ממחני' דשלמים
 של אמש וחטאת ואשם של היום השלמים קודמים והא אידי ואידי דיום
 חטאת ואשם קדמי ואף על גב דשלמים תדירי אמר רבא מאוי קאמרת תדיר
 קמביעיא לן מאוי לא קמביעיא לן (פירש"י מאוי קאמרת שאין תדירתו חובה
 אלא שהוא מאוי תמיד יותר מחבירו) א"ל ר"ה בר' יהודה לרבא אטו מאוי
 לאו תדיר הוא ע"ש הרי מבואר דרבא ס"ל דמאוי לא מקרי תדיר כיון שאין
 תדירתו חובה ור"ה בר' ס"ל דהוי תדיר א"כ י"ל דשמואל ס' כר"ה בר' י
 ומש"ה ס"ל דמזוזה קודם שנוהג אף בשבתות ויו"ט והוי תדיר לגבי תפילין
 ור"ה סבר דרבא דמאוי לא הוי תדיר וממילא הוי תפילין שנוהג עכ"פ בימות
 החול לחוב ומזוזה אפשר כל השנה בלא מזוזה דאם רואה יהיה במפרשי
 ימים וה"מ זה דקאמר בירושלמי בטעמיה דר"ה שכן היא נוהגת במפ"י
 ובה"מ היינו דמכא זה הוי תפילין תדיר למזוזה הוא רק מאוי ולא תדיר
 (ומה"ט כתב בת' שאגת אריה דספירת העומר קודם לבהמ"ז בחול דספירת
 העומר הוי תדיר לגבי בהמ"ז דאי בעי לא אכל ע"ש) אף דמאוי רק דתדיר
 ושאינו תדיר תדיר קודם היינו אם שניהם לפנינו ולהקדים א' לחבירו אבל
 הכא בתפילין ומזוזה שהוא נדחה מחבירו ל"ש תדיר קודם מ"מ גם בזה
 לענין לוחות תדיר קודם כמ"ס הרא"ש (פ"ב דשבת סי' י"ב) דתדיר קודם
 אפי' לרחות את שא"ת וכן נראה בפשיטות בסוכה (נ"ד ע"ב) תוספות ד"ה
 ואמאי תדיר וכו' וכיון שכן למה דמסקי' בזבחים שם כרבא דמאוי לא מקרי
 תדיר ממילא קי"ל כר"ה דתפילין קודמים ומלכד פירושינו כדברי הירושלמי
 נ"ל דהראיה נכונה לפסוק כר"ה ותפילין קודמים מטעם דהוי תדיר לגבי
 מזוזה ואף דהוא איבעיא לל' איפשיטא בזבחים אם מקודש קודם לתדיר
 מ"מ הא קי"ל דתפילין יותר קדוש ממזוזה כדאיתא בש"ע לקמן (סי' ר"ץ
 ס"א) עיין גם: ועי' דבריו מיוסד היטב הראיה שכתב הירושלמי תפילין
 שבלה כו' דלכאורה מאי ראייה היא זו דמ"מ י"ל דלענין מורה למורה דגופא
 עדיף ולדברינו ניחא דעיקר סברא דר"ה דתפילין הוי תדיר לגבי מזוזה ולזה
 שפיר קאמר הירושלמי דאף אם נניח סברת ר"ה דתפילין הוי תדיר מ"מ
 מזוזה עדיף כיון דמקודש יותר וס"ל להירושלמי בפשטות דמקודש ותדיר
 מקודש קודם ומ"מ אנו פסקינן כר"ה כיון דקיי"ל דתפילין מקודש יותר
 ממזוזה וק"ל:

סעיף א' (סעיף א' בהג"ה) דמורה שהיא חובת הגוף עדיפא. נ"ל בפשוטו
 דהכוונה דהתפילין הוא חוב המוטל על גופו ואין לו אופן לפטור ממנה אבל
 מזוזה אין החיוב עליו לבנות בית ולקבוע מזוזה רק אם יש לו בית לריך
 לעשו' בו מזוזה כדאמרין מזוזה חובת הדר הוא מש"ה תפילין קודמים ודומה
 לזה כ' בהג"ה בא"ח (סי' י"ז) ע"ש וראיתי לבית הלל שכ' בפשט הרמ"א
 דתפילין חובת הגוף היינו שהוא מלבוש והמורה על גופו ממש משא"כ במזוזה
 ומזה כתב דה"ה דתפילין קודמין למלות סוכה ולולב דג"כ הוי לגבייהו חובת
 הגוף וכן לגבי ליאית ולענ"ד העיקר כמ"ס משא"כ לגבי סוכה ולולב אפשר
 דסוכה עדיף דחוב ג"כ עליו בליל ראשון וכן לולב רק לגבי ליאית נראה
 דהדן עמו דדמי ממש למזוזה דלא הוי חוב על הגוף רק אם לבוש טלית
 צריך לעשות ליאית כנלע"ד. אחר זה ראיתי בירושל' שמקור הדין יואל ממנו
 ומנאחי להדיא כמ"ס והבי איתא התם מ"ט דר"ה שכן היא נוהגת במפרשי
 ימים והולכי מדבריות ע"ש והיינו כמ"ס דתפילין אין לו להגלל אבל במזוזה
 אפשר שהוא בים ואין עליו חיוב כלל משא"כ בלולב דגם בים החיוב עליו
 והוא ברור. אולם יש לדון מטעם אחר דתפילין קודמים לסוכה ולולב והיינו
 דתפילין הוא מ"ע הנוהג כל השנה ולולב הוא רק פעם א' בשנה וכמו דס"ל
 לשמואל בירושלמי דס' מזוזה קודמת לתפילין דמזוזה נוהגת אף בשבת ויו"ט
 משא"כ תפילין (והוי תדיר ושאינו תדיר) אלא דר"ה פליג עלה וס"ל דתפילין
 שהוא חובת הגוף עדיף וא"כ תפילין ולולב דשניהם חובת הגוף הדרי' לסברא
 דאידיד מ"ד כיון דתפילין נוהג כל השנה תפילין קודם דוקא בתפילין ולולב
 אבל ליאית ולולב נ"ל דלולב קודם לליאית אף לליאית כל השנה מ"מ הא לולב
 חובת הגוף וכמ"ס כנלע"ד: והא דפסקינן כר"ה לגבי שמואל דתפילין קודמין
 למזוזה ע' בהרא"ש הלכות תפילין שכ' ומסתברא דהלכה כר"ה דמורה דגופא
 עדיף וגם מפרש תלמודא טעמיה וע' קרבן עדה שהשיג על זה וכתב טעם
 אחר לפסוק כר"ה ולענ"ד טעם אחר לפסוק כר"ה ויבואר ג"כ אופן
 מחלקות דשמואל ור"ה ונעתיק לשון הירושלמי וז"ל תפילין ומזוזה מי קודם
 שמואל אמר מזוזה קודמת ר"ה אמר תפילין קודמת מ"ט דשמואל שכן היא
 נוהגת בימים טובים ושבתות מ"ט דר"ה שכן היא נוהגת במפרשי ימים
 והולכי מדבריות מחני' מסייע לשמואל תפלה שבלה עושין אותה מזוזה מזוזה
 שבלה אין עושין אותה תפלה למה שמעלין בקדש ולא מורידים עכ"ל
 הירושלמי ונראה דמחלוקתם דשמואל ור"ה תליא בזה במה דמבואר בזבחים

ערוך השולחן יורה דעה סימן רפה

סעיף א מ"ע לכתוב פרשת שמע והיה אם שמוע ולקובען על מזוזת הפתח דבשני פרשיות אלו כתיב וכתבתם על מזוזות ביתיך ובשעריך ושני פרשיות אלו מעכבות זא"ז ואפילו אות אחת מעכב דכתיב וכתבתם שיהא כתיבה תמה בשלימות ועל מה כותבין אותה וכיצד מצות כתיבתה יתבאר בסי' רפ"ח בס"ד:

סעיף ב צריך לזהר מאד במצוה זו כמו שאמרו חז"ל במנחות [מ"ג ב] כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו מוחזק הוא שלא יחטא ומפני שיש במזוזה יחודו של הקדוש ברוך הוא ותמיד בבואו ובצאתו יזכור על זה יתן יראתו על פניו לבלתי יחטא וכל הזהיר בה יאריכו ימיו וימי בניו כדכתיב למען ירבו ימיכם וימי בניכם ואם אינו זהיר בה יתקצרו דמכלל הן אתה שומע לאו וכן דרשו חז"ל בשבת [ל"ב ב] בעון מזוזה בניו ובנותיו מתים כשהם קטנים ודריש לה מקרא ע"ש:

סעיף ג ולבד זה הבית נשמר על ידה כדאמרינן במנחות [ל"ג ב] בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם האדון יושב מבפנים ועבדיו משמרין אותו מבחוץ מדת הקדוש ברוך הוא אינו כן עבדיו יושבין מבפנים והוא משמרין מבחוץ שנאמר [ד' ישמור צאתך ובואיך] ד' שומריך ד' צלך על יד ימינך דמזוזה היא לצד הימין בכניסתו ולכן נתינתה בטפח החיצון שיהא כל הבית לפנים הימנה ובשמירתה ומ"מ לא יהא כוונת המקיימה אלא לשם מצות הבורא יתברך והשכר בא ממילא:

סעיף ד י"א כשאדם יוצא מן הבית יניח ידו על המזוזה ויאמר ד' ישמור צאתי ובואי וכן כשנכנס לבית ויש לזה קצת מקור בגמ' פ' לפני אידיהן במעשה דאונקלס ע"ש [י"א א] וכשיוצא לדרך חוץ לעיר יניח ידו על המזוזה ויאמר בשמך טל אטלה כי טל בגימטריא שם כוז"ו הנכתב אחורי המזוזה שהם אותיות שלאחר שם הוי' ויש מי שכתב שיניח אצבעו השלישי על שם שדי ויתפלל לד' שישמרנו בשם זה וינשק אצבעו זה [ברכ"י]:

סעיף ה ועם כל גודל המצוה מ"מ אם אין ידו משגת לקנות תפילין ומזוזה אמרינן בירושלמי דמגילה דיקנה תפילין דמצוה שהיא חובת הגוף עדיף כלומר דמתפילין החוב עליו קבוע בין כשהוא בביתו בין שהוא בדרך אבל מזוזה כשהוא בדרך פטור וכן אם אין לו בית פטור ממנה ויש מי שאומר דלדידן שאין מניחין תפילין רק בשעת ק"ש ותפלה אם אפשר בשאלה מזוזה עדיף [מג"א בא"ח סי' ל"ח סק"ד] ואין ב"ד כופין על מצות מזוזה מפני שהיא מצוה שמתן שכרה בצדה וכמ"ש לעיל סי' ר"מ ע"ש ומי שנודע לו שאין מזוזה בפתחו אסור לו להשהות אפילו רגע וילך לסופר לקנות מזוזה ולקובעה מיד ואם הוא שבת וי"ט שא"א לקובעה אם יש לו חדר אחר לא ישב בחדר זה ואם אין לו מותר וכן בחול כשאין הסופר בכאן וא"א להשיגה מיד [פמ"ג א"ח סי' ל"א] וי"א דאם אין המזוזה בתוך תיק אסור להניח ידו עליה וליגע בידו בלי הפסק כמו בתורה [הגרע"א]:

חידושי תורה – הערות – פירושים – ופסקים

עין משפט
נר מצוה

7

[illegible]

צבר חוקקין להשלים והשגה מתי
 לוקמא גדלות זיה חור וכגון
 אפילו מצפנים
 חורס עורס שצבכלס הס
 מצפנים כדי להשתמש
 ומתקצרים לזר רה"ר כדי שלא
 משס חפנים שצחוכו ולא נחירא
 שניחא דמי לא משכחת לה
 שצרים שצרים מצית ומחוק
 קא"ה קא"ה לן החס לוקמא כחול
 שצרים חורס וחס צו לחוק
 ע"ל ד' ועוד הקשה שס רש"י מתי
 חוקקין להשלים ותיצן דתסס מתי"ה
 הורק (שס דף ק.) וססס
 ר"מ היא ולי נראה לתצן
 קשימא דשציר חורס הש"ס
 שציר חורס דשציר חורס איירי
 שציר חורס דשציר חורס וצבכלס

דאמר רבא ^אדרך
 כרעיה דימינא עקר ברישא תניא אידך ^ב 'בית
 ובית האשה מטמאין בנגעים פשיטא מהו דתימא
 י ולא לה לו ולא להן קמ"ל ואימא ה"נ אמר קרא
 אלא לו למה לי ^ג מי שמויחד ביתו לו שאינו
 נזמר שאין לו הקב"ה מפרסמו כשמפנה את ביתו
 רים ובית הכנסת מי מטמא בנגעים והתניא יכול יהיו
 מטמאין בנגעים ת"ל ובא אשר לו הבית מי שמויחד
 יין לו לא קשיא הא ר"מ הא רבנן דתניא ב"ה הכנסת
 דכנסת חייב במוזהא ושאין בה בית דירה ^ד ר"מ מחייב
 אימא הא והא רבנן ולא קשיא הא ל"אית בה בית
 דירה ואי בעית אימא הא והא דלית בה בית דירה
 והא

עב שיש לו לחוק ולהשלים ואתא
ר"מ דלמר חוקקין להשלים דדומיא
הכי דהוורק למטה מ" חורק בצרק
מייני נמי שנה בצמור ד' וחייז משום
רמזים ציה ד' נפגעים וכו' ארץ
חוקקין להשלים הרי נח ד' על ד'
ואי לא מינא הכי כיון דלית ציה
לצרבעה על ארבעה אמאי חייז הא
אלא נח צרעות הכריז אלה בצמקס
מפור: רבנן מאיר סבר חוקקין
ההשלים. הא דלמר צפ"ק דשנה
97 (א) צית שאין תוכו י' אין
מטלטלין בצמור כו' אמאי ככולי
גמלא ויין דלין צמור י' נשום
וכמא לא אמרין וחסקין להשלים:
ציה

לעזי רש"י
אלרו"ד [אלידוי"ר].
מזוטרא. מרפסת.

רבינו חננאל

[illegible]

ששון בו בית דירה ר"מ מחייב והכמים פוטרין. משמע מכלן
 למסנתה הילכתא כרבנן והא' ללמנן פרק הקומץ דבא ומתא
 וההוא היה מזוה וליכא למימר דהתם מיירי גדלות ציה ציה דירה ד
 הוה ליה ליה מזוה לטני דהיא דרבי ואל ציה ציה דירה ודבר
 ויאלו בו לבית המדרש ובפ' (והרובא) במסכת צביות (דף מה. מו.)
 מזוה לבי כנישתא אל' (סרסא) ללבי ליעול מר אל' עד האלימנ
 חזון מנכדין אלל צפתה שיש בו מזוה יש בו מזוה ס"ד אלל צפ
 דמגילה משמע דבי מדרשא דר' חנינא ממש הוא ליה מזוה גבי
 כתיפסמו בו מדרשא דר' מדרשא צעיד ק"ו אלל ציה מדרשא דר'

[illegible]

תוס'
חלה פטורה לשבת מיהרסין וכד' יחידה מיתוקמה דלילו נכרנא אמאי' לררן קרנא חול דריה ענא
חול דרבי יחידה מיתוקמה' לריתבא דלריתבא דלמייב כסמ'. וא"ת אמאי' לא מוקי עובל
לגור דלרבי' ויליבול וילמין דריה יבול שמי מנהר רסא חס' ור' ועוד דמולא דשערי מירוב
מיתוקמשת'. וי"ת רבי: ששה עשרים סס. ומנא תרין דלמחי רוי מלי' ביהמ' צ"ת הסכא בנ'
מ' דשערי מירוב: חול דריה כנזנז שערב ואין כרנליה גלסמ'. פירוש ביהמ' ד' ארן כרנליה
גלסמ' (ד' ק) וימנן דמסמ' חיל כסמל דלית מלי' חור ממחי' מוקמין תלמלא מ' פסחים מורק
דקא באר' חול כ' בחור וי' חומל דלית ליה' ד' על ד' פסחים וואלמר ד' ריחור רוי' תיטח וילמלא
חול דלית כנזנז מיתוקמ' רייב ונבנ' ווי' ויכ' קאמר ר' סמ' חומקין בחור לז' סטורא חול
ביחור ד' ונבנא' ו' ועוד קשי רנב' על דא קמתי' חס' ונפיקא חס' דסבורי' חס' שחן חור
חול בחור (ו') ואמאי' דרית' נלמ' אמאי' לא תהרין מוקמין קרייוו לישמל' ל' ואמאי'
מפולשין מעבר לעבר כמו שפושין לאורך גנין וטושין לגד רשות יחידה ונבנא' ר' מרשות הרבים

[illegible]

יצאו אלו שכן קדם. ומהאין פ' כחמים לא שמה דירה ולקמן פ' חיובא במתקשטות כדמשי לעיל מדינות דלא שייך למימר כזו ההרצון בית שער אכסדרה ומר' ג' וקשה לרבי מדאחרין בפ"ק בבבירי וז' בית חור לא אמאי משעבר עטמים וכלס ויגהה בענין הכא לענין חקיקה גובה וקרידו משלימו ל"י דאסור לרבי דמיירי בפ"ק דשבת בחזירין

9

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

לג.

עין משפט
נר מצוה

נפטא הסמוך לרשום (הרבים) [ב] (כדלמך לקמן דקדים פגע במלואה)
אם היה עובי החלל ד' טפחים או ה' כגון חומת אנשים יניחנה בחלל
טפח הסמוך לרשום כדלמך לקמן [ג] דקדים פגע במלואה כי אתי
לביטוי: **כמה דמרחיק**. מן הבית טפי מעלי ויניחנה במחוק קמ"ל:

על שני דפין. מליה דקדף זה וחליה
דקדף זה: **בשני סיפין**. בשני מוחות
של פתח: **ראויה לשני סיפין**. שהניח
גויל חלק בין דף לדף ורואין לחלק
לשנים מליה כלן וחליה כלן: **אבקתא**.
אותו חור שבאיסקופה שזיר הדלת
סובב זו: **היכי דמי**. הא' הלך
אחר היכר זיר דרבי יהודה: **כגון**
פחא היכר כתיב [ג] **כי גברי ובי נשי**.
אדם שחולק ביתו חליו להילוך אנשים
המחזירין בביתו וחליו לאשמו לעשות
מלאכתה בהנע ויש פתח בין זו לזו
ופתח לכל בית לרש"י ואמרין לקמן
(דף נד.) מוחה דרך ימין לביאה ולא
ליציאה וכן פתח ימין זו לזו לא
רעיון הי' ליחשוב ביאה ויהי ליחשוב
יציאה אי יציאה מהאי להאי ואי מהאי
להאי אלא הלך אחר חור שבסוף שזיר
הדלת סובב בו ההוא עד שהחור בו
חשיב בית ודרך ימין [ג] כשנכנסין בו
נותנין מוחה: **בשני דפי' כרישא**.
העמיד [ג] הסיפא בבית מחלה ואח"כ
קבעיה [ג] המוחות דגמירין מליה
לכתיב זה תעשה [ג] ולא מן העשוי ואי
קבענה מחלה המוחה [ג] כסיפא והדר
הסיפא בבית הוה ליה עשוי המוחה
קוד' שחצא לדי מלואה: **עשאה כמין נגר**.

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה ענינה כי
סיפא ד"ה קודם ד"ה
אחריה: (ב) ד"ה ד"ה
וכי' לבית המדרש היו באין
באחו פתח:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה איבתור
היינו פסוק חבור השוק
ב' ע' ימות דף ק' ע"א:

לענין רש"י

קביליא קביליא יתר.
ה' יתר.

מוסף רש"י

אבקתא. חור שזיר הדלת
סובב בו שזירובין וכו'.

כתבה על שני דפין פסולה. פי' בקונטרס שהניח גויל חלק בין
דף לדף ולפירושו יש ליישב דחוק [ג] הניחו בשני סיפין
אלא על ג' דפין בשתי מחיצות קלמך כי ההיא דפ"ר דטוטה (דף יח.)
דלמך בשני דפין פסולה ספר אחד אמר רחמנא ולא שנים והיינו בשתי
מחיצות דומיא דגט פ"ב דגטין (דף
כ:) דגטי רבא בין שטרי לשטרי בין
מינה למינה מהו ופרך מפרוק לי
דספר אחד אמר רחמנא ולא שנים
וג' ספרים ומשני לא לירכא דמטורה
ועל כרחיק לא מיפסול לגט בשני דפין
בחתכה אחת דהא אמרין בפרק
הגט וכתבו דקדף (פ"ג) שיר מלאת
אמרין דהו כשני ספרים ופסול ויש
לדחות משום דגני גט כתוב ספר
אכל בטוטה כתוב בפרק דמשמע
בפרק המזכיר ומיוחד למעוטי ב'
דפין אפילו בחתכה אחת ובירושלמי
משמע דבשני עורות פסולה דפרין
ולמה לא תנין שהספרים נכתבין
בשני עורות והתפילין ומוחות אין
נכתבין אלא בעור א'. מ"ר:

תל' רשא ברישא. פי' בקונטרס
העמיד הסיפין מחלה שאל
לא כן ה"ל תעשה ולא מן העשוי
וקשה דהוה ליה למימר קבע סיפי
כרישא ועוד לקמן הוה ליה לאיתנוי
בגזי לא שנו אלא שהעמיד ולכסוף
מחך כו' [ג] ונראה לפרש דהאי ביטא
דגנה ריש גלותא היינו כגון פיתחא
בין גברי לבין נשי דלקין מינה
ומשום היכר זיר קלמך ליה תלי דלא
כרישא. מ"ר: **הא דעבידא כסיכתא**
הא דעבידא באיסחורא. פי' בקונטרס
דסיכתא פסולה שמונה צקף כנגד
שמונים כותל איסחורא מקום
חיבור השוק והרגל ומעומד הוא
כסירה והשתא בין מושב בין מושב
מרוויחו ומקריין כמין נגר קשיא
"לר"ת דמעומד לאו דרך כבוד הוא
וקצורת ממור קרי ליה בהמוכר פירות

(ב"ב דף ק"ה) וספר מורה ולוחות שבארין מושב ולא מעומד כדמשמע
בפ"ב דבבא בפרק (דף יד.) אע"פ שהיו יכולין להניחו מעומד
לדורן [ג] רומי כרחבו ועוד אמרין בסמוך העמיד לה מלנן של קנים
חותך שפופרת ומניחה ואי מעומד יניחנה בלחת מן הקנים של מלנן
[ג] וע"כ פ"ר כי סיכתא מעומד כימדות המשכן הנועזות בלחן
פסולה כאיסחורא הנמון בשוק לרחבה בלע"ז קביליא כשרה ומיהו
בפרק מלואה חליה (ימות דף ק"ה) דלמירין האי איסחורא עד ארעא
נחית על כרחין היינו עמם היורד מן השוק עד הרגל ולא קביליא
ומיהו הא דלמך [ג] בפ"ב דמגילה ירושלמי דרך שיהא שמע שלה
רואה את הפתח אין רואה לפי' הקונטרס דלפירוש ר"ת יש ליישב
כגון דשעיה אחרונה ללד רשות הרבים היא [ג] וראשונה ללד פנים
והופך שמע ללד אור הפתח וכן פרשיות של תפילין נמי היה אור"ת
שמיה מושב ולא מעומד ומיהו הא דלמירין לקמן (דף נד.) כתב
על עור אחת והניח בארבע צדדים יאל לא קשיא מירי דמעומד
נמי יש ליישב וקשה לפי' ר"ת מהא דמניא בתוספתא דכלים שפופרת

שחתכה ונתן זה את המוחה ואח"כ נתנה כותל אע"פ שלא כדרך קבלתה טמאה שלא
כדרך קבלתה טהורה משמע שהשפופרת סתומה מל' א' [ג] ולפי' ר"ת דמפרש כמין נגר פסולה מעומד אכל מיושב כסירה מאי כדכר קבלתה ויש
ליישב שהשפופרת פתוחה לאורכה [ג] משני ראשיה סתומה ושלא כדרך קבלתה היינו דכפאה על פיה וז"ע האי דקלמך כולוה מוחתא דבי רבי
כמין נגר עבדין משמע אכל שאר מוחתא דלמלא לא עבידא כמין נגר הלכך נראה בין לפי' הקונטרס בין לפי' ר"ת דכאסחורא דכסירה היינו
באלכסון לא שוכב ולא זקוף אי נמי כמין נון מחלה שוכב ומחלה זקוף וכן פי' בקונטרס בלשון אחר אכל שאר מוחתא דלמלא לאו הכי
עבדין אלא לפר"ת היין מיושב ולפי' הקונטרס מעומד ואומר ר"ת לא ולמה דהא מעשה בכל יום כשספר תורה עומד על הבימה הכל
עומדין וכששליח יציר מושיבו הכל יושבין. [ג] מ"ר: **והא** ההוא פיתחא דהוה בי רב הונא והוא [ג] מוחה. מתוך הלשון משמע דווקא
פתח הבית שהיה יואל ממנו לבית המדרש אכל פתח בית המדרש עצמו לא בעי מוחה וצ"ל קמא דיומא (דף יא.) איכא פלוגתא
דמילא יכול יהו כנסיית וצמי מדרשות מטמאין בנגעים ת"ל וזה אשר לו הבית מי שמיחד לו בית ומסיק הא רבי מאיר
הא רבנן דפליגי לענין מוחה [ג] לבית הכנסת שאין זה דירה לחון הכנסת ובמסכת ברכות (דף מ.) נמי משמע דהלכה כמאן דפטר
גבי אבי ורבין דהוה אולי באורחא וכי מטו לבי כנישתא אמר ליה רבין לאכי ליעול מר אמר ליה עד השתא לאו מר אלא א"ל
הכי אמר רבי יוחנן אין מכבדין אלא בפתח שיש בו מוחה יש בו מוחה ק"ד אלא בפתח הראוי למוחה משמע דפתח בית הכנסת
פטור ובירושלמי בפרק [ג] שני דמגילה משמע דבי מדרשא דרבי חנינא היה בו מוחה ומונחת כנגד כתיבתו של אדם. [ג] מ"ר:

ומאי

העמיד הסיפין מחלה שאל
לא כן ה"ל תעשה ולא מן העשוי
וקשה דהוה ליה למימר קבע סיפי
כרישא ועוד לקמן הוה ליה לאיתנוי
בגזי לא שנו אלא שהעמיד ולכסוף
מחך כו' [ג] ונראה לפרש דהאי ביטא
דגנה ריש גלותא היינו כגון פיתחא
בין גברי לבין נשי דלקין מינה
ומשום היכר זיר קלמך ליה תלי דלא
כרישא. מ"ר: **הא דעבידא כסיכתא**
הא דעבידא באיסחורא. פי' בקונטרס
דסיכתא פסולה שמונה צקף כנגד
שמונים כותל איסחורא מקום
חיבור השוק והרגל ומעומד הוא
כסירה והשתא בין מושב בין מושב
מרוויחו ומקריין כמין נגר קשיא
"לר"ת דמעומד לאו דרך כבוד הוא
וקצורת ממור קרי ליה בהמוכר פירות

(ב"ב דף ק"ה) וספר מורה ולוחות שבארין מושב ולא מעומד כדמשמע
בפ"ב דבבא בפרק (דף יד.) אע"פ שהיו יכולין להניחו מעומד
לדורן [ג] רומי כרחבו ועוד אמרין בסמוך העמיד לה מלנן של קנים
חותך שפופרת ומניחה ואי מעומד יניחנה בלחת מן הקנים של מלנן
[ג] וע"כ פ"ר כי סיכתא מעומד כימדות המשכן הנועזות בלחן
פסולה כאיסחורא הנמון בשוק לרחבה בלע"ז קביליא כשרה ומיהו
בפרק מלואה חליה (ימות דף ק"ה) דלמירין האי איסחורא עד ארעא
נחית על כרחין היינו עמם היורד מן השוק עד הרגל ולא קביליא
ומיהו הא דלמך [ג] בפ"ב דמגילה ירושלמי דרך שיהא שמע שלה
רואה את הפתח אין רואה לפי' הקונטרס דלפירוש ר"ת יש ליישב
כגון דשעיה אחרונה ללד רשות הרבים היא [ג] וראשונה ללד פנים
והופך שמע ללד אור הפתח וכן פרשיות של תפילין נמי היה אור"ת
שמיה מושב ולא מעומד ומיהו הא דלמירין לקמן (דף נד.) כתב
על עור אחת והניח בארבע צדדים נמי יאל לא קשיא מירי דמעומד
נמי יש ליישב וקשה לפי' ר"ת מהא דמניא בתוספתא דכלים שפופרת

שחתכה ונתן זה את המוחה ואח"כ נתנה כותל אע"פ שלא כדרך קבלתה טמאה שלא
כדרך קבלתה טהורה משמע שהשפופרת סתומה מל' א' [ג] ולפי' ר"ת דמפרש כמין נגר פסולה מעומד אכל מיושב כסירה מאי כדכר קבלתה ויש
ליישב שהשפופרת פתוחה לאורכה [ג] משני ראשיה סתומה ושלא כדרך קבלתה היינו דכפאה על פיה וז"ע האי דקלמך כולוה מוחתא דבי רבי
כמין נגר עבדין משמע אכל שאר מוחתא דלמלא לא עבידא כמין נגר הלכך נראה בין לפי' הקונטרס בין לפי' ר"ת דכאסחורא דכסירה היינו
באלכסון לא שוכב ולא זקוף אי נמי כמין נון מחלה שוכב ומחלה זקוף וכן פי' בקונטרס בלשון אחר אכל שאר מוחתא דלמלא לאו הכי
עבדין אלא לפר"ת היין מיושב ולפי' הקונטרס מעומד ואומר ר"ת לא ולמה דהא מעשה בכל יום כשספר תורה עומד על הבימה הכל
עומדין וכששליח יציר מושיבו הכל יושבין. [ג] מ"ר: **והא** ההוא פיתחא דהוה בי רב הונא והוא [ג] מוחה. מתוך הלשון משמע דווקא
פתח הבית שהיה יואל ממנו לבית המדרש אכל פתח בית המדרש עצמו לא בעי מוחה וצ"ל קמא דיומא (דף יא.) איכא פלוגתא
דמילא יכול יהו כנסיית וצמי מדרשות מטמאין בנגעים ת"ל וזה אשר לו הבית מי שמיחד לו בית ומסיק הא רבי מאיר
הא רבנן דפליגי לענין מוחה [ג] לבית הכנסת שאין זה דירה לחון הכנסת ובמסכת ברכות (דף מ.) נמי משמע דהלכה כמאן דפטר
גבי אבי ורבין דהוה אולי באורחא וכי מטו לבי כנישתא אמר ליה רבין לאכי ליעול מר אמר ליה עד השתא לאו מר אלא א"ל
הכי אמר רבי יוחנן אין מכבדין אלא בפתח שיש בו מוחה יש בו מוחה ק"ד אלא בפתח הראוי למוחה משמע דפתח בית הכנסת
פטור ובירושלמי בפרק [ג] שני דמגילה משמע דבי מדרשא דרבי חנינא היה בו מוחה ומונחת כנגד כתיבתו של אדם. [ג] מ"ר:

ומאי

העמיד הסיפין מחלה שאל
לא כן ה"ל תעשה ולא מן העשוי
וקשה דהוה ליה למימר קבע סיפי
כרישא ועוד לקמן הוה ליה לאיתנוי
בגזי לא שנו אלא שהעמיד ולכסוף
מחך כו' [ג] ונראה לפרש דהאי ביטא
דגנה ריש גלותא היינו כגון פיתחא
בין גברי לבין נשי דלקין מינה
ומשום היכר זיר קלמך ליה תלי דלא
כרישא. מ"ר: **הא דעבידא כסיכתא**
הא דעבידא באיסחורא. פי' בקונטרס
דסיכתא פסולה שמונה צקף כנגד
שמונים כותל איסחורא מקום
חיבור השוק והרגל ומעומד הוא
כסירה והשתא בין מושב בין מושב
מרוויחו ומקריין כמין נגר קשיא
"לר"ת דמעומד לאו דרך כבוד הוא
וקצורת ממור קרי ליה בהמוכר פירות

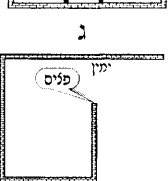
(ב"ב דף ק"ה) וספר מורה ולוחות שבארין מושב ולא מעומד כדמשמע
בפ"ב דבבא בפרק (דף יד.) אע"פ שהיו יכולין להניחו מעומד
לדורן [ג] רומי כרחבו ועוד אמרין בסמוך העמיד לה מלנן של קנים
חותך שפופרת ומניחה ואי מעומד יניחנה בלחת מן הקנים של מלנן
[ג] וע"כ פ"ר כי סיכתא מעומד כימדות המשכן הנועזות בלחן
פסולה כאיסחורא הנמון בשוק לרחבה בלע"ז קביליא כשרה ומיהו
בפרק מלואה חליה (ימות דף ק"ה) דלמירין האי איסחורא עד ארעא
נחית על כרחין היינו עמם היורד מן השוק עד הרגל ולא קביליא
ומיהו הא דלמך [ג] בפ"ב דמגילה ירושלמי דרך שיהא שמע שלה
רואה את הפתח אין רואה לפי' הקונטרס דלפירוש ר"ת יש ליישב
כגון דשעיה אחרונה ללד רשות הרבים היא [ג] וראשונה ללד פנים
והופך שמע ללד אור הפתח וכן פרשיות של תפילין נמי היה אור"ת
שמיה מושב ולא מעומד ומיהו הא דלמירין לקמן (דף נד.) כתב
על עור אחת והניח בארבע צדדים נמי יאל לא קשיא מירי דמעומד
נמי יש ליישב וקשה לפי' ר"ת מהא דמניא בתוספתא דכלים שפופרת

ומאי

שחתכה ונתן זה את המוחה ואח"כ נתנה כותל אע"פ שלא כדרך קבלתה טמאה שלא
כדרך קבלתה טהורה משמע שהשפופרת סתומה מל' א' [ג] ולפי' ר"ת דמפרש כמין נגר פסולה מעומד אכל מיושב כסירה מאי כדכר קבלתה ויש
ליישב שהשפופרת פתוחה לאורכה [ג] משני ראשיה סתומה ושלא כדרך קבלתה היינו דכפאה על פיה וז"ע האי דקלמך כולוה מוחתא דבי רבי
כמין נגר עבדין משמע אכל שאר מוחתא דלמלא לא עבידא כמין נגר הלכך נראה בין לפי' הקונטרס בין לפי' ר"ת דכאסחורא דכסירה היינו
באלכסון לא שוכב ולא זקוף אי נמי כמין נון מחלה שוכב ומחלה זקוף וכן פי' בקונטרס בלשון אחר אכל שאר מוחתא דלמלא לאו הכי
עבדין אלא לפר"ת היין מיושב ולפי' הקונטרס מעומד ואומר ר"ת לא ולמה דהא מעשה בכל יום כשספר תורה עומד על הבימה הכל
עומדין וכששליח יציר מושיבו הכל יושבין. [ג] מ"ר: **והא** ההוא פיתחא דהוה בי רב הונא והוא [ג] מוחה. מתוך הלשון משמע דווקא
פתח הבית שהיה יואל ממנו לבית המדרש אכל פתח בית המדרש עצמו לא בעי מוחה וצ"ל קמא דיומא (דף יא.) איכא פלוגתא
דמילא יכול יהו כנסיית וצמי מדרשות מטמאין בנגעים ת"ל וזה אשר לו הבית מי שמיחד לו בית ומסיק הא רבי מאיר
הא רבנן דפליגי לענין מוחה [ג] לבית הכנסת שאין זה דירה לחון הכנסת ובמסכת ברכות (דף מ.) נמי משמע דהלכה כמאן דפטר
גבי אבי ורבין דהוה אולי באורחא וכי מטו לבי כנישתא אמר ליה רבין לאכי ליעול מר אמר ליה עד השתא לאו מר אלא א"ל
הכי אמר רבי יוחנן אין מכבדין אלא בפתח שיש בו מוחה יש בו מוחה ק"ד אלא בפתח הראוי למוחה משמע דפתח בית הכנסת
פטור ובירושלמי בפרק [ג] שני דמגילה משמע דבי מדרשא דרבי חנינא היה בו מוחה ומונחת כנגד כתיבתו של אדם. [ג] מ"ר:

(א) נגמ' ח' שער וכן הגיה הכ"ח (ב) דף נל.
(ג) גי' ד"ת משמ' (ד) רכ"ד (ה) שמו"ט יב
(ו) יומא דף ע"א: (ז) שם ע"א (ח) גי' מהר"ם (ט) גי'
ד"ת לרבי וכן"ה בד"ם (י) גי' מהר"ם הזויות וכן
הגיה הכ"ח (יא) ז"ל כ"ר יוסי וכן גי' הכ"ח
(יב) גי' ד"ת:

לגניה (א) ולי נראה איפסא (ה) מגניה
לבת היינו פתח (ו) עשוי ללחם מן הגניה
אלן קטניות שבאלן מן הגניה דכל
בית שער נכנסים לו לקטיותו כולי
עלמא לא פליגי דחייב כי פליגי מבית
לגניה פתח החילון היולא מבית שער
לגניה שהיואלין מן הבית דרך בית שער
יואלין זו לגניה: ב' כב' עשר גינה.
עיקר בית שער לגניה נעשה ליולא
ויולא ופסור ומר סבר ללס קטניות
ונעשה והוי כשאר בית שער וחייב לולא
ועיקר מגניה לבית אלס כשאר פותח
פתח מגניה לבית דהיכר הליז הוי לבית
דלע' לא פליגי דחייב ל'כ' מבית לגניה
דהיכר לזר הוי לגניה מן (ט) עיקר
קטניות וחייב אל'ט' שטליז סבין בגניה
דכי אמרין לעיל הלך אחר היכר לזר
ה'מ בין תרי כתי דמחייבו עיקר אלס
הכל עיקר קטניות ולשמה נעשה (גינה)
וחייב: גינה עיקר. ולשמה נעשה לשומר
ופסור: לולא הפתוח מן הבית לעליה. וכו'
דכין חרובה כחלמט עליה (ו) ועושין
לה ר' מחלות סבין המעלות למטה כדי
שלא ירד אלס מן הטלילה לבית כי אלס
נרשות (י) ועושין פתח במחלות וכן
עושין בני העליה ד' מחלות סבין דרך
האחרים למעלה וכן פתח: א' כי שני
פתחים: דרפסות: ד' אלס צמח: דל'ט'
דרגיל נחל מיייהו טפי דהא דלמר לעיל
הלך אחר הרגיל ה'מ תרי בתים זו אלס
זה ורגילין נחל נחל (ט) לולא נעשה
לגניז חור לא טעיל. ב' אלס לעיל נעשה
רק (י) ללסם לבד אלס הכא נעשה לכל בני
הבית וה'ס מרובין ועורקין פתחים הרבה
(י) אל'ט' עשה מטעם עתה שפתחים ואין
צריכין אלל ללחם מן: דאקרא. נקין
ויית בנים: והא אין לו פציימן. מוזות אלל
רשאי הכתלים: (ה) ערא. כלומר אלל עדאי
תמו (ו) תרי כלומר אלל דרשאי הכתלים
הן הן הפציימן: אלא חד פציימן. שהיה
הפתח אלל (ז) מפתח וזר הפתח הוא
הזית ואין אלל כלום: (ח) אין לו פציימן.
אלל סף שטוקין: רבי בארי. מפרש לקמן
דמחייב במוזה לבית שאין לו אלל
פלס בחד: מאי ה'מורא. מלן דמיינין:
מימין במוזה אפי' בית ה'. ושהיה אלס
נכנס בפתח עזרה הממורו ואלל למעבר
הוי חזרו ארון מימין (ט) נבא אלל המונח
לאלל דכל ימין הוי ביאל: מעט הבחוב
למוזה. שכל אין לו אלל פלס אלס חייב:
[שאין ת"י שתי] (י) ביאל. פתח שטוי
ככיפה והוא קצר למעלה: שיש ברציה
עשרה. שהא גבוהה עשרה ברוכס ארבעה
שעור פתח קודם שמתחיל לקצר: (י)
פליגי דהו' תלכות מוזות

ב' למוזה אחת דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר
ר' על המשקוף ועל שתי המזוזות שאין תלמוד לומר
שתי זה בנה אב על כל מקום שנאמר מזוזות
ש' הכתוב שתיים; וכיפה שיש ברגליה עשרה חיבת
מחייב במוזה וכתבים פטרין ושיון שאם יש ברגליה
"בשעיר" אחד שערי בתים ואחד שערי הצרות ואחד
י עיירות ורפת ולולין ומתבן ואוצרות יין ואוצרות שמן
(ב) אף אני מרבה בית שער אכסדרה ומרפסת ת"ל בית
כל שהוא מיוחד לדירה יצאו אלו שאינן מיוחדין לדירה
ת הכסא ובית הכורסין ובית המרחץ ובית הטבילה ת"ל
ד אף כל שהוא עשוי לכבוד יצאו אלו שאינם עשויין
אף הר הבית הלשכות והעזרות ת"ל בית מה בית
חול יצאו אלו שהן קדש ואי קשיא לך ג הא דתניא

ואריך שני מונוט. אחד נפתח שים מנית שער לבנים ואל' נפתח החיצון שמן האהל ליעב' מנחה פתח החיצון הכר' דמינה דבי ארמינן בית שער שריב מנחה היינו ביה הכל שהתחמסם שחתה הנית שער שים בזהם מנחה אחרו לא ליעב' מנחה כלל קמ' ואין קרי מנחה: **גנינה** גנינה: אל' כשהוא פומח (א) גנינה לבית כלומר דבי היכי שהרי הכר' ציר הוא גנינה: **קוטונות עיקר.** ואש"מ דציר קובץ על גינה דבי אחר קוטונות עיקר ומידי: **ר"ע לא פליגי דטעור.** וכן שוכיר ציר גנינה: **ביתא גינה** נעשה בית אהל (א) לטמיר הינו אל' מהי הכר' ציר ועסור: **קוטונות.** עיקר שם ומנית גנינה דפלגיו רבי וינו רובנן הלכתא (א) ר' דמחיב מנחה: **לול.** דכל הש' למטה דבי אהל ירדו מן העליה לבית כ' אם נכרות ועושים טעמיה ד' תחיתות עושין אהל אהל למטה ואלו טעלין מכאן ואלו טעלין מכאן וסבאן לא אהל פתח שני מנחות בכל פתח ופתח בנחור' ד שולצי קובץ ב' **אלה** אפי' לא נע' למטה (א) מוטעין פתחה ד' שאינו עשר אהל לו לצדו ולאחרי פתחה דבי הונא שיהי ר' הנית שחיו מרובין (א) ותשמיש אחרו דבי היא מדתו ויאורכו כל פתחיה שיהיה **דאקנה.** קין וית' שני בית: (א) **דן** אל' **פלגיני** מנחה אהל ראשי כהלים: **עלזיה** הפתח הוא היות ואין אלו מלך האחר כלום אהל [סך] שסבור: **כמאן כרבי מאיר** מלך הינום שני מנחות מנחה: **שם קטלמור.** מלי טעמשתו איכ': (א) **דך** ודך **נאליה** ומלאקסיה כהנאם גשון מנחה: **ש"מ** דרך יתין לניחא גשין ואל' דרך יתין לניחא ואל' הוא אלו אחרון מימין שהיה נתון אהל הקיר כצויו של מנחם אלתא דכל דכר **כתיב.** כח עטמה שיש לו על פתימן מחריב מנחה אהל לא כפתיס אחר: **שאלן** ר' קודם שחפץ האולם הנה ושה' על הרגלים אחר המדה שיהיה שער: **לדברי** המדה מוקדם לבשלים כלומר כיון שיכול לתקון מן העגול דבי שיהיה שור' אחר המדה

שְׂרָמֵי הַגְּבוּרִים
לְשׁוֹן רִיאָז אַ וְמֵה הֵן הַפְּלִימָן הַעֲמֻדִין שֶׁהֵן
וְעֵשִׂים אוֹ מַלְאָכִים שְׂקֻעִים עֲלֵיהֶן נִצְרֵי הַמַּחֲמָה
וְהַעֲמֻדִין בְּכֵן הַדְּלוּתוֹת יֵלֶן כְּסוּמוֹת אוֹתָן וְעַל אוֹמֶן
הַפְּלִימָן נֶאֱמָר וּכְחֻכָּם יֵלֶן מִזְוִיּוֹת צִיָּה וְיַעֲמִים
הַהֶבֶן עֲשׂוּ מִלְּבָבֵי נִיחַ וְהִיא לִקְבוֹעַ עֲמֻדִים נִצְרֵי
הַמַּחֲמָה אֵלֶּה מִשְׁפֵּי שֶׁן הַכְּנִי יֵלֶן מִכָּאן וּמִכָּאן
וְהַחֲלוּם שֶׁחָכָא וּמִכָּאן שֶׁן הַבְּנִי פְּרִים שֶׁחֲמֻדִין

ב' רש"י עושה על זה צ' פירושים ומהם הוכיח הטור יו"ד סימן רפ"ו דלוחם פתחים שהם חלוקים לשון ריא"ז גד"א בשלא היו הבתים פתוחים לחובן אבל אם היו הבתים פתוחים לחובן חייבין

מסורת הש"ס

(א) דברים (ז) ד' ג. (י) יומא יא. (ד) ב"מ דף קכ.
(ט) שם דף קל: (ז) מנחות דף מדר. (ז) שם דף דל.
(ח) שם (ט) ד"ס הגי' בנפתי (ג) ס"י (יא) גמ'
(י) ויבחרון בין עניני (ז) בנפתי (ג) ס"י המרס'
(יד) ע"י גמ' א"ח ס' תרל"ז ס"ק ב' שמחה על
דבר ראש' אלו נא (ז) יומא (ז) ויחית
אחא בדרבנ'ס' אלו נא (ז) מסורת מר' גמניא:

[illegible]

שלשי הגבורים

ב' מ"י פליג על זה כמו שהזכיר הרא"ש כאן ועיין
בטור באורח:

לשון ריא"ז ג' לפיכך ראוי לאדם להזהר בהן בחסרות
והחסות אלם בהן בחסות מלא חסות ועד חסות חסות

לשון רמב"ד ז' לוי שטעט רבינו משה זצ"ל זיך ליהודי
בפרשיות הללו שזם עשה הקטומה פתחה או הפתחה
קטומה פתולה ושלש הפרשיות הראשונות כולן פתוחות
ומתחילות מתחלת השיעור ופרשם אחרונה שהיא פרשת
ויהי אם שמוע היא קטומה ומתחלת באמצע השיעור
שזיך להיות כל השיעור כולו פתוח כשעור ט' ואחיות
דרך שזם פתוחים כ"ח:

שהיה בודק מזוזות (י) (יחיד) בשוק העליון של צפורי מצא אלף זה: (ז) ת' המשכיר בית לחבריו על השוכר להביא נטלנו בידו ויצא ובכריו נוטל בידו ויצא ומעשה באי קבר אשתו ובניו מעשה לסתור אמר רב ששת ארישא: מזוזה על מי מזוזה על מי והאמר רב חובת הדר היא אמר להו רב ששת תניתיה כל דבר שאינו מעשה אומן לאו מעשה אומן הוא דאפשר בגובתא דקניא: (ח) ר' זמ' בחו"ל והדר בפונדקי אפי' בארץ ישראל פטור מן המזוזה לאלו משום

הלכות תפילין

רצון לטעם וכו'. בשם זבדיהו אס שמוע כחזי לטעמא (מ) וזבדיהו כי יצילך כחזי ולטעמא אכל בין פילא למיין אין כחזי וואו וקסא דהיימי תמנעמ ערי ואין לומר גורמי ומטופסין ודרשין ושקלינן (לויין) דבין ט' לט' שדיקין (ו) פילא פילא דללא אשכחן אלא בתחלת המינה וקסא דפ' שני דנחמים (דף כה.) דרשנין ולקח מדס הפך

דגל של יו"ד וקמ"ל שאע"פ שהיו"ד היא אות שאינה נחשבת לזיכרון גדול שנתן

למנתי פסול תלה לאדך מילתא דרז אלתערך לאשמועין: **ד' רוחוסא**. א
 צוהריה כ' יבאל חמי חסרין וחד מלא: **ה' כרי לאו ד'**. פרישוי ד' בחמי:
 ודו' ד' אלה ואחם פרי עממה: **ו' וכונו**. וכונו בין עיני: **צ' צור החמד**
 חמשים ומנתינן אחוה להחיים שם וטענין אל' הדפוס מתחמיו ושארם החמדי
 וטענין ו' כגון שהיה ריוח גדול בין פרשה לפרשה ושם כל פרשה ופרשה
 וטענין ו' כגון שיהיה ריוח גדול בין פרשה לפרשה: **א' אלו לריד**. כל כך אלא קני בחפזי אר
 בימי יומי אלו יוכי כמחוק פסולות וא"פ ששעה מחמיה בימים כמנתינן כרי
 מחמיה אחם של קקף: **ע' ארבע עורות**. כל פרשה בפרשה בחמיה של
 חמדי: **לדבק**. אחוה ארבע מחמיה אר דבק שקרין געוה: **ו' ויסא לאות**
 וטענין ו' בחמי: **שטוב**. כמוז בתי"ם כהנהם פסרים והוא מלשון טלא
 וטענין ו' בחמי: **שטוב**. כמוז בתי"ם כהנהם פסרים והוא מלשון טלא

בנין מניח מרב שש
אם מקום מיונה על מי
ישוכר עושהו והא נמי
ת שאולה כל ל' יום
שלשים יום אבל השוכר בית בארץ ישראל חייב במזוזה
בארץ ישראל:

הלכות תפילין

ארבע פרשיות. שמע והיה אם שמוע קדש והיה כי יביאך ולקמן מפרש מדרשן: **שטטפת שטטפת** בו'. תלמא קראי כתיבי ז' בק"ש וחד צוהיה כי יביאך תרי חסדים וחד מלא געטפס געטפס תרי געטופפות מרי. הרי כאן ד' מכלל שכותבין ד' פרשיות זד' חסם: שטט בבחשם שתיים. חפ' ואפשרין געטס מקומות: ע"ל ד' עורות. (ג') חסם

ש לֹא שְׁתִּים שָׁל רֵאשׁ

הן ומניחן מורה היינו

ארבע פרשיות. קדש עד מימים ימימה

שְׁלֹשִׁים שָׁמַע יִשְׂרָאֵל רִנְיָתָהּ וְהִיא אִם שָׁמְעָה: **וְאֵלֶּיךָ רָחֵם אֱלֹהִים** קִדְּשׁ כְּבוֹד יְיָ
אֲחֵת אֶחָד שֶׁנִּשְׁכַּחַר מִמֶּנּוּ לְגַמְרִי: **פְּשִׁיעוּת**, דַּפְסוּלִין: **לְקוּלוּ** שֶׁ"ו. **שִׁנְחָר**
אֶחָת הִיא אִפְּרָה נִפְסָל: **חַה נָמִי פְּשִׁיעוּת**, כִּיּוֹן שֶׁשׁ חֲסִדִּין בָּזוּת: **לֹא נִזְרָחָה**
שֶׁהָאֲחִיּוֹת נִתְּכּוּזוּ כְּהוּגִין: **לִטְעַפּ** לִטְעַפּ **לִטְעַפּוּס**, חֲרִי בִקְרִיאת שָׁמַע
הַכְּפִי, שֶׁסָּמַח וְקִיּוּן שֶׁסָּמַח עָלֶיךָ: **עַל אֲרַבַּע הַחִיּוֹת שֶׁ בָּרָךְ וְיִיחִים**
לְנוֹמַר שֶׁמִּשְׁפָּטֵיךָ עוֹר שֶׁל עֵגֶל קָטָן וּמִנִּיחֵיךָ אוֹתוֹ דְּפּוֹס שֶׁיֵּשׁ בְּךָ כִּמְיוֹן ד'
שֶׁבְּיוֹרֵן מִלְּחָמָה: **וְאִם רָכַח אֲוִיךָ ר' פְּרִישִׁים צִוּר א'**, חֲתִימָה בִּצִּית שֶׁל קֶלֶךְ:
שֶׁלֹּא אֲוִיכָם שֶׁאֲרַבְעָתָם בְּקֶלֶךְ אֶחָד יֵאָדָר שֶׁכֵּן פֶּרֶשָׁה וּפֶרֶשָׁה צִיָּת שֶׁלֹּא:
שֶׁנִּשְׁמָח עַל כֵּן אֶחָד וְאֶחָד מִתְּפָרֵס וְאֵלֶּיךָ: **כִּיּוֹן יִנְדָּר**, אִם הִמְרִין בָּשֵׁן בְּ
שֶׁאֵין יִנְדָּר מִבְּחֹךְ: **כִּיֹּד כּוֹסֵן חֲפֵלָה שֶׁל יוֹד**, כֵּן הִ' פְּרִישִׁים עַל עוֹר אֶחָד
קָף: **יֵאָדָר**, כִּיּוֹן שֶׁכֵּן צִיָּת אֶחָד דַּפְסוּלִין שֶׁל ד' תַּמִּיד וְהִיא (ש) לֹאֹת לָשׁוֹן
לֹא אוֹתוֹת: **אֵינוֹ לִמִּךְ**, דִּסְבָּר לֹא פִּדְיוֹן מִצַּנְפִּים: **צִר'**, שֶׁהַחֲסֵם: **חִסִּים שֶׁל רֹאשׁ**,
חִיּוֹתָהּ לְחֹרֵם מִלִּיךְ: **עַל הַבָּתִּים שֶׁבֶן אֶחָד שֶׁנִּרְאִין צִיָּת אֶחָד וּמִנִּיחָהּ**

658

14

66

16

17

חידושי תורה – הערות – פירושים – ופסקים

רפה (א) בסוף הירושלמי דמגילה מי שאין ידו משגת לקנות תפילין ומזוזה תפילין הן עדיפי דהן חובת הגוף כן השיב מה"ר זאב בתשובות: (ב) כתב מהרי"ל הרוצה לילך לדרך חוץ לעיר כשיוצא יניח ידו על המזוזה ויאמר בשמך טל אטלה כי טל בגימטריה כוונ וכל עת שיצא מן הפתח יניח ידו על המזוזה ויאמר ה' שומרי ה' צילי על יד ימיני ה' ישמור צאתי ובואי מצתה ועד העולם וענין הנחת יד שכתב מוזכר בהדיא בפ"ק דעכו"ם (יא):

דרכי משה
הארוך

רפה א כ"ז מי שיש לו תפילין ב' בסוף ירושלמי דמגילה [פ"ד ה"ב] מי שאין ידו משגת לקנות תפילין ומזוזה תפילין עדיף דהם חובת הגוף כן השיב מהר"ב זאב בתשובה [ס' קצג]: ו תמיד בבואו ובצאתו ב' כתב מהרי"ל הרוצה לילך לדרך חוץ לעיר כשיוצא יניח ידו על המזוזה ויאמר בשמך טל אטלה כי טל בגימטריה כוונ. ובכל עת שיצא מן הפתח יניח ידו על המזוזה ויאמר ה' שומרי ה' צילי על יד ימיני ובמדרש שיאמר ה' ישמור צאתי ובואי מצתה ועד עולם. וענין הנחת יד שכתב מוזכר בהדיא פרק קמא דע"ז דף י"א [צ"א]: **רפ"ו** א וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא הראשונה. ונמנרדי קוף הלכות מזוזה חדר משכן השם פטור ממזוזה לפי שפוטש שם דברי גנאי וכן כתב ז"י בשם סמ"ק והכלבו וכתב עוד בשם מוה"ר שם או עליה שאש ואשמו ישנים שם פטור מן המזוזה עכ"ל הכלבו ואי אומר דלא פטור מקום שהשם רחוקות שם אלא בית המזן וזית הבקר אכל בית דירה ממש לא ועוד דאפילו בתוך לא פטור אלא משום שהשם רחוקות שם ערומות כדפירש רש"י וא"כ נחמד ששנים אש ואשמו שם אע"פ שמשמשים שם אין עומדים ערומים חייב מזוזה וכן עמא דבר עכ"ל ז"י. ונראה לי דאם הוא בענין שהדלת מפסיק בין המזוזה ובין החדר חייבים לכולי עילא:

רפה א מ"ע לכתוב פרשם שמע והיה אס שמוע וכו'. משנה בפרק הקומץ (דף כ"ח) שתי פרשיות שבמזוזה מעכבות זו את זו אפילו כתב אחד מעכב ופירש רש"י אפילו אות אחת מעכב דלכתיב וכתבתם כתיבה תמה ושלמה: **ב וגדולה** מו וכו'. פירוש לא לנד שכן זה דאריכות ימים אלא אף זה שהצית נשמר על ידה וכתב ז"י ואע"ג דיותר חביב לאלס דאריכות ימים משמירת הצית משום דאריכות ימים הוא נס נסתר ושמירת הצית הוא נס נגלה שהדריס בשאר צמים שאין צהם מזוזה יתקין והדר צית שיש צו מזוזה יניול קרי לשמירת צית גדולה א"י משום דשמירת הצית הוא היפך מנהג מלך של ז"ו שהוא מצפנים ועצדיו משמרים אותו מבחוץ קרי ליה גדולה עכ"ל ומירון האחרון הוא נכון אצל לפעד"ג דה"ק וגדולה מו דלא לנד שהקצ"ה נותן לאלס שכרו על קיום מלוה זו דהיינו דאריכות ימים הוא וצניו אלא אף זה דהמלוה עצמה היא שומרת ציתו שע"י נשמר הצית מכל היזק משא"כ בשאר כל המלות דאע"ג דנאמן הוא יתבצר ששלים לאלס שכן לעמיד על קיום מלוות מכל מקום אין מגיע לו שום הנאה וריוח מגוף קיום המלוה בעצמה משא"כ צמולה זו דאיכא הנאה וריוח מגוף המלוה עצמה שהצית נשמר על ידה וזה נוסף לו על השכר שיתן לו הקצ"ה על קיום המלוה כמו שנותן שכר על כל שאר קיום מלוותיו לפוס לערס אגרא:

רפ"ו א וא"ל סו וכו'. בפ"ק דיומא (דף י"ח) תניא בשערין אחד שערי צמים וכו' ופרש"י אחד שערי מדינות יש מדינה מוקפת הרים ויערים צממה פרסאות ואין יוצאין ממנה אלא דרך שערים כגון ארץ הגר עכ"ל נראה דס"ל דאין לפרש שערי מדינות שערי עירות כמו עילם המדינה דפירושו עיר דהא תני צהדיא ואחד שערי עירות אלא שערי מדינות ממש קאמר כגון ארץ הגר: **וצריך** שמדע דאין דין זה דשערי מדינות ועירות נוהג אלא היכא שאין שם דירה כי אס לישראלים ולא לגוים דאי איכא נמי דירה לגוים אפילו רובם ישראל פטורים מלעשות מזוזה משום סכנה דקאמר אצ"י התם דה"ט דלא עשו מזוזה לשערי העיר דמחוחא אע"פ שהיו רוצין ישראל משום דאיכא סכנה שלא יאמר המלך כשפים עשיתם כשערי עירי וכדתניא מזוזה יחיד נבדקת פעמיים כשבע ועל רצים (פירוש שערי חלרות מדינות ועירות) פעמיים ציובל ואמר ר' יהודה מעשה בצארטצון אחד שיהי צדק מזוזה פטור דוקא כשכולם ישראלים דרים צו אצל אי איכא דירה נמי לגוים אין צדקין משום דאיכא סכנה דלעיל המושל לומר כשפים אתם עושים כשערי העיר כמעשה שהיה בצארטצון וכו' וכיון שאין צדקין א"כ אין עושין לכן מזוזה כלל ומה"ט לא היו עושין מזוזה כשערי העיר דמחוחא וא"כ הך ברייתא דמחייבת כשערי מדינות ועירות צדקין ישראל דרים צו: **ולפי** שהוא דבר פשוט כצדזה הפוסקים סתם ולא פירשו ומה הטעם נמי אין עושין מזוזה כשערי רחוצותיו כגון בקראקא וצפראא שקצעו שערים צרחוצות היהודים ונסגרים צלילה ולא קצעו צדו מזוזה מעולם וה"ט משום סכנה דעלילות המושל מוזמנות תמיד על שוגאי ישראל וכיוצא צזה כתב מהר"א שטיין ציצאוריו לסמ"ג וכ"כ האגודה על שערי קהילות קלוגי"א ושערי קהילות וירמח"א עיין עליו פ"ק דיומא ומצינו צ"י צסוף סימן זה ועוד מטעם אחר אין עושין שם מזוזה כיון דהגוים יעלוה צודאי וציזזה וא"כ יהיו גורמין ציוון לכתבי הקודש ומכאן למדנו צישראל החוכר חכירות מן השר למכור יין שרק או שכן או מי דצב שקורין שענ"ק והגוים מלאים הצית בכל יום ורגילין ליקח מזוזה ונוהגין צהם מנהג ציוון שאין לעשות מזוזה צאותן פתחים אא"כ שהפתח הוא צמקום שמור מן הגוים שאל יעלו המזוזה ממנו:

ב רב"ש וצית האשה וצית הסופיס. ה"א התם צאידך צרייתא ונבמרלא פריך פשיטא ומשני מה"ד ציתך ולא ציתה ציתך ולא צתיהם קמ"ל ואימא הכי נמי אמר קרא למען ירצו ימיכם וימי צניכם גברי צעו חיי נצי לא צעו חיי אלא ציתך למה לי לצדצבא דלאמר רבא דרך ציאתך וכי עקר אינש כרעיה דימיניה עקר צרישא:

דרישה

רפה [א] ולקבען ע"י מזוזת הפתח וכו'. י"א כשא"ל אדם מן הצית יניח ידו על המזוזה ויאמר ה' ישמור אלאי וגו' וכן כשיכנס אדם לבית יניח ידו על המזוזה רמ"א (וענין הנחת ידו שכתב מוזכר צהדיא בגמרלא פ"ק דע"ז דף י"א צענין דאוקולום ונמנהר"ל כשיצא לדרך חוץ לעיר יניח ידו על המזוזה ויאמר בשמך טל אטלה כי טל צגי"י כוונ צד"מ הביאו עכ"ה):

רפ"ו תנו רבנן המשכיר צית לחצירו על השוכר להציא מזוזה וכשהוא יוצא לא יטלנו צידו ויא" (וכ"כ רצ"י צסימן ר"א) מעשה צאחד שנטל צידו וקצר אשמו וצניו ארישא קאי מאלפסי ולא כר"י הפוטר השוכר צית הנכרי ממזוזה אפילו מדרצנן מדכתצ ציתך ולא של נכרי מ"ו. ז"ל רמ"א (בציומן רפ"ו) והוא מתשוצות מהר"ל ע"ש מנהג שנתפשט צמדינות אלו דרוב העולם קומצין על מזוזה אחת שפוטש על פתח צמיהן ואינו נכון ואין להם על מה שסמכו וכן כל ירא שמים יתקן ציתו כדינו בכל הפתחים החיצים וכמו שנתבאר ע"כ:

צניס אצל ממאי דכתצ דס נפשות אציונים נקיים א"ש וק"ל: (ג) וגדולה מו שחברת צשור ע"י דירה וכו'. ז"ל צ"י אורל הזהיר ימינו וימי צניו קאי ואע"ג דיותר חביב לאלס דאריכות ימים משמירת הצית עכ"ה) משום דאריכות ימים הוא נס נסתר ושמירת הצית הוא נס נגלה שהדריס בשאר צמים שאין צהם מזוזה יתקין והדר צצית שיש צו מזוזה יניול קרי לשמירת הצית גדול אי נמי משום דשמירת הצית הוא היפך [מנהג] מלך צ"ו שהוא מצפנים ועצדיו משמרים אותו מבחוץ קרי ליה גדול (ואפשר דקאי אדסמין וצא לומר לא זו שאין ממים כשים מזוזה אלא אפילו איןן יתקין משא"כ כשאין שם מזוזה דמתים כמ"ס לפני זה עכ"ה): **רפ"ו** (א) אחד שערי בתיש ושערי חצרות. ואס נכרים דרים שם פטורין אגודה: (ב) מדינות. פרש"י צפ"ק דיומא דף י"א אורל הזהיר ימינו וימי צניו קאי ואע"ג פריסאות ואין יוצאין ממנה אלא דרך שערים כגון ארץ הגר עכ"ל אצל אין לפרש מדינות ר"ל עירות כמו שצנינו שפוטש קורין לעיר מדינה דהא נקט אה"כ ועירות צפני עצמן: (ג) וצ"ל. י"ל דלולין הוא חדר צניו העשוי לתרגולין וכמ"ס צח"מ צסימן קע"ב ס"ח לול של תרגולין אין לו די"א ופירשוהו אף שעשוי כמין צית וכמ"ס צפרישה צסוף סימן קס"א ע"ש: (ד) ובתבין ר"ל צית המצן עכ"ה): (ד) ובית השותפין. פירוש של ישראל אצל של ישראל ונכרי פטור: (ה) כו"ף חייבין. ולא אמרינן ציתך ולא ציתה ולא צתיהם ופריך שם בגמרלא ציומא דף י"א ואימא ה"ר כתצ למען ירצו ימיכם וימי צניס הני צעי חיי ואלא ציתך ל"ל כדרך ציתך דרך ציאתך וכו':

רפה א מצות עשה לכתוב פרשת שמע והיה אם שמוע ^(א) ולקבען על מזוזת הפתח דכתיב וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך. וצריך ליתזהר מאד בה כמו שאחז"ל כל מי שיש לו תפילין בראשו ^(א) ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו מוחזק הוא שלא יחטא מפני שיש במזוזה יחודו של הקב"ה ותמיד בבואו ובצאתו ^(ב) יזכור יחודו של הקב"ה ויתן יראתו על פניו לבלתי יחטא וכל הזהיר בה יאריכו ימיו וימי בניו דכתיב למען ירבו ימיכם וימי בניכם ואם אינו זהיר בה יתקצרו דמכלל הן אתה שומע לאו וכן דרשו חכמים בעון מזוזה בניו ובנותיו ממים קטנים ^(ג) דכתיב דם נפשות אביונים נקיים וסמך ליה לא במחתרת מצאתים [כי על כל אלה]: **ב** ^(א) וגדולה מזה שהבית נשמר על ידה כמו שדרשו בפסוק י"י שומרך וגו' מלך ב"ו מבפנים ועבדיו שומרין אותו מבחוץ ואתם ישנים על מטתכם והקב"ה שומר אתכם מבחוץ וע"כ נתינתה בטפח החיצון שיהא כל הבית לפנים הימנה ובשמירתה ומ"מ לא תהא כוונת המקיימה אלא לקיים מצות הבורא יתעלה שצונו עליה:

רפה א מצות עשה לכתוב פרשת שמע והיה אם שמוע ^(א) ולקבען על מזוזת הפתח דכתיב וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך. וצריך ליתזהר מאד בה כמו שאחז"ל כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו וכו' ומזוזה צפחו מוחזק הוא שלא יחטא וכו'. (פרק הסבלת מ"ג):

הלכות מזוזה

רפה א ^(א) מצות עשה לכתוב פרשת שמע והיה אם שמוע ^(א) ולקבען על מזוזת הפתח דכתיב וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך. וצריך ליתזהר מאד בה כמו שאחז"ל כל מי שיש לו תפילין בראשו ^(א) ובזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו מוחזק הוא שלא יחטא מפני שיש במזוזה יחודו של הקב"ה ותמיד בבואו ובצאתו ^(ב) יזכור יחודו של הקב"ה ויתן יראתו על פניו לבלתי יחטא וכל הזהיר בה יאריכו ימיו וימי בניו דכתיב למען ירבו ימיכם וימי בניכם ואם אינו זהיר בה יתקצרו דמכלל הן אתה שומע לאו וכן דרשו חכמים בעון מזוזה בניו ובנותיו ממים קטנים ^(ג) דכתיב דם נפשות אביונים נקיים וסמך ליה לא במחתרת מצאתים [כי על כל אלה]: **ב** ^(א) וגדולה מזה שהבית נשמר על ידה כמו שדרשו בפסוק י"י שומרך וגו' מלך ב"ו מבפנים ועבדיו שומרין אותו מבחוץ ואתם ישנים על מטתכם והקב"ה שומר אתכם מבחוץ וע"כ נתינתה בטפח החיצון שיהא כל הבית לפנים הימנה ובשמירתה ומ"מ לא תהא כוונת המקיימה אלא לקיים מצות הבורא יתעלה שצונו עליה:

רפ"ו א וא"ל הן המקומות שחייבים במזוזה ^(א) אחד שערי בתיש ושערי חצרות ^(ב) מדינות ועירות ורפת בקר ^(א) ולולין ומתבן ואוצרות יין ושמן ובית האשה ^(ד) ובית השותפין ^(ה) כולן

רפה א מצות עשה לכתוב פרשם שמע והיה אס שמוע ולקבען על מזוזת הפתח דכתיב וכתבתם וכו'. בפרק הקומץ (כח) מן צ' פרשיות שבמזוזות מעכבות זו את זו ואפילו כתב אחד מעכבו ופרש"י צ' פרשיות שמע והיה אס שמוע ומילתא דפשיטא הוא דהא צהו כתצ וכתבתם על מזוזות ציתך וגו': **וצריך** ליתזהר מאד צה כמו שאחז"ל כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו וכו' ומזוזה צפחו מוחזק הוא שלא יחטא וכו'. (פרק הסבלת מ"ג): **וב"י** הזהיר צה יאריכו ימיו וימי צניו וכו' וכן דרשו חכמים בעון מזוזה צניו וצניוים ממים קטנים. צפ"צ צצבת (צ"ב): **ב** וגדולה מזה שהבית נשמר על ידה וכו'. אורל הזהיר צה יאריכו ימיו וימי צניו קאי ואע"ג דיותר חביב לאלס דאריכות ימים משמירת הצית משום דאריכות ימים הוא נס נסתר ושמירת הצית הוא נס נגלה שהדריס בשאר צמים שאין צהם מזוזה יתקין והדר צצית שיש צו מזוזה יניול קרי לשמירת הצית גדול א"י משום דשמירת הצית הוא היפך מנהג מלך של צ"ו שהוא מצפנים ועצדיו משמרים אותו מבחוץ קרי ליה גדול: **רב"ש** כמו שדרשו צפסוף י"י שומרך מלך צצ"ו [צ"ו] מצפנים וכו'. בפרק הקומץ (צ"ב): **רב"ש** וע"כ נתינתה בטפח החיצון. שם אמר רבא מלוה להניחה צטפח הסמוך לר"ה מ"ט רצנן אמרי כדי שיפגע צמזוזה מיד רצ חנינא מסורא אמר כי יהי דמתנערה ופרש"י כי יהי דמתנערה לכל הצית מן המזיקין: **רב"ש** ומ"מ לא סהא כוונס המקיימה אלא לקיים מלוה כנורא יתעלה שצונו עליה: **עליה**. זה דבר פשוט:

רפ"ו חדר משכב נשים אם הוא פטור ממזוזה: חדר שהאיש ואשתו ישנים בו אם הוא פטור ממזוזה: פתח שמרחוב למרתף שמשתמשים בימי הבציר ופתח קטן דלא גבוה י' ולא רחב ד' יוצא מבית למרתף: פתח אחד וחלקו בעמוד בנתיים אם צריך שתי מזוזות: שואל בית בח"ל: בית שכור מעבר"ם: בית דפתוח לרחוב שדרים בו עבו"ם ובית העצנים: **א** **וא"ל** סן המקומות שחייבים צמזוזה אחד שערי צמים ושערי חצרות מדינות ועירות. צרייתא בפרק קמא דיומא ^(א): **רב"ש** וצית האשה וצית הסופסין. ג"ו צרייתא שם ומקשי בגמרלא (שם) פשיטא ומשני מהו דתימא ציתך ולא ציתה ציתך ולא צתיהם קמ"ל:

אין צדקין משום דאיכא סכנה דלעיל המושל לומר כשפים אתם עושים כשערי העיר כמעשה שהיה בצארטצון וכו' וכיון שאין צדקין א"כ אין עושין לכן מזוזה כלל ומה"ט לא היו עושין מזוזה כשערי העיר דמחוחא וא"כ הך ברייתא דמחייבת כשערי מדינות ועירות צדקין ישראל דרים צו: **ולפי** שהוא דבר פשוט כצדזה הפוסקים סתם ולא פירשו ומה הטעם נמי אין עושין מזוזה כשערי רחוצותיו כגון בקראקא וצפראא שקצעו שערים צרחוצות היהודים ונסגרים צלילה ולא קצעו צדו מזוזה מעולם וה"ט משום סכנה דעלילות המושל מוזמנות תמיד על שוגאי ישראל וכיוצא צזה כתב מהר"א שטיין ציצאוריו לסמ"ג וכ"כ האגודה על שערי קהילות קלוגי"א ושערי קהילות וירמח"א עיין עליו פ"ק דיומא ומצינו צ"י צסוף סימן זה ועוד מטעם אחר אין עושין שם מזוזה כיון דהגוים יעלוה צודאי וציזזה וא"כ יהיו גורמין ציוון לכתבי הקודש ומכאן למדנו צישראל החוכר חכירות מן השר למכור יין שרק או שכן או מי דצב שקורין שענ"ק והגוים מלאים הצית בכל יום ורגילין ליקח מזוזה ונוהגין צהם מנהג ציוון שאין לעשות מזוזה צאותן פתחים אא"כ שהפתח הוא צמקום שמור מן הגוים שאל יעלו המזוזה ממנו:

ב רב"ש וצית האשה וצית הסופיס. ה"א התם צאידך צרייתא ונבמרלא פריך פשיטא ומשני מה"ד ציתך ולא ציתה ציתך ולא צתיהם קמ"ל ואימא הכי נמי אמר קרא למען ירצו ימיכם וימי צניכם גברי צעו חיי נצי לא צעו חיי אלא ציתך למה לי לצדצבא דלאמר רבא דרך ציאתך וכי עקר אינש כרעיה דימיניה עקר צרישא:

פרישה

רפה (א) מצות עשה לכתוב פרשת שמע והיה אם שמוע. דבהן כתצ וכתבתם על מזוזות ציתך וגו' רש"י: (ב) דכתיב דם נפשות אביונים נקיים וכו'. צירמיה סימן צ' כתצ להאי קרא וצרישא דעניינא כתצ למה תריצון אלי כלסם שפעמס צי נאס ה' לשוא הכיתי את צניכם וגו' עד גס צננפין נמלאו דס נפשות אציונים נקיים לא צמחתרת מאלתים כי על כל אלה וגו' ודרש שם בגמרלא חד מ"ד בעון צלית מתו דכתצ גס צננפין נמלאו דס נפשות אציונים נקיים ואיכא מאן דלאמר משום עון מזוזה וילין מקרא דכתצ לא צמחתרת מאלתים ופרש"י דהכי קאמר קרא לא צמחתרת פציומיהון מאלתים שלימין צמלוות כי על כל אלה הכיתים ר"ל הצנים הנוצרים לעיל שאלמר לשוא הכיתי את צניכם וגו' ע"ש אצל מלשון רצינו משמע שדורש מיתת הצנים מדכתצ דס נפשות אציונים ולא מדכתצ לשוא הכיתי את צניכם ונראה לפרש דטעמו משום דאילו ממ"ד לשוא הכיתי את צניכם לא נלמד שפיר שבעון מזוזה של האצ מתו צניו הקטנים דדילמא צצנים הגדולים איירי וה"ק אל מוזכרו ומתערעמו עלי על שהציתו והרגמי צניס כי לא שלמים היו לפני צמלות מזוזה שלא קיימיהו וכתב ששנים אש ואשמו שם אע"פ שמשמשים שם אין עומדים ערומים חייב מזוזה וכן עמא דבר עכ"ל ז"י. ונראה לי דאם הוא בענין שהדלת מפסיק בין המזוזה ובין החדר חייבים לכולי עילא:

20

רצב

ב"ח

והואורות דאם הנשים רוחניות צו פטור אלף משום דהרגילות הוא דהנשים רוחניות שם אלבל צבית דירה ממש אין שם רחילה אלבל היכל דרגילות הנשים לרחוץ צבית החורף או בחדרים כנשי דידן פשיטא דפטור מן המזוזה דלא אפשר לרחילה אלא"כ היא ערומה ואיכא ציון דכתבי הקודש ומשום הכי נתפשט המנהג שאין עושין מזוזה כי אם צפתה הצית סמוך לר"ה והיינו משום דרוחניות צבית החורף בחורף ובחדרים בקיץ ועומדות שם ערומות ומהר"ם שהיו צביתו כ"ד מזוזות היה נוהר שלא ירחלו צביתו כלל אלבל היכל דליכא רחילה פטור מן המזוזה וה"ה היכל דמכנסים בגדי קטנים דנפיש זוהמא דתינוקות נמי פטור מן המזוזה ומקריב נהגו הלומדים לתקן מזוזה לכל הפתחים שצבית ומיהו זריזין ליזהר שלא יעשו מזוזה במקום שרגילין שם לרחוץ או לכנס טינופת דבגדי קטנים וכן צבית החורף שאיש ואשתו ישיגים צו בחורף וכן בחדרים שישנים שם בקיץ ג"כ פטורין מן המזוזה ואיכא נמי איסורא דציון כתבי הקודש כשעושה שם מזוזה דמזוזה הנאה צעירה היא: **ואע"ג**

דהצ"י השיג ע"ז ואמר ועוד דאפילו בהנך לא פטרי אלף מפני שהנשים רוחניות שם ערומות וא"כ בחדר שאיש ואשתו ישיגים זה אף ע"פ שממששים אין עומדים ערומים חייב במזוזה וכן עמא דבר עב"ל מ"מ נראה לע"ד כדי ליישב דברי הר"מ דס"ל דתשמיש המטה הוא ציון טפי מעומדים שם ערומים דהלא מחילה עשרה לא התירו זה תשמיש המטה אלף כשאין לו בית אחר שיוציא לשם כתבי הקודש ואילו בעומד ערוס פשיטא דמהני מחילה עשרה ומ"ש וכן עמא דבר ודאי כך הוא במלכותו אלבל צני אשכנו אין נוהגין לעשות מזוזה כי אם צפתה הצית סמוך לר"ה וכ"כ במהרי"ל בתשובה סימן ז"ד שהשיב להר"ר אברהם ומיהו בדברי הר"ה שם בשאלתו כתוב דכשציר הדלת סובב צבית החורף ונמצא כשהדלת נעול המזוזה מצחוץ חייב במזוזה אע"פ שרוחניות צבית החורף או ישיגים שם וכן פסק הרב בהגהות שלחן ערוך והבי נקטינן:

ו אכסדרה וכו'. מימרא דרב חסדא ואוקימתא דגמרא פרק הקומץ (סוף דף ז"א) וטעמא דהפליגין לחיזוק התקרה הוא דעבדין להעמידו ולא משום מזוזת הפתח נעשו:

ז מרפסת וכו'. פירוש דתרתי מתנייתא קשיין אהדדי דבפרק קמא דיומא תניא דצית שער אכסדרה ומרפסת פטורין ובפרק הקומץ תניא דחייצין ומירץ הר"ף בהלכות מזוזה דצרייתא דתני זה חייצין מיירי צפתוח לנחים ופירש רבינו דבמקום שפתוח לנחים לא אינטרין לאשמועינן דפשיטא דחייצין אלף אינטרין דאף במקום שנכנסים לו מר"ה נמי חייצין והר"ן פ"ק דסוכה הביא דברי הר"ף ופירש דהפתוח לחצר כפתוח לנחים וחייב והביא ראייה מצי הריוקו דחייב צבתי מזוזות דהיינו צית שער הפתוח לחצר ונחים פתוחים לצית שער דכתב רבינו בסמוך דאלמא דצית שער הפתוח לחצר חייב וא"כ הא דתניא דצית שער ומרפסת ואכסדרה פטורים מיירי צפתוחים לגינה דוקא כל זה פירש הר"ן לפי דעה הר"ף והבי נקטינן ודלא כהמרדכי שכתב ח"ל ור"ף תירץ דהכא צפתוחין לצית והיא צפתוחין לחצר דא"כ קשה מהך דצית הריוקו דשמעינן מינה דצית שער הפתוח לחצר חייב במזוזה ור"י תירץ דציומא קאמר דפטורין מדאורייתא ובהקומץ מסקנת הרא"ש ורבינו ודלא כצ"י שהביא צש"ע שתי הדיעות ולא הכריע: כתב אכסדרה והכנים במקומו גינה דאע"פ דמוקי תלמודא הך דרב חסדא דלאכסדרה פטורה צפרווא צרות רביעית לגמרי והא דתני חייצין ציש לה מחילה גם צרות רביעית וזה כבר כתבו רבינו בסמוך אפ"ה היה לו לרבינו לכתוב כאן דין אכסדרה צהדי צית שער ומרפסת ולחלק צין כשהיא פתוחה לנחים או לחצר וצין פתוח לגינה דבאכסדרה הפתוחה לגינה אפילו יש לה מחילה גם צרות רביעית היא פטורה וכשפתוחה לנחים או לחצר חייבת דהא פשיטא דרב חסדא דקאמר אכסדרה פטורה משום דהפליגין לתקרה הוא דעבדין אף צפתוח לנחים היא פטורה כיון דהפליגין לא נעשו משום מזוזות הפתח אלבל כאן מיירי באכסדרה שיש לה מחילה צרות רביעית והפליגין נעשו לשם מזוזות הפתח דומיא דצית שער ומרפסת ואפ"ה אינן חייצין אלף צפתוח לנחים או לחצר אלבל צפתוח לגינה פטורה וא"כ קשיא טובא למה דשמעינן רבינו כאן דין אכסדרה וז"ל דס"ל לרבינו דלאכסדרה כשיש לה ארבע מחילות לעולם חייבת במזוזה אפילו צפתוח לגינה דלא דמי לצית שער ומרפסת דאין מנעינן בתוכו כלים ואינו חסוב צית דירה אלף ע"י שפתוחים לנחים אלבל אכסדרה אע"פ שצרות רביעית המחילה נמוכה מנעינן שם כלים והיא צית דירה אפילו פתוחה לגינה וכך תריך לפרש לפרש"י צדין אכסדרה שנותנין לה ארבע אמות בחצר עיין צח"מ סימן קע"ב סעיף ו' וצמ"ש לשם צס"ד: **מיהו** צאלפסי וצאשיר"י וצרמב"ם לא משמע הכי אלף גם באכסדרה אע"פ שיש לה ארבע מחילות אם אינה פתוחה אלף לגינה פטורה ממזוזה. אך קשה על דברי רבינו דאף ע"פ דודאי דגם בגינה איכא לחלק דאם פתוחה לנחים חייבת במזוזה ואם לאו פטורה מפני שאינה עשויה לדירה וצמ"ש גם הרמב"ם להדיא (פ"א ה"ח) מ"מ מנ"ל לרבינו דלר"י חייבת גם גינה מדרבנן ודילמא דוקא במרפסת ואכסדרה וצית שער דקריב הוא לצית דירה ואיכא לאחלופי צבית דירה גזרו צהו רבנן שחייצין במזוזה אלבל גינה לא אחי לאחלופי צבית דירה אימא לך דפטורה ממזוזה אפילו מדרבנן ומדברי רבינו משמע דר"י מחייב צכולהו מדרבנן דאע"ג דכתב ור"י פירש דצית שער חייב מדרבנן לאו דוקא צית שער דה"ה מרפסת וגינה אלף דנקט חדא דלאו כי רוכלא ליחשוב ולחיל ומנ"ל לרבינו הא דכתב דר"י ס"ל הכי אף בגינה הלא לא קאי פירוש ר"י אלף אצית שער ואכסדרה ומרפסת דתני צצרייתא וז"ע:

ח בית שער שפתוח לצית וכו'. מימרא דרב יהודה צפרק הקומץ (סוף דף ז"א) צי הריוקו חייב צבתי מזוזות ומפרש דרבינו דהיינו חוץ ממזוזה שלישית צפתה שנכנסים לצית שער מר"ה דאל"כ אלף אינו חייב אלף צמקום שפתוח לצית וצמקום שפתוח לר"ה אלבל צמקום שפתוח לחצר פטורה קשה א"כ מאי אמת לאשמועינן הא פשיטא דכל צית שער חייב במזוזה אלבל המרדכי דהקשה קושיא זו הא פשיטא דכל צית שער חייב במזוזה תירץ צשם ר"י דאשמועינן אע"פ שאחד מן הפתחים אינו רגיל כ"כ אפ"ה אין הרגיל מצטל את שאינו רגיל וכו' וצ"י מציאו:

פרישה

(יב) **וטוב לכסותה כדי שלא תהא נראית.** וכ"כ המרדכי וכל צו וכתב אלבל צמקום טברה טוב להיות נראית: (**ופרובא ברביעית פטורה.** והא דכתב לקמן סימן (רע"ח) [רפ"ח] שאם יש לצית שלש רוחות והפתח הולך מרות לרות שחייב היינו שיש שם צורה הפתח ושתי מזוזות העשוין לשם מזוזות אלבל אכסדרה אינה עשויה לשם כך וע"ש מ"ש אלא ו"ל עכ"ה): (יג) **אע"פ שיש לה פצימין שהתקרה מונח עליה:** (יד) **בצורת הפתח.** והטעם דלא נעשין אלף צצטיל התקרה: (טו) **אע"פ שהיא נמוכה.** ר"ל האכסדרה דומיא מ"ש או שעשויה חלונות דקאי אלבל אכסדרה ועוד דאם תפרשנה אומחילה ק' למה אמר קן אלבל אכסדרה ושתי אוקימתות הן בגמרא: (טז) **או שעשויה חלונות.** ר"ל מכל הרוחות

יורה דעה הלכות מזוזה רפו

ב"י

ו אכסדרה שיש לה ג' מחילות ופרווא צרביעית פטורה וכו'. צפרק הקומץ (ז"א): א"ר חסדא אכסדרה פטורה מן המזוזה אע"פ שיש לה פלימין שאינם עשוין אלף לחיזוק לתקרה מתיצי צית שער אכסדרה ומרפסת חייצים צמזוזה באכסדרה דצי רב אכסדרה דצי רב כאינדרוגא מעלייתא היא באכסדרה רומיתא. ופירש רש"י אכסדרה. ג' דפנות סתומות צלא פתח והרביעית פתוחה לגמרי מתחת אלבל מלמעלה יש דופן מעט המחזיק את הסכך. חיזוק לתקרה הוא דעבדי. הפלימים ולא לשום פתח אלף לחזק התקרה שלא תפול: באכסדרה דצי רב. שיש לה ד' דפנות אלף שאין מגיעות לסכך: באכסדרה רומיתא. עשויה חלונות חלונות. ח"ל הרמב"ם (פ"א ה"א) אכסדרה והוא המקום שיש לו ג' כתלים ותקרה אע"פ שיש לה שני פלימין צרות רביעית פטור מן המזוזה מפני שהפלימים להעמיד התקרה הם עשויים ולא משום מזוזות נעשו וכן התקרה שאין לה כתלים אלף עומדת על עמודים מכאן ומכאן אע"פ שהיא כתבנית הצית פטורה לפי שאין לה מזוזות שאלו העמודים להעמיד

התקרה הן עשוין עכ"ל ונראה שטעמו מדאמרינן צגמרא אמר אצי חזינא להו לאספלידי דצי מר דאית להו פלימין וילת להו מזוזה קסבר חיזוק לתקרה הוא דעבדי והוא ז"ל מפרש דאספלידא היינו תקרה שאין לה כתלים אלף עומדת על עמודים מכאן ומכאן:

ז מרפסת שהיא דרך לעלות צה לעלייה וצית שער והגנה פטורים ואם צית פתוח לאחד מאלו חייב וכו'. צפ"ק דיומא (ה'). תניא יכול שאני מרבה צית שער אכסדרה ומרפסת ת"ל צית מה צית מיוחד לדירה ילאו אלו שאין מיוחדים לדירה וצפרק הקומץ (ז"א): תניא צית שער אכסדרה ומרפסת חייצים צמזוזה ומירץ הר"ף בהלכות מזוזה דל"ק דהתם כשנחים פתוחים לתוכן והרא"ש כתב (הל' מזוזה פ"י טו) שר"י תירץ דחייצים מדרבנן קאמר וכ"כ רש"י והתוספות צפ"ק דסוכה (ח.) ובצ"ק דיומא וכתבו עוד א"ג הכא מיירי צבית שער של אכסדרה וצית שער של מרפסת והרמב"ם (סס ה"ח) כתב דברי הר"ף ו"ל ולענין הלכה כיון שהר"ף והרמב"ם מסכימים לדעת אחת הכי נקטינן ומ"מ נכון לחוש לדברי ר"י ורש"י:

ח בית שער שפתוח לצית ולחצר חייב צבתי מזוזות וכו'. צפרק הקומץ (ז"א): אמר רחבא אמר רב יהודה צי הריוקי חייב צב' מזוזות מאי צי הריוקי אמר רב פפא סבא משמיה דרב צית שער הפתוח לחצר ונחים פתוחים לצית שער ופירש רש"י שתי מזוזות אחת צפתח שמן צית שער לנחים ואחת צפתח שמן החצר לצית שער וכתב המרדכי (פ"י מהפסד) וקשה דפשיטא דכל צית שער חייב צמזוזה ואומר ר"י דמיירי כגון שהאחד מן הפתחים אין רגיל כ"כ וקמ"ל דלא מצטל הרגיל את שאינו רגיל ולא דמי להא דרבי שלא היה רגיל כי אם הוא לצדו דכפ"ה לקמן ומיהו ללשון שני שפ"ה דהרגיל מצטל את שאינו רגיל קשה וי"ל דהכא מיירי שהרגיל כנגדו ומחשיבו: **ובז"ש** חוץ מהמקום שנכנסים לו מר"ה. נראה דה"ק חייב צב' מזוזות חוץ ממזוזה שלישית שהוא חייב צה אם יש לו פתח ג' פתוח לר"ה:

קאמר דחייצין מדרבנן ולזה התירון הסכים הר"ן ו"ל צפ"ק דסוכה וכן נראה **וקשיא** לי דצצרייתא תניא צית שער אכסדרה ומרפסת חייצין ורבינו לא דרב חסדא דלאכסדרה פטורה צפרווא צרות רביעית לגמרי והא דתני חייצין ציש לה מחילה גם צרות רביעית וזה כבר כתבו רבינו בסמוך אפ"ה היה לו לרבינו לכתוב כאן דין אכסדרה צהדי צית שער ומרפסת ולחלק צין כשהיא פתוחה לנחים או לחצר וצין פתוח לגינה דבאכסדרה הפתוחה לגינה אפילו יש לה מחילה גם צרות רביעית היא פטורה וכשפתוחה לנחים או לחצר חייבת דהא פשיטא דרב חסדא דקאמר אכסדרה פטורה משום דהפליגין לאחזוקי תקרה הוא דעבדין אף צפתוח לנחים היא פטורה כיון דהפליגין לא נעשו משום מזוזות הפתח אלבל כאן מיירי באכסדרה שיש לה מחילה צרות רביעית והפליגין נעשו לשם מזוזות הפתח דומיא דצית שער ומרפסת ואפ"ה אינן חייצין אלף צפתוח לנחים או לחצר אלבל צפתוח לגינה פטורה וא"כ קשיא טובא למה דשמעינן רבינו כאן דין אכסדרה וז"ל דס"ל לרבינו דלאכסדרה כשיש לה ארבע מחילות לעולם חייבת במזוזה אפילו צפתוח לגינה דלא דמי לצית שער ומרפסת דאין מנעינן בתוכו כלים ואינו חסוב צית דירה אלף ע"י שפתוחים לנחים אלבל אכסדרה אע"פ שצרות רביעית המחילה נמוכה מנעינן שם כלים והיא צית דירה אפילו פתוחה לגינה וכך תריך לפרש לפרש"י צדין אכסדרה שנותנין לה ארבע אמות בחצר עיין צח"מ סימן קע"ב סעיף ו' וצמ"ש לשם צס"ד: **מיהו** צאלפסי וצאשיר"י וצרמב"ם לא משמע הכי אלף גם באכסדרה אע"פ שיש לה ארבע מחילות אם אינה פתוחה אלף לגינה פטורה ממזוזה. אך קשה על דברי רבינו דאף ע"פ דודאי דגם בגינה איכא לחלק דאם פתוחה לנחים חייבת במזוזה ואם לאו פטורה מפני שאינה עשויה לדירה וצמ"ש גם הרמב"ם להדיא (פ"א ה"ח) מ"מ מנ"ל לרבינו דלר"י חייבת גם גינה מדרבנן ודילמא דוקא במרפסת ואכסדרה וצית שער דקריב הוא לצית דירה ואיכא לאחלופי צבית דירה גזרו צהו רבנן שחייצין במזוזה אלבל גינה לא אחי לאחלופי צבית דירה אימא לך דפטורה ממזוזה אפילו מדרבנן ומדברי רבינו משמע דר"י מחייב צכולהו מדרבנן דאע"ג דכתב ור"י פירש דצית שער חייב מדרבנן לאו דוקא צית שער דה"ה מרפסת וגינה אלף דנקט חדא דלאו כי רוכלא ליחשוב ולחיל ומנ"ל לרבינו הא דכתב דר"י ס"ל הכי אף בגינה הלא לא קאי פירוש ר"י אלף אצית שער ואכסדרה ומרפסת דתני צצרייתא וז"ע:

ח בית שער שפתוח לצית וכו'. מימרא דרב יהודה צפרק הקומץ (סוף דף ז"א) צי הריוקו חייב צבתי מזוזות ומפרש דרבינו דהיינו חוץ ממזוזה שלישית צפתה שנכנסים לצית שער מר"ה דאל"כ אלף אינו חייב אלף צמקום שפתוח לצית וצמקום שפתוח לר"ה אלבל צמקום שפתוח לחצר פטורה קשה א"כ מאי אמת לאשמועינן הא פשיטא דכל צית שער חייב במזוזה אלבל המרדכי דהקשה קושיא זו הא פשיטא דכל צית שער חייב במזוזה תירץ צשם ר"י דאשמועינן אע"פ שאחד מן הפתחים אינו רגיל כ"כ אפ"ה אין הרגיל מצטל את שאינו רגיל וכו' וצ"י מציאו:

נ"י: (יח) **ובית שער.** צית קטן שעושין לפני שער החצר והכל עושין אותה קסנדריא (צנהבות רל"פ) ז"ל והוא צית שישב שם שומר השער לפי אחד ופירוש השני מחילה מקפת לשער שלא יציאו בחצר עוזרים וצצים עכ"ה): (יח) **ור"י פירש דבית שער חייב וכו'.** קלמ נראה שהוא אינו מדויק דהא ה"ה לגינה ולמרפסת וכן הביא צ"י צהדיא: (יט) **חוץ מהמקום שנכנסין לו מר"ה.** פירוש שתי מזוזות חוץ מזו שעם זו הם שלשה צ"י ולישנא דגמרא נקט כשאין פתוח לר"ה דאין חייב אלף שמים ח"ש חוץ שלי"ש צכאן דעשה מזוזה לפתח הפתוחה לחצר אין תריך לעשות להפתוחה לר"ה קמ"ל דז"א אלף דמזה לא איירי ודין זה כבר אמור דלריך לעשות להפתוחה לר"ה:

ט בית שער העומד צין הגנה לנים חייב צנ' מוזהב וכו'. שם ת"ר צית שער הפתוח לגנה ולקטוניות רצי יוסי אומר נידון כקטוניות וחכ"א נידון כצית שער רב ושמואל דלמרי תרווייהו מגנה לצית כ"ע ל"פ דחייב כי פליגי מצית לגנה מ"ס קטוניות עיקר ומ"ס גנה עיקר. פי' הג"י מגנה לצית. אס כשהוא פתוח מגנה לצית כלומר דיש היכר ליר צצית חייב צמוזה: מצית לגנה. כלומר שהיכר ליר הוי צגנה: קטוניות עיקר. ואע"ג דליר סובב על גנה דמי אמרינן הלך אחר היכר ליר ה"מ דצין תרי צתי דתרווייהו עיקר אצל הכא קטוניות עיקר וחייב ואסקינא צגמרא דהלכה כרצ ושמואל לחומרא ופרש"י דלרין מוזהב לתרווייהו דהלכה כר' יוסי וכו"פ הרא"ש ז"ל (שם פ"י יג) וכן נראה מדברי הרמב"ם (שם ה"ח) שכתב ח"ל אפילו י' צמים זה פתוח לזה זה פתוח לזה הוואל והפנימי חייב צמוזה כולם חייבים ומפני זה אמרו שער הפתוח מן

הגנה לחצר חייב צמוזה:

י ב"ר המדרש פטור מן המוזהב ואס יש צו פתח שרגיל לללס צו לניסו חייב וכו'. צפרק הקומץ (ג.) גרסינן ההוא פתחא דהוא עייל ציה ציה רצי לצי מדרשא לא ה"ל מוזהב איני והא ההוא פתחא דהוא עייל ציה רצ הונא לצי מדרשא והוא ליה מוזהב ההוא רגיל הוה ואמר רצ יהודה אמר רצ צמוזה הלך אחר הרגיל וכתב הרא"ש (שם פ"י י) לישנא דפתחא דהוא עייל ציה לצי מדרשא משמע דהיינו פתח הצית שהיה יואל ממנו ליכנס לצית המדרש וכן הא דקאמר פתחא דהוא נפיק ציה רצי לצי מדרשא שהיה יואל מן הצית ללכת לצית המדרש אצל פתח צ"ה עממו לא צעי מוזהב וצפ"ק דיומא (כ.) פליגי ציה תנאי וצברכות (מ.) משמע דהלכה כמאן דפטור גצי [א] אצ"י ורצא הוי אולי כי מטו לפתחא דצי כנישתא א"ל ליעול מר א"ל ועד השתא [א] לאו מר אנא א"ל הכי א"ר יוחנן אין מכבדין אלא צפתח שיש צו מוזהב מוזהב ס"ד אלא צפתח הראוי למוזהב משמע דפתח צה"מ פטור ממוזהב וצירושלמי פ"צ דמגילה (ה"ב) משמע דצי מדרשא דרצי חנינא היה צו מוזהב וכן צית מדרשו של מהר"ם ז"ל היה צו מוזהב ואמר כשהיה יפן שנית מדרש צצית מדרשו היתה רוח רעה מצעתמו עד שתיקן מוזהב צפתח עכ"ל ומדברי רש"י צהאיא דר' ורצ הונא משמע דצית המדרש חייב צמוזה שפירש ההוא פתחא דעייל ציה לצי מדרשא פתח קטן ה"ל לרצי אלא מקומו ונכנס ויואל צו כדי שלא יטריח תלמידיו לעמוד צפניו אס יעצור לפניהם: רגיל הוה. רוצ הנכנסים לצ"ה צאותו פתח עכ"ל. והמוספות כתבו כדברי הרא"ש והרמב"ם (שם ה"י) ג"כ כתב צתי כנסיות וצתי מדרשות שאין צהס צית דירה פטורים לפי שהס קודש וכתב עוד (ה"ה) פתח שצין צית המדרש או צין צ"ה וצימו אס רגיל לללס ולצוא צאותו הפתח חייב צמוזה משמע שהוא מפרש כדברי התוספות והרא"ש ופסק דמשמע תתלמודא דידן ולא דמשמע צירושלמי וכו"י מדברי הר"י שכתב צ"ה דכרכיס שאין צו צית דירה פטור ומשמע דדין צה"מ שוה לדין צה"כ ומיהו צמדרי (ס"ס מתקנא) כתב צה"מ חייב צמוזה אצל צה"כ ודאי פטור כדמשמע צברכות ואס יש צו דירה לחון חייב ולענין הלכה אע"פ שהרמב"ם והתוספות והרא"ש מסכימים לדעת אחת נכון להלריך מוזהב לצה"מ כדברי הירושלמי ומהר"מ כתב ירא אלהים יאל את כולם וכ"ש דדבר שאין צו חסרון כיס הרצה אצל לא יצרך על קציעותה (ד):

יא סוכת החג צהג. צפ"ק דיומא (י.) פליגי צצרייתא ר' יהודה וחכמים והלכה כחכמים דסוכה דירת עראי צעינן דמ"ה סוכה למעלה מעשריס אמה פסולה לפי שאינה נעשית אלא צמחיות קצב (סוכה ב' ז) וכיון דסוכה דירת עראי היא פטורה ממוזהב דגצי מוזהב צעינן ציה חצוב צקצב: **וב"ש דהנים שצספינה נמי פטור.** כ"כ הרמב"ם צפ"ו (ה"ט) וכתב צו דהטעם הוה כמו גצי סוכה לפי שאינה עשויה לדירת קצב ומלאתי כתוב דתוספתא היא: **וב"ש החנויים שצשווקיס פטורין.** נראה דטעמו דלאו דירה היא שאינה עשויה אלא לללס ולצוא ולמכור שם סחורתו והרמב"ם כתב דהטעם מפני שאין קצועין לדירה עכ"ל:

פשיטא דפטור ממוזהב כדמוכח צברכות פרק שלשה שאלו (ריש דף מ"י) צעוצדא דלצ"י ורצין והכא צפיתחא דרצי ופיתחא דר' הונא מיירי צפתח שיואל ונכנס צו מצימו לצית המדרש ומחלק צין היכא דרגיל צו דחייב וצדאינו רגיל דפטור וכן הוה דברי רצינו ותחלה אמר צית המדרש פטור מהמוזהב ומיירי צדליכא אלא פתח אחד העשוי לכל לכניסה ויציאה אכ"כ אמר ואס יש צו פתח שרגיל לללס צו לצימו חייב צמוזה וכדי שלא נצין שע"י אותו הפתח שחייב צו צמוזה צריך לעשות מוזהב גס צפתח העשוי לכל לכניסה ויציאה על כן חור ואמר אצל עיקר הפתח העשוי לכל לכניסה ויציאה פטור והיכא שהפתח העשוי לללס צו לצימו ואינו רגיל ציה דפטור ממוזהב כי הך פיתחא דרצי לא כתבו רצינו צפירוש משוס דמדיוקא שמעינן לה דכיון דאמר דצרגיל חייב צמוזה מכלל דצאינו רגיל פטור. ולענין הלכה פסק צ"י שיש לעשות מוזהב צצית המדרש אצל לא יצרך אקציעותה ע"כ ולפעד"י דנכון הוה שצסיקצב מוזהב צפתח הצית ויצרך עליה שתהא דעמו גס על קציעות המוזהב שצצה"מ ויקצב אותן זו אחר זו תחלה צפתח הצית ואכ"כ צפתח צית המדרש וצרכה זו חוזרת על שמהין:

יא סוכת החג צהג. פ"ק דיומא (דף י.) פליגי צצרייתא ר' יהודה וחכמים והלכה כחכמים דסוכה דירת עראי צעינן דמ"ה סוכה למעלה מעשריס אמה פסולה לפי שאינה נעשית אלא צמחיות קצב (סוכה ב' ז) וכיון דסוכה דירת עראי היא פטורה ממוזהב דגצי מוזהב צעינן ציה חצוב צקצב: **וב"ש דהנים שצספינה נמי פטור.** כ"כ הרמב"ם צפ"ו (ה"ט) וכתב צו דהטעם הוה כמו גצי סוכה לפי שאינה עשויה לדירת קצב ומלאתי כתוב דתוספתא היא: **וב"ש החנויים שצשווקיס פטורין.** נראה דטעמו דלאו דירה היא שאינה עשויה אלא לללס ולצוא ולמכור שם סחורתו והרמב"ם כתב דהטעם מפני שאין קצועין לדירה עכ"ל:

דרבי משה

ט בית שער העומד צין הגינה לצית וכו'. צרייתא צפרק הקומץ (סוף דף מ"ב) ת"ר צית שער הפתוח לגינה ולקטוניות ר' יוסי אומר נדון כקטוניות וחכמים אומרים נדון כצית שער רב ושמואל דלמרי תרווייהו מניינה לצית דכ"ע לא פליגי דחייב מ"ט ציאה דצית היא כ"פ מצית לגינה מ"ס קטוניות עיקר ומ"ס גינה עיקר רצה ורצ יוסף דלמרי תרווייהו מצית לגינה דכ"ע לא פליגי דפטור מ"ט פיתחא דגינה הוה כ"פ מגינה לצית מ"ס ציאה דצית הוה ומ"ס כולה אדעתא דגינה הוה דעבידא אצ"י ורצא עצדי כרצא ורצ יוסף ורצ אשי עצדי כרצ ושמואל לחומרא והלכתא כרצ ושמואל ורצין מוזהב לתרווייהו דס"ל כרצי יוסי וכן היא מסקנת הרא"ש: **ולצ"ג** אע"ג דליכא פלוגתא צין הפירושים דליכא מאן דמפרש דאותו פתח שצין גינה לצית שער הוה הנקרא מגינה לצית והפתח השני שצין קטוניות לצית שער הוה היכר הזיר הוה צצית שער הוה הנקרא מגינה לצית ואס היכר הזיר הוה צגינה הוה נקרא מצית לגינה אצל פתח השני שצין קטוניות לצית שער לא איירי ציה תנאי ולא רצ ושמואל ורצה ורצ יוסף דפשיטא דחייב צמוזה והרא"ש ורצינו לא הזכירו דבר מפירושים אלו וה"ט דלמאי דפרש"י דקי"ל הלכתא כרצי יוסי ואליצא דרצ ושמואל אין חילוק דהלל צשני פתחים אלו חייצים צמוזה צין דליכא היכר ליר צצית וצין דליכא היכר ליר צגינה ולכן סתמו וכתבו דחייב צשני מוזהב:

י ב"ר המדרש פטור מהמוזהב וכו'. שם קאמר ההוא פיתחא דעייל ציה רצי למדרשא לא ה"ל מוזהב ומותצינן והא ההוא פיתחא דהוא עייל ציה רצ הונא לצי מדרשא והוא ליה מוזהב ההוא רגיל הוה ואמר ר' יהודה אמר רצ צמוזה הלך אחר הרגיל ופרש"י ההוא פיתחא דעייל ציה רצי לצי מדרשא פתח קטן היה לו לרצי אלא מקומו ונכנס ויואל צו כדי שלא יטריחו תלמידיו לעמוד צפניו אס יעצור לפניהם רגיל הוה רוצ הנכנסים לצית המדרש היו צצין צאותו פתח הלך אחר הרגיל אס יש שני פתחים למחר אחד צאותו פתח שרגיל לללס ולצוא יותר יינת המוזהב עכ"ל: **וגראה** דלפרש"י נמי ודאי לישנא דההוא פיתחא דעייל ציה רצי ודעייל ציה רצ הונא משמע דהיינו פתח הצית שהיה יואל ממנו ליכנס לצית המדרש אצל מלצד זה היה פתח צצית המדרש העשוי לכל לכניסה ויציאה דחייב צמוזה דצית המדרש שפיר הוי מקוס דירה כל היום דלא דמי לצית הכנסת דלא משתבי ציה אלא שיעור תפילה צלצד ואכ"כ יואל ממנו ואין צה דירה לשוס אדם הילכן פטור אצל צית המדרש הוי דירה וחייב אלא דפיתחא דרצי הוה לצדו היה נכנס צפתח קטן שאלל מקומו צצה"מ הילכן לא הוה ציה מוזהב אלא צפתח העשוי לכל כניסה ויציאה כדרצ יהודה דצמוזה הלך אחר הרגיל אלא פיתחא דרצ הונא דהיה יואל ונכנס צו מצימו לצית המדרש לא היה מיוחד לרצ הונא לצדו כי כל צני הצית הוי רגילין צההוא פתח ליכנס צו לצה"מ ולללס ממנו לצית השתא כיון שגס פתח זה רגיל כמו הפתח שעשוי לכל לכניסה ויציאה שניהם חייצין צמוזה דלל אמר רצ יהודה אלא צאחד רגיל ואחד שאינו רגיל דהלך אחר הרגיל אצל צשניהם רגיל אע"פ שאחד נכנסים ויואלים צו יותר הרצה אפ"ה כיון שגס זה רגיל שניהם חייצין וכמו שיתבאר צסמוך אלא יש צצית הרצה חדרים וכן הוה דעת המרדכי ולפ"ז גס לפי תלמוד שלנו צית המדרש חייב צמוזה כדליאת צירושלמי: **אבל** הרא"ש פירש דפתח צה"מ העשוי לכל לכניסה ויציאה

רצי למדרשא לא ה"ל מוזהב ומותצינן והא ההוא פיתחא דהוא עייל ציה רצ הונא לצי מדרשא והוא ליה מוזהב ההוא רגיל הוה ואמר ר' יהודה אמר רצ צמוזה הלך אחר הרגיל ופרש"י ההוא פיתחא דעייל ציה רצי לצי מדרשא פתח קטן היה לו לרצי אלא מקומו ונכנס ויואל צו כדי שלא יטריחו תלמידיו לעמוד צפניו אס יעצור לפניהם רגיל הוה רוצ הנכנסים לצית המדרש היו צצין צאותו פתח הלך אחר הרגיל אס יש שני פתחים למחר אחד צאותו פתח שרגיל לללס ולצוא יותר יינת המוזהב עכ"ל: **וגראה** דלפרש"י נמי ודאי לישנא דההוא פיתחא דעייל ציה רצי ודעייל ציה רצ הונא משמע דהיינו פתח הצית שהיה יואל ממנו ליכנס לצית המדרש אצל מלצד זה היה פתח צצית המדרש העשוי לכל לכניסה ויציאה דחייב צמוזה דצית המדרש שפיר הוי מקוס דירה כל היום דלא דמי לצית הכנסת דלא משתבי ציה אלא שיעור תפילה צלצד ואכ"כ יואל ממנו ואין צה דירה לשוס אדם הילכן פטור אצל צית המדרש הוי דירה וחייב אלא דפיתחא דרצי הוה לצדו היה נכנס צפתח קטן שאלל מקומו צצה"מ הילכן לא הוה ציה מוזהב אלא צפתח העשוי לכל כניסה ויציאה כדרצ יהודה דצמוזה הלך אחר הרגיל אלא פיתחא דרצ הונא דהיה יואל ונכנס צו מצימו לצית המדרש לא היה מיוחד לרצ הונא לצדו כי כל צני הצית הוי רגילין צההוא פתח ליכנס צו לצה"מ ולללס ממנו לצית השתא כיון שגס פתח זה רגיל כמו הפתח שעשוי לכל לכניסה ויציאה שניהם חייצין צמוזה דלל אמר רצ יהודה אלא צאחד רגיל ואחד שאינו רגיל דהלך אחר הרגיל אצל צשניהם רגיל אע"פ שאחד נכנסים ויואלים צו יותר הרצה אפ"ה כיון שגס זה רגיל שניהם חייצין וכמו שיתבאר צסמוך אלא יש צצית הרצה חדרים וכן הוה דעת המרדכי ולפ"ז גס לפי תלמוד שלנו צית המדרש חייב צמוזה כדליאת צירושלמי: **אבל** הרא"ש פירש דפתח צה"מ העשוי לכל לכניסה ויציאה

רצי למדרשא לא ה"ל מוזהב ומותצינן והא ההוא פיתחא דהוא עייל ציה רצ הונא לצי מדרשא והוא ליה מוזהב ההוא רגיל הוה ואמר ר' יהודה אמר רצ צמוזה הלך אחר הרגיל ופרש"י ההוא פיתחא דעייל ציה רצי לצי מדרשא פתח קטן היה לו לרצי אלא מקומו ונכנס ויואל צו כדי שלא יטריחו תלמידיו לעמוד צפניו אס יעצור לפניהם רגיל הוה רוצ הנכנסים לצית המדרש היו צצין צאותו פתח הלך אחר הרגיל אס יש שני פתחים למחר אחד צאותו פתח שרגיל לללס ולצוא יותר יינת המוזהב עכ"ל: **וגראה** דלפרש"י נמי ודאי לישנא דההוא פיתחא דעייל ציה רצי ודעייל ציה רצ הונא משמע דהיינו פתח הצית שהיה יואל ממנו ליכנס לצית המדרש אצל מלצד זה היה פתח צצית המדרש העשוי לכל לכניסה ויציאה דחייב צמוזה דצית המדרש שפיר הוי מקוס דירה כל היום דלא דמי לצית הכנסת דלא משתבי ציה אלא שיעור תפילה צלצד ואכ"כ יואל ממנו ואין צה דירה לשוס אדם הילכן פטור אצל צית המדרש הוי דירה וחייב אלא דפיתחא דרצי הוה לצדו היה נכנס צפתח קטן שאלל מקומו צצה"מ הילכן לא הוה ציה מוזהב אלא צפתח העשוי לכל כניסה ויציאה כדרצ יהודה דצמוזה הלך אחר הרגיל אלא פיתחא דרצ הונא דהיה יואל ונכנס צו מצימו לצית המדרש לא היה מיוחד לרצ הונא לצדו כי כל צני הצית הוי רגילין צההוא פתח ליכנס צו לצה"מ ולללס ממנו לצית השתא כיון שגס פתח זה רגיל כמו הפתח שעשוי לכל לכניסה ויציאה שניהם חייצין צמוזה דלל אמר רצ יהודה אלא צאחד רגיל ואחד שאינו רגיל דהלך אחר הרגיל אצל צשניהם רגיל אע"פ שאחד נכנסים ויואלים צו יותר הרצה אפ"ה כיון שגס זה רגיל שניהם חייצין וכמו שיתבאר צסמוך אלא יש צצית הרצה חדרים וכן הוה דעת המרדכי ולפ"ז גס לפי תלמוד שלנו צית המדרש חייב צמוזה כדליאת צירושלמי: **אבל** הרא"ש פירש דפתח צה"מ העשוי לכל לכניסה ויציאה

רצי למדרשא לא ה"ל מוזהב ומותצינן והא ההוא פיתחא דהוא עייל ציה רצ הונא לצי מדרשא והוא ליה מוזהב ההוא רגיל הוה ואמר ר' יהודה אמר רצ צמוזה הלך אחר הרגיל ופרש"י ההוא פיתחא דעייל ציה רצי לצי מדרשא פתח קטן היה לו לרצי אלא מקומו ונכנס ויואל צו כדי שלא יטריחו תלמידיו לעמוד צפניו אס יעצור לפניהם רגיל הוה רוצ הנכנסים לצית המדרש היו צצין צאותו פתח הלך אחר הרגיל אס יש שני פתחים למחר אחד צאותו פתח שרגיל לללס ולצוא יותר יינת המוזהב עכ"ל: **וגראה** דלפרש"י נמי ודאי לישנא דההוא פיתחא דעייל ציה רצי ודעייל ציה רצ הונא משמע דהיינו פתח הצית שהיה יואל ממנו ליכנס לצית המדרש אצל מלצד זה היה פתח צצית המדרש העשוי לכל לכניסה ויציאה דחייב צמוזה דצית המדרש שפיר הוי מקוס דירה כל היום דלא דמי לצית הכנסת דלא משתבי ציה אלא שיעור תפילה צלצד ואכ"כ יואל ממנו ואין צה דירה לשוס אדם הילכן פטור אצל צית המדרש הוי דירה וחייב אלא דפיתחא דרצי הוה לצדו היה נכנס צפתח קטן שאלל מקומו צצה"מ הילכן לא הוה ציה מוזהב אלא צפתח העשוי לכל כניסה ויציאה כדרצ יהודה דצמוזה הלך אחר הרגיל אלא פיתחא דרצ הונא דהיה יואל ונכנס צו מצימו לצית המדרש לא היה מיוחד לרצ הונא לצדו כי כל צני הצית הוי רגילין צההוא פתח ליכנס צו לצה"מ ולללס ממנו לצית השתא כיון שגס פתח זה רגיל כמו הפתח שעשוי לכל לכניסה ויציאה שניהם חייצין צמוזה דלל אמר רצ יהודה אלא צאחד רגיל ואחד שאינו רגיל דהלך אחר הרגיל אצל צשניהם רגיל אע"פ שאחד נכנסים ויואלים צו יותר הרצה אפ"ה כיון שגס זה רגיל שניהם חייצין וכמו שיתבאר צסמוך אלא יש צצית הרצה חדרים וכן הוה דעת המרדכי ולפ"ז גס לפי תלמוד שלנו צית המדרש חייב צמוזה כדליאת צירושלמי: **אבל** הרא"ש פירש דפתח צה"מ העשוי לכל לכניסה ויציאה

בבית החורף אקישות הנשים וטינוף הילדים ובחדרי משכבותיהם סומכים אתשב"ץ דסבר במקום שאיש ואשתו ישינים אסור ובמרתפיהם סומכים ארמב"ם דפטר אוצרות וחצירות שלנו אחורי הבתים חשיבי להו מוקצה דחשיב ליה התלמוד פ"ב דעירובין (כד.) לא הוקף לדירה וכל הטעמים לאו דמככי נינהו אלא כולן חייבים ומשום יוהרא ליתא וכ"כ מוהר"ם דאין יוהרא מי שנותן מתנות כהונה אף על גב דהמנהג שלא ליתן [לכן טוב לקבוע מוזהב בכל החדרים וכן נוהגין בשאר הארצות ואשרי מי שייקים מצוה זו כתיקונה עכ"ל]:

פרישה

(כ) **אבל עיקר הפתח וכו'.** ר"ל פתח צית המדרש עממו ואס יש צו פתח שרגיל הוה וצני צימו ליכנס מצימו לשס חייב (ור"ל משר"י ואס יש צו פתח וכו' מיירי דצ"ה הוה אלא צימו ויש לו פתח מצימו לצ"ה שרגילין גס צני צימו לילך צו ולכן חייב צמוזה אצל לצ"ה יש עוד פתח אחרת שנכנסין כל העולם שהוא פטור ממוזהב ועיין צרא"ש שהציא צ"י ומשר"י צסמוך מי שיש לו פתח קטן עכ"ה): (כא) **וכן עשה הרפ"מ וכו'.** ז"ל צ"י ורואי לחוס דצרכיהם אצל לא יצרך עליהם צשעת קציעות המוזהב כמיש צסימן רפ"ט: (כב) והחנויות שבשוקים פטורים. דכמיצ ציתך שהוא דירת קצב לאפוקי אלו שס דירות עראי ונראה דצמוך הוה אלו חדרים הנקראים קליטין חייצים וצ"ע:

י בית המדרש בו'. ונמרדסי הלכות קטנות דצית המדרש חייב צמוזה. וצ"י כתב דכדי הר"י והתוספות והרמב"ם והרא"ש מסכימים לפטור צית המדרש והכי נקטינן מכל מקוס נטון להלריך מוזהב לצית המדרש כדברי הירושלמי ומוהר"ם כי ירא אלוקים יאל את כולם וכל שכן דדבר שאין צו חסרון כיס הרצה אצל לא יצרך על קציעותה עכ"ל. כתב המרדכי שם [ס"י] תתקצבן בשם מוהר"ם מובטח אני שכל בית שמתוקן כהלכתה אין שום מוזיק יכול לשלוט בו ובבית שלנו יש בו קרוב לעשרים וארבע מוזהות לבית המדרש ולבית החורף ולפתח הבית וכל הפתחים כו'. כתב מהר"ל בתשובה [סימן צד] על ששאלו אותו אי מחזי כיוהרא מאן דמרבח במוזהות בביתו כיון שנתפשט המנהג דרוב העולם סומכים על מוזהב אחת בפתח בתיהם. והשיב מי יתן והיה זה לבבם להסיר המכשול הזה שעוברים אדאורייתא ואדרבנן ולא נודע מאין הרגלם שמצטנין במוזהות כל כך במדינות הללו אולי הוואל ובכל בית אין בו אלא בעל הבית אחד ולא דרים בשאר חדרים וסומכים בבית החורף אקישות הנשים וטינוף הילדים ובחדרי משכבות סומכים אמוהר"ם [תשב"ץ קטן סי' רעד] דסבר דמקום שאיש ואשתו ישנים פטור ובמרתפות סומכים ארמב"ם [פ"ו ה"ז] דפטר אוצרות, וחצירות שלנו אחורי הבתים חשיבי להו מוקצה דחשיב ליה התלמוד דפרק ב' דעירובין (כד.) לא הוקף לדירה וכל הטעמים האלו לאו דסמכא נינהו אלא כולוה חייבים ומשום יוהרא ליתא וכן כתב מוהר"ם דאין יוהרא מי שנותן מתנות כהונה אע"פ

חידושים והגהות

רפו [א] בגמרא שם איתא רבין ואבאי הוי קא אולי באורחא והוי קדים חמרא דרבין לדאב"י ולא א"ל (רבין לאב"י) נזיל מר כי מטי לפיתחא דבי כנישתא וכו': [ב] כלומר ולמה לא אמרת לי בתחלה ליעול מר א"ל הכי אר"י אין מכבדין אלא בפתח שיש בו מוזהב וקא פריך עלה מוזהב ס"ד כלומר דהא פתח בית הכנסת הוה ואינו חייב במוזהב אלא פתח הראוי וכו': [ג] בסימן צ"ט וכו' בהנהגות מהר"ל: [ד] ז"ל הב"ע ע"ו ומ"ש דבית שבספינה נמי פטור כ"כ הרמב"ם בפ"ו וכתב בו דהטעם הוה כמו גבי סוכה (סוכה כ.) לפי שאינה עשויה לדירת קצב ומצאתי כתוב דתוספתא היא ומ"ש החנויות שבשוקים פטורים נראה שטעמו כיון דלאו דירה היא שאינה עשויה אלא לצאת ולבוא ולמכור שם סחורתו והרמב"ם כתב דהטעם מפני שאין קבועין לדירה עכ"ל:

רפה (א) וב' הזהיר בה כו'. בטור סיים כאן וגדולה מזה שהצית נשמר על ידי כו' ופירש בית יוסף דקרי לזה גדולה לפי שהוא נס נגלה ועוד לפי שהוא הפך טבע העולם שהקצ"ה שומר מצוחה יש יחוד שמו יתכרך

רפה א. פרשת שמע והיה כו'. דכתיב זהו וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך: ב. יאריכו ימיו כו'. דכתיב למען ירכו ימיכם וימי בניכם וגו': ג. בטפח החיצון. ע"ל ס' רפ"ט סעיף ז': ד. ויאמר ה' ישמור בו'. וכסיוולא לדרך חוץ לעיר יניח ידיו על המזוזות ויאמר בשמך ט"ל אטל"ה כי ט"ל צגימטרי"א כו"ו. מהר"ל שם ומציאו ד"מ:

הלכות מוזהה

רפה שכר מצות מוזהה. ובו ב' סעיפים:

רפו א. מדינות. מוקפות הרים ובקעות בכמה פרסאות ואין יוצאים ממנה אלא דרך שערים כגון ארץ הגר. רש"י: ב. רפת בקר. דאע"ג דהוא במקום הטנופת מכל מקום לא נפיש זוהמיהו והדרישה כתב כלל הדברים דהיכא דאיכא משום קדושה כגון בית הכנסת או היכא דאיכא מקום טינופת או בעינן בית דירה ממנו שידור בו תמיד אבל היכא דליכא חד מהנך כגון מתבן כו' וכל אחד מהנך אפילו אינם דרים שם ממנו כיון דיוצאין ונכנסין בו חשיב בית דירה. עד כאן: ג. ואז"ל. הוא חדר בנוי העשוי לאווחין ותרגולין: ד. ובית האשה כו'. ולא אמרינן ביתך ירכו ימיכם וגו' ונשי נמי צעי חיי כמו גברי הלכך חייבים: ה. בול"ם חייבים עיין בסמ"ע בחשן משפט סי' תכ"ו פטור. כיון שהמקלטה הוא של עובד שלא יאמר העובד כוכבים שהישראל

א [א] (א) * מצות עשה לכתוב * פרשת שמע והיה אם שמוע ולקבעם על מזוזות הפתח * וצריך ליתר בה מאד (א) [ב] וכל הזהיר בה ב (ב) יאריכו ימיו [ג] וימי בניו ואם אינו זהיר בה יתקצרו: הגה [ד] ומ"מ אם אין ידו משגת לקנות תפילין ומזוזה (ב) יקנה תפילין (א) ולא מזוזה (ירושלמי סוף מגילה ובא"ח סימן ל"ח סי"ב) דמזוזה שהיא חובת הגוף עדיפא:

ב * נתינתה (ב) * בטפח החיצון: הגה [ה] י"א כשאלם (ב) יוצא מן הבית (ד) יניח ידו על המזוזה (מהר"ל שם ומוכח בעבודת כוכבים דף י"א) ד [ו] ויאמר ה' ישמר לאתי וגו' (במדבר) וכן כשיכנס אלם לבית יניח ידו על המזוזה:

רפו מקומות החייבים במוזהה. ובו כג' סעיפים:

א * אלו המקומות (א) שחייבים במוזהה אחד שערי בתים ושערי חצרות א (ב) מדינות ועיירות (א) ב [א] (ב) (ב) רפת בקר * ולולין ואוצרות יין ושמן ד * ובית האשה ובית השותפים ה כולם (א) חייבים: הגה [ב] ודוקא כשצית השותפים ישראלים * אבל בית (ב) (א) של ישראל ועובד כוכבים (ז) פטור ממזוזה (מרדכי סוף דעבודת

רפה (א) וב' הזהיר בה כו'. בטור סיים כאן וגדולה מזה שהצית נשמר על ידי כו' ופירש בית יוסף דקרי לזה גדולה לפי שהוא נס נגלה ועוד לפי שהוא הפך טבע העולם שהקצ"ה שומר מצוחה יש יחוד שמו יתכרך

אפילו אם אין האדם עושה כלום אלא ישן על מטתו מכל מקום גדולה המזוזה הזאת דאפי' צעידנה דלא עסיק בה מגינה עליו וזה הפך ממה דאיתא בסוטה מזוזה לא מגינה עליה אלא צעידנה דעסיק בה וכלן תמיד מגינה על הבית בלי פועל האדם או אלא שהוא ישן וכמו סקיים הטור כנ"ל נכון: (ב) בטפח החיצון. כדי שיהא כל הבית שמור כיון שהוא מצפנים למזוזה:

רפו (א) רפת בקר. זה לא כ' אם הנשים רוחצות שם כמו שכתב בבית הבקר בסעיף ז' לפי שבבית הבקר אין הבקר שם תדיר אבל ברפת יש שם וכל הצהמות תדיר על כן אין הנשים רוחצות שם כן כתבו המוס' ציומא (דף י"א) ואפ"ה חייב במזוזה ולא דמי לבית הכסא דנפיש זוהמיהו ונראה דגם זה לריכה המזוזה להיות מכוסה כמו שכתב(תי) בסעיף ה': (ב) ש"ל ס"ק ז': ו. אב"ל בית כו' פטור. כיון שהמקלטה הוא של עובד ישראל ועיבוד כוכבים פטור. דשותפות מרצין מדכתיב ירכו כוכבים וגם משום סכנה כדי שלא יאמר העובד כוכבים שהישראל

באר הגולה

א ברייתא יומא דף י"א ע"א: ב גם זה ברייתא שם:

ביאור הגר"א

[א] רפת כו'. כרב כהנא דר"י איתוחב. הרא"ש ופ"פ דלא כהרמב"ם ועס"ב (ועמ"ש בח"מ ר"ס תכ"ז: [ב] ודוקא כו'. אבל הרשב"א פסק דחייב ממ"ש

באר היטב

(א) מדינות. מוקפות הרים ובקעות בכמה פרסאות ואין יוצאין ממנה אלא דרך שערים כגון ארץ הגר. רש"י: (ב) רפת. ואע"ג דהוא במקום הטנופת מ"מ לא נפיש זוהמיהו והדרישה כ' כלל הדברים דהיכא דאיכא משום קדושה כגון דהכ"נ או היכא דאיכא מקום טינופת או בעינן בית דירה ממנו שידור בו תמיד אבל היכא דליכא חד מהנך כגון מתבן כו' אפילו אינם דרים

פתחי תשובה

(א) שחייבים במוזהה. עיין בה"ט ש' הרב מהרי"ט ז"ל שכתב בשם תשובת ש"א סימן פ"ג קהל שהיה להם בית האסורים והשיבו שם באחד מהחדרים ליהודי אחד בתורת קנס על כמה חדשים דלרד לקבוע מזוזה דדירה בע"כ שמה דירה ע"ש ועיין בר"י שהביאו ג"כ וכתב עליו דיש ללדד זה לפי שהוא דירת ערלא והוי כבתים שצספינה ולא דמי לפונדק דשם עשוי לדירת קבע ע"ש: (ב) רפת בקר. עיין בה"ט וע' בספר יד הקטנה פ"ב מהלכות מזוזה אורח י"ב שכתב דמה שאין נוהגים עכשיו בשום מקום לעשות מזוזה ברפת כ"ל דדוקא בימיהם דהיתה נקיה קתא ולא נפיש זוהמיהו אבל עכשיו אנו רואים בחוש דנפיש זוהמיהו. ומ"מ כלולין והוא חדר הבנוי העשוי לאווחים

רבי עקיבא איגר

(סעיף א') אלו המקומות שחייבים במזוזה. בית אסורים חייב במזוזה דדירה בע"כ שמה דירה תשו' שער אפרים (סי' פ"ג) ובבית הלל כתב לפטור:

ימיכם וזעזול כוכבים אין לומר כן: (ג) שמקצת עובדי כוכבים דרים שם. הטעם מצואר שם מפני הסכנה פירוש שיאמר שעושין לו כישוף כדאימא ציומא דף י"א. ומזה יש ללמוד לכל שערי העיר לפטור מפני סכנת המושל צוה: (ד) בגון שתינוקות מצויים שם. צצית יוסף צצם סמ"ג כתב ואפילו צפתח

כובבים) ז' [ג] וכן חלרות או עיירות (ג) (ה) שמקלט עובדי כוכבים דרים
שם פטורין ממזוזה (חידושי אגודה פ"ק דיומא):

הגדה ח [ד] ודוקא אלו אכל חדר ממנא אפי' מקום שאני ואשה ישנים ומשמשים שם חייב צמזמה (בתשובת מהר"ל וכו"ב הב"י) **ה** ויש מקילין ואומרים דכלל מקום שגשג שוכנות פטור צמזמה (ב"י בשם סמ"ק וכל בו ומרדכי סוף הלכות מזוזה) [ה] ונראה לי דצמזמה שהלכת מצפנים וכששוכבים שם סוגרים הדלת ונמצא המזוזה במחוץ **י** (1) חייב לכולי עלמא (ד"ע בד"מ וכו"מ בתשובת מהר"ל סימן צ"ח) :

ד' בית הכסא ובית (י) המרחץ ובית הכורסקי
ובית המבילה יא פטורים לפי שאינם עשויים
לדירת כבוד :

ו' "אכסדרה והוא המקום שיש לו ג' בתלים ותקרה
 אע"פ שיש לה שני פצימין ברוח רביעית פטורה
 מפני שהפצימין להעמיד התקרה הם עשויים ולא
 משום מוויזות (לשון הרמב"ם פ"ו מהס"ת ה"ג) ^ט אבל אם יש לה
 מחיצה גם ברוח הרביעית אע"פ שהיא נמוכה
 יג' או שעשויה (י) ^{יז} חלונות חלונות חייבת :

ז [ח] י"א מרפסת שהיא דרך לעלות בה לעליות
יד ובית (י) שער וחגגה (ז) מ" פטורים י" ואם בית

שהוא להיפך כיון דמתכסיא השם אין כאן חיסור דלאו זרציה תליא מילתא וק"ו זמה שהיא למעלה מ" טפחים דהוה כרשות אחרת כמו שב' הסמ"ג הביאו ז"י ולא היה צריך אפי' לכיסוי וזוכית אלל דזהו זל היותר טוב ונחדר שאיש ואשתו שם יכסה המזוזה בשעוה כמ"ס ז"י בשם סמ"ג בשם ריב"ז לענין אם טינופת מצוי שם וכן יש לעשות בחדר הנ"ל כי זזה לא די יכסוי וזוכית כיון דיש שם תשמיש וכתיב לא יראה צך ערות דבר כמו דאמרינן ערוה צעששית חסור לקרות ק"ש כנגדה כן נ"ל ועיין מ"ס בסימן רפ"ו סעיף ז': (ו) הלכות הלכות. פי' מכל זדדיה: (ז) פטורים. דכתיב ביתך מה בית שהוא מיוחד לדירה אף כל שהוא לדירה ילאו אלו שאינן לדירה: וז"ש בית שער הוא בית קטן אלל שער החצר שהשומר יושב שם: וז"ש וי"א שצית שער כו' הוא דעת ר"י בטור שהוקשה לו תרי צרייתות אהדדי דציומא תניא באלו חכסדרה בית שער ומרפסת דפטורין ובהקומץ תניא דחייצין ומירץ ר"י דבהקומץ מיירי מדרבנן. וא"כ הך י"א קאי גם כן אמרפסת

כס מזוזה : יב. במקום שיש טינוף בו'. פירוש שהוא עשוי לדירת כבוד אלא שלפעמים מצוי גם טינוף הלבך חייב מדינה אלא שיש לכסותה וע"ל (סעיף ג') [ס"ק ז'] : יג. או שעשויה חלונות בו'. ר"ל מכל הרוחות. נ"י : יד. ובית שער. הוא בית קטן שעושין לפני שער החצר והכל עושין אותו קפנדריא : טו. פמזרים. כיון שאינם

באר הגולה

ג כדנתי רב כהנא קמיה דרב יהוד' וכו' שם וכ"כ הרי"ף והטור בשם אביו הרא"ש: ד ברייתא שם: ה ברייתא שם: ו לשון סמ"ג (והגהמ"י ומרדכי וסמ"ק): ז לשון הכל בו: ח מימרא דרבה בר שילא א"ר חסדא מנחות דף ל"ג ע"ב וכדמפרש שם בגמ': ט שם באכסדרא דבי רב: י ברייתא שם באכסדרא חייבת ומוקי לה באכסדרא רומיתא: יא ברייתא יומא דף י"א ע"ב: יב ברייתא מנחו' דף ל"ב ע"ב דבית שער ומרפסת חייבין ותירצו התוס' שם בשם הרי"ף דהכא בפתוחה לבית:

ביאור הגר"א

[ג] וכן חצירות כו'. שם באגודה כ' משום סכנה וכמ"ס ביומא שם: [ד] ודוקא אלו כו'. ממס"ס בית התבן כו' ל"ל בית התבן דקאמר הא אף בבית כן וסבירא אחרונה ס"ל לאורחא למילתא נקט ועיקר כסברא ראשונה וכמס"ס מה בית העשוי כו' דוקא העשוי לכך: [ה] ונ"ל כו'. לאפילו ס"ת

באר היטב

(ה) שמהקט. אפילו רובם ישראלים פטורים משום סכנה ומזה הטעם אין עושין מזוזה בשערי רחובות כגון בק"ק קראקא ובק"ק פראג שקבעו שערים ברחובות היהודים ונסגרים בזילה ולא קבעו בהם לעולם שום מזוזה ועוד מטעם אחר אין עושין שם מזוזה משום שהעובדי כוכבים בודאי יטלוה ויבזוה וא"כ יהיו גורמין בזיון לכתבי הקדש ומכאן למדו לישראל החוכר חכירות מן הש"ך למכור יין שרף או שר או מי דבש שקורין שענ"ק והעובדי כוכבים ממלאים הבית בכל יום ורגילים ליקח המזוזה ונוהגין בהן מנהג בזיון שאין לעשות מזוזה באותן פתחים אלא"כ שהפתח היא במקום שמור מעובדי כוכבים שלא יטלו המזוזה. עכ"ל הש"ך: (ו) חייב. וכתב בס' מעדני מלך ואלא מיהא איכא לברורי אם אותו החדר יש לפניו ממנו עוד חדר אחר וס' אינו משכב לנשים לתשמיש המטה והוא חדר שחייב במזוזה אלא מפני שהיכר ליר ודלת סובבין אותו וא"כ חלל הפתח מבחוץ לתוך חדר משכב נשים כו' נראה בעיני שיש לקיים מצות מזוזה בחדר שאנו דנין עליו לקבעה אחריו הדלת עכ"ל והב"ח כתב דנחפשו המנהג שאין עושין מזוזה כ"א בפתח הבית הסמוך לר"ה והיינו משום שהנשים רוחלות בבית החורף בחורף ובהחדרים בקיץ ועומדים שם ערומים וכו' ומקורב נהגו הלומדים לעשות

פתחי תשובה

(ד) ובית הבקר. וועיין בת' משכנות יעקב סימן ס"ג מ"ש בזה: (ה) בית הכנסת. וועיין (בת' חתם סופר סי' רפ"א) מ"ש בזה: (ו) המרחץ. עיין בתשובת אר"י (פנים מאירות ח"א סימן פ"ז) שאם עשו שינוי מעשה בגופו של מרחץ ועקרו התנור וכיוצא ועשו אותו בית מותר לדור בו ולבדך ולהניח בפתחו מזוזה ע"ש. וכ' בס' חמודי דניאל כ"י מאלף היוז שבושין ממנו לפעמים מרחץ פעם אחת או ב' בשנה חייב במזוזה אלא דיש לכסות בשערה (עט"ז סק"ה) וכן מותר להפחלל בתוכה ע"ש: (ז) לכסות. עיין בספר יד הקטנה פ"ג מהלכות מזוזה אות י"ג שכתב דכל זה מייירי כשיזדמן לפעמים במקרה איזה דבר מטונף והוא מוכרח להיות נגד המזוזה דהיינו שא"א בענין אחר אז דינו לכסות אבל חלילה לעשות בקביעות שום דבר בזיון נגד המזוזה ולסמוך על הכיסוי כגון לכסות לפניו תמיד טנופת של בגדי קטנים או לקבוע

רבי עקיבא איגר

(ש"ך סק"ו) וללא כהעט"ז. ע' בת' בנימין זאב (סי' קס"ז) ולזה כוון העט"ז: סעיף ה (ט"ז סק"ה) יכסה המזוזה בשערה. ע' במג"א (סי' מ') שהשיג בזה ודעתו דסגי בזכוכית ופריסת סודר עליה:

ואכסדרה והטור וש"ע חדל מנייהו נקטו אלל דלפי זה גם צגינה הוה חיוז מדרבנן ואע"פ שצגמרל לא הוזכר גינה אלל אלו מ"מ ס"ל לטור דכחדל נינהו כיון שאין צהס דירה ואינס דומין לצית ואפ"ה חייבו צהן רצנן : (ח) חייב בשתי מוזהות . כמוצ צטור מלצד הפתח שנכנסין לשם מן רה"ר שפשיטא

שנכנסין לשם מן רה"ר שפשיטא שרריך מוזהה : (ט) וי"א שבית המדרש בו' . צטור כמוצ וכן עשה הר"מ מרוטנבורג מוזהה לצ"ה ואמר כשהיה ישן צו שינת הלהרים היה רוח רעה מצעתו קודם שתיקן צו מוזהה ע"כ לשונו : (י) והחננויות שבשוקים פטורים . דלאו דירות נינהו ונ"ל אפי' אם יושצין צהס צכל יום פטורים דכיון דאינס שם צלילה מיקרי ערלי דמלנינו צח"מ סי' ק"מ סעיף ח' לענין חזקה וצפרישה הניח זה צנריך עיון ולע"ד נראה כמו שכתבתי ולא דמי לצית המתנן או אולר דשם תשמיש השייך לו אין חילוק צין יום צלילה כן נראה לי אצל חנות שהוא צציתו פתוח לרשות הרצים פשיטא שרריך מוזהה לפתחיו :

יב כב צ שתי סוכות של יוצרים צו לפנים מוזה (טו) הפנימית חייבת והחיצונה פטורה : יג כא בית שאין בו (יא) ד' אמות על ד' אמות פטור כג [יג] כב ואם יש בו (יב) כדרי ארבע ד' אמות על ד' אמות בשוה אע"פ שארכו יתר על רחבו או שהוא עגול או בעל ח' זויות (יז) חייב (רמב"ם שם ד"ב) :

יד [יד] (*) כג בית (יג) שאין לו תקרה פטור כי היה מקצתו מקורה ומקצתו אינו מקורה אם היה הקירו כנגד הפתח חייב במוזהה כ"ה והוא שיהיה במקורה כד ד' (י) על ד' : מו [טו] כז הבית אע"פ שאין לו דלתות חייב במוזהה כה כי ויש מי (יט) (יד) שפוטרי : מז [טז] כח הרבה חדרים זה לפנים מזה כולם חייבים במוזהה :

יז כט אם יש בבית הרבה פתחים פתוחים לחצר או לרשות הרבים ונעשו כולם לבניסת ויציאת בני הבית כולם חייבים אפילו נתמעטו הדוירים שאין רגילין עתה לצאת ולבא אלא באחד מהם : יח ל בית שיש לו פתחים הרבה אף על פי שאינו רגיל לצאת ולבא אלא באחד מהם חייב לעשות מוזהה בכל פתח ופתח :

הגה [יז] הואיל ונעשו לבניסה ויליאה (משמעות הטור) [יח] מרתף שיש לו פתח מן הרחוב שמכניסין צו יין צחציות גדולות ויש לו פתח קטן מן הצית שנכנסין ויואלין צו תמיד בו אם הפתח הקטן (יט) ראוי למוזהה לתלותה מיד יקצענה צלא צרכה או יצרך מתחלה גם על אחרת ויהא דעתו גם על צו וכשיתלה צה הדלת יטלנה ויחזור ויקצענה צלא צרכה או יצרך על אחרת ויהא דעתו גם אלו וצזה יולא ידי כולם ודו"ק : בו . אם הפתח הקטן ראוי למוזהה . שיש צו גצוה עשרה ורחב

באר הגולה

יג כתל הראשון שבתו התם מדאורי' והכא מדרבנן וכן הדין במרפסת : יד מימר' דרחב' וכו' וכדמפר' רב פפא סבא וכו' שם : טו ברייתא שם וכתבי יוסי וכדמפרש רב ושמואל כ"פ הרא"ש וכו' נ מדברי הרמב"ם שם בפ"ו מהס"ת ומוזהה שכתב אפילו ל' בתים זה פתוח לזה וזה פתוח לזה הואיל והפנימי חייב כולם חייבים וכו' : טז מפתחא דעייל בה רבי למדרש' וכו' שם ע"א ומעובדא דאביי ורבין דהוו אזלי באורחא וכו' ברכות דף מ"ז ע"א : יז שם מההוא פתחא דהוה עייל בה רב הונא וכו' שם במנחות : יח תוספות שם בשם הירושלמי וכו' כ"כ הטור בשם הר"מ מרוטנבורק : יט בריי' יומא דף י' ע"א וכתבנן וטעמייהו דכתיב ביתך שהוא דירת קבע לאפוקי דירת עראי : כמ ימרא דרבי לוי וכו' סוכה ד"ח ע"ב דעיקר דירתו בפנימי והחיצוני לא קבעא : כא בריי' סוכה דף ג' ע"א וכגירסת הרי"ף : כב טור בשם הרמב"ם שם בפ"ו דס"ל כל שיש בו לרבע כן ראוי לדירה הוא והוא בכלל ד' אמות על ד"א : כג מימרא דרבא מנחות דף ל"ג ע"ב ותני רב שמואל בר יהודה וכו' יומא דף י"א ע"ב : כד הרמב"ם שם וכתב הכ"מ מלתא דסברא היא : כה הר"ר מנחם : כו לפי התוס' והרא"ש להא דריש גלותא בנה ביתא וכו' מנחות דף ל"ג ע"א (וטור וראב"ד וע"פ) : כז הרמב"ם שם בפ"ו וכמו שהשיב לחכמי לונג"ל שאין החיוב תלוי אלא בפתח שיש בה שער כפשטיה דקרא על מוזהות ביתך ובשעריך : כח רמב"ם וציינתיו לעיל סעי' ט' : כט לשון הטור ממימרא דרב פפא וכו' שם דף ל"ד ע"א וכפי' השני שברש"י בשם תשו' הגאונים : לל שון הרמב"ם שם בפ"י ממימרא דרב פפא וכפירוש הראשון שברש"י :

הגהות הט"ז

(ס' רפ"ו בשו"ע סעיף י"ג) כדי לרבע ד' אמות . פירוש שיהיה גדול כ"כ שיוכל לעשות בו ריבוע ממש ארכו כרחבו ד' על ד' ובב"י לא פירש כן ונמשך אחר הבנת הרא"ש והטור בדברי הרמב"ם לפי הנראה דהרמב"ם בעי ג"כ ריבוע ממש ובשעת עסקי בא"ח הלכות סוכה זכיתי לחזש דבר זה ושם הארכתי בזה (וע"ש סימן תרל"ד ס"ק ב') :

דגול מרבבה

(ס' רפ"ו בשו"ע סעיף י"ד) בית שאין לו תקרה פטור . והא דשערי חצירות ושערי מדינות חייבים עיין ברמב"ם פרק ו' הלכה ח' ובב"י כאן :

ביאור הגר"א

[ט] בית כו'. ערש"י שם ד"ה והלכתא כו' והר"א שם: **[י] בית כו'.** כמ"ש ביומא י"א ב' וברכות מ"ז א' ועתה' שם ביומא ד"ה שאין כו' ובמנחות ל"ג א' ד"ה והא כו' וז"ל ואם כו': **[יא] וי"א כו'.** כדברי הירושלמי שהביאו תוס' שם וס': **[יב] והבית כו'.** ברייתא הביאו הרי"ף (אולי ל"ל הרי"ו. והוא רבינו ירוחם ועיין בד"ח) וס"פ: **[יג] ואם יש כו'.** רמז"ס אבל הר"א שם חולק ע"ז: **[יד] בית כו'.** רמז"ס וכלשון שני של רש"י וער"א שם שיישב קושית תוס' על

באר היטב

(יא) וי"א. כתב הש"ך וז"ע דהא הי"א אלו גם במרפסת וגנה מחייבין ועצ"ח ופרישה: (יב) בשתי. כתוב בטור מלבד הפתח שנכנסין לשם מן רשות הרבים לפשיטא שצריך מזוזה: (יג) לחוש. בטור כ' וכן עשה הר"מ מרומנובורג מזוזה לבנה"מ ואמר כשהיה יאן בו שינת להרים היה רוח רעה מבעתו קודם שתקין בו מזוזה והב"ח כתב דנכון הוא כשיקבע מזוזה בפתח הבית ויברך עליה שיהא דעתו ג"כ על קביעת המזוזה שבבנה"מ ויקבע אותם זה אחר זה תחלה בפתח הבית ואח"כ בפתח בה"מ וברכה זו חוזרת על שניהם: (יד) פטורים. מפני שהם דירת ערלי וכו' הט"ז וי"ל אפי' אם יושבים בהם בכל יום פטורים דכיון לאינם שם כלילה מקרי ערלי כמ"ס בח"מ סימן ק"מ ס"ח לענין חזקה אבל חנות שהוא בביתו פתוח לרשות הרבים פשיטא שצריך מזוזה לפתחו עכ"ל: (טו) הפנימית. ששם הוא דר

פתחי תשובה

(ט) בית המדרש פטור. עיין בתוס' פ"ק דיומא דף י"א ע"ב סד"ה שאין בו בית דירה. שכתבו דאם היה בהמ"ד של יחיד ולא של רבים חייב במזוזה וכ"כ בפסקי תוס' שם וכ"כ בס' תפלה"מ ע"ש: (י) והחנויות שבשוקים. עבה"ט ועיין בס' יד הקטנה על הרמז"ס פ"ב מהלכות מזוזה אות כ"א שחמה ע"ז דאם יש בחנות איזה סחורה המונח שם תמיד הוא ליה ממך בית האויר ואף אם מפנה הסחורה משם כלילה ואינו משאיר שם כלום מ"מ ראוי לחייבה כמו בבהמ"ד לאמרינן לפי שיושבין בו כל היום הרי זה דירה והעלה דכוונת הטור והש"ע בחנויות שעושין ביומא דשוקא בברכים גדולים ועומדים שם החנויות בשוק רק כל משך היריד ואחר כך מפריקים אותם או עומדים פנוי בלי שום תשמיש דזה ממך כמו סוכת החג בחג ע"ש. וכתב הגאון מהר"י ז"ל מליסא בסידור תפלה שלו דאותן החנויות שבבית שעושין מזוזה אחת מן הקרקע עד המשקוף ומזוזה אחת שאין מגיע עד המשקוף רק שכונסין את הבתול לערך אמה או יותר אם המזוזה שמגיע עד המשקוף הוא מימין הכניסה עושין המזוזה באותה מזוזה ואם המזוזה הקטנה הוא מימין הנכנס אם הוא גבוה עשרה טפחים עושין המזוזה בו ואם אינו גבוה עשרה טפחים עושה במקום הרחב כן נ"ל עכ"ל: (יא) ד' אמות. בס' חמודי דניאל כ"י נראה דוקא בית דירה כריך דוקא שיהא ד"א על ד"א אבל בית שער ומרפסת וגו' אפי' לית בהו ד' על ד' חייבין ועוד נראה דמי שיש לו בית גדול ויש לו חדרים קטנים להניח שם חפצים לחייבים במזוזה ע"כ: (יב) כדי לרבע. ועיין (בת' חתם סופר סי' ר"פ) מ"ס בזה: (יג) שאין לו תקרה. עיין בתשובת הר הכרמל ח"ד סי' כ"ג שכתב בחדר שקורין קי"ך שנכנסין שם להסיק תנורי בית החורף ומחזיקין שם לולין של תרנגולים חייב במזוזה אף על פי שאינו מקורה כלל מ"מ כיון שדרכו להיות אינו מקורה דמי לשערי

רבי עקיבא איגר

(ש"ע סעיף י"א) והחנויות שבשוקים. בדרישה כ' ע"ז ונראה דבזה"ל אלו חדרים הנקראים חליטין חייבים וז"ע עכ"ל: **סעיף יג** (סעיף י"ג) ד"א על ד"א פטור. דהיינו דמלך עצמותו פטור ממזוזה אבל בחדר שלפנים מחדר (שקורין קעמערכין) שיואלים מחדר הגדול לחדר הקעמערכי הפתח ההוא חייב במזוזה מלך הגדול שיואלים ממנו דרך פתח זו לחדר קטן ויהא נידון חדר קטן כאויר דמ"מ חייב כאלו יואל מפתח זו לשוק כנלע"ד בעזה"י: **סעיף טו** (ש"ך ס"ק כ"ה) ויחזור ויקבענה בלא ברכה. יש לעי' אחמי יקבענה בלא ברכה דאף לאותה שיטה דמתחילה היתה ג"כ חייבת במזוזה מ"מ נראה כיון שנטלה אם יחזור ויקבענה כריך לבדך זולת שנאמר דכוונת הש"ך לשיטת הפוסקים בא"ח (סימן ח') דפשט טלית אדעתא לחזור וללבוש מיד אם כריך לבדך או לא עיין שם והיינו ע"כ כיון שעשתו לחזור וללבוש הוא כאלו לא פשט כלל א"כ לאותה שיטה אפשר דה"ה במזוזה אם נטלה אדעתא לחזור ולקובעה מיד הוא בלא נטלה וא"ל לבדך ועיין:

ברמז"ס¹ כתוב א"ס לצודקס כ"ז שחפויים שלם כו' משמע דאם נקרט החפוי צריך צדיקה וה"ה אס נשרו צמים לצריך צדיקה:

ב (א) אסור לתלות תפילין. נראה דאין בכלל זה מה שתפילין של ראש תלוים באויר ומחזיקים ציד צרועה ומשימים על הראש כי זהו צורך

הנחתם ואין צוה ציון: (ב) ואם שניהם

כו'. צ"י כתוב שצדצרי ר"י משמע צוה ללא מהני וז"ל ר"י אצל הניחם בכלי שאינו כליין אפילו י' ככלי א' דמי כלומר לא תאמר עשרה שהן כליין דדמו ככלי א' אלא אפילו י' שאין כליין דייני' להו ככלי א' ומיהו אפילו א' לצדו שאינו כליין לא נתמעט מאחד ודייני' ליה ככלי אחד ועם הכלי שהוא כליין ה"ל ככלי בתוך כלי ומותר עכ"ל כ"ה הנוסחא ועפ"ז כ' צ"י דלפ"ז לא מהני צ' כלים שאין כליין והוא דבר שא"א לאומרו אצל רש"ל הגיה שכל"ל ל"ת י' שהן כליין דדמי לכת"כ אלא אפילו י' שהן כליין דייני' כו' ול"נ להגיה צדק זה ל"ת שנים שהן כליין דדמי לכלי א' אלא אפי' י' שהן כליין דייני' להו ככלי א' ע"כ והכוונה שלא נטעה לומר מנדאמר אצ"י תחלה ל"ש אלא שהניחם בכלי שאינו כליין משמע דצ' כלים צעין שאין כליין ולא מהני כלי א' כליין והצ' אינו כליין ועו"א אצל הניחם בכלי שהוא כליין אפילו י' כו' לא מצעיא כלי א' שהוא כליין פשיטא דלא מהני צירוף כלי שאינו כליין אלא אפי' י' הוין ככלי א' וכשם שכלי א' לא מהני צירוף כלי שאינו כליין ה"נ צעשר' לז"א שאינו כן אלא ה"ק ל"מ צ' שהן כליין דלא מהני אלא אפי' י' שהן כליין לא מהני וע"ז

שפיר מקיים ומיהו וכו' נמצא כל אפין שוין דכלי שהוא כליין מנערך שפיר עם כלי שאינו כליין: (ג) מותר. פי' אפילו צלא כלי צת"כ וכ"כ צצ"י ולכאורה קשה מן הגמ' דא"י שם והיכן מנח להו א"ר ירמיה צין כר לכסת שלא כנגד ראשו והא תנא ר' חייא מניחן צכוצע [פי' צכיס שלה] (ו) תחת מראשותיו וכו' ומשי

דמפיק למורשא לצר [פי' שהתפילין ניכרין צצליטתן צקצה הכיס והיו כמורשא] והקשו התוס' מאי פריך דלמא תחת מראשותיו היינו שלא כ"ר ותי' דא"כ מאי ארי' צכוצע אפילו (ו) שלא צכוצע נמי אלא ש"מ דמיירי אפילו כ"ר עכ"ל וא"כ שטיקרו הוכחת המקשן היתה מכה מה דנקט כוצע מה מתרן התרנן ע"ז דמיירי שלא כ"ר א"כ כוצע ל"ל אלא ע"כ דאפילו (ו) שלא כ"ר צריך צת"כ וזה קומר פסק הש"ע ע"פ ר"י ונראה אדרבה (ו) מפשט זה הוכחה לפסק הש"ע דמדא"ר

שיטתו לצודקן: יב. בודק. ולא חיישין שמא עיזדן שלא לשמן דהכל צקלין צוה [תו'] יג. נאמן. דעד א' נאמן באיסורין כמ"ש צ"ד סימן קכ"ז² וע"ש סי' קי"ט ס"א דעכ"פ צעי' שיהא מוחזק צכשרות: יד. א"צ בדיקה. מיהו נכון לצודקן דמתקלקלי מויעה [כ"ה צסם הגהות צ"י]: וזו. לפרקים. דחיישי' שמא נתעפשו וז"ל ה"ה אס נפלו למים:

ב א. אסור לתלות. אצל באקראי צעלמא

שאוחז התפילין צידו והרצועות תלויות לית לן זה אצל אס התפילין תלויות אסור כנ"ל: אסור לתלות ס"ת אפי' צכיס [גמ' חידושי רשצ"א] וז"ל דקדורי' הקצועי' צלוחות צכסם שלשלת של כסף אסור לתלות צהס ול"ד לתפילין דמותר לתלות צכיסם דהתם הכיס כלי צפ"ע משא"כ כאן שהלוח' מחוצרת לסידור והיו כסידור עצמו וכתב רי"ט³ מותר לכתוב פסוקים צנייר ולתלות

צפתח צה"כ [כ"ה]: ב. בית שיש בו תפילין. ואס פירש טלית על הכיס של תפילין שמונח אע"פ שאין כרוך מלמטה שרי [ח' רשצ"א ופסקי רקנ"ט סי' ש"ה וכ"מ צגמ'] כתב צש"ג⁴ צסם ריא"ז⁵ שהטלית לא מקרי כליין ומיהו נ"ל דאוחז המניחין כיס התפילין והטלית לתוך כיס גדול גס הכיס (ו) גדול מקרי כליין וצריך עוד כלי על צצו ומיהו אס כיס התפילין מחובר למעלה על כיס הטלית הצד הצ' של הכיס (ו) גדול לא מקרי כליין: ג"ה אס המזוזה קצוע צפנים צחדר צריך גס כן כלי צתוך כלי ואס יש זכוכית על השס די צפריסת קודר עליה ועצ"ד סי' רפ"ו (ס"צ) [ס"ה] שכתב שס הט"ז דכיווי זכוכית לא מהני

כמ"ש (ו) סי' ע"ה ס"ה ע"ש וז"ל דמיירי אפי' פרס קודר ע"ג אסור דצכלי אחד פשיטא דאסור ול"נ דיש לדון להחיר צפריסת קודר דהא לא מתחזיא רק שחז"ל הצריכו כלי צתוך כלי ודי צכוכית: ג. מותר. נ"ל פשוט דכוונתו דצכלי

מאי פריך דלמא תחת מראשותיו היינו שלא כ"ר ותי' דא"כ מאי ארי' צכוצע אפילו (ו) שלא צכוצע נמי אלא ש"מ דמיירי אפילו כ"ר עכ"ל וא"כ שטיקרו הוכחת המקשן היתה מכה מה דנקט כוצע מה מתרן התרנן ע"ז דמיירי שלא כ"ר א"כ כוצע ל"ל אלא ע"כ דאפילו (ו) שלא כ"ר צריך צת"כ וזה קומר פסק הש"ע ע"פ ר"י ונראה אדרבה (ו) מפשט זה הוכחה לפסק הש"ע דמדא"ר

ז מ * לקח ממי שאינו מומחה צריך לבדקן לקח ממנו מאה קציצות יב בודק מהם שלשה (ח) קציצות שתיים של ראש ואחת של יד או שתיים של יד ואחת של ראש אם מצאן בשרים הוחזק זה האיש והרי כולם בשרים ואין השאר צריך בדיקה ואם לקחן צבתים צבתים חזקתן מאנשים הרבה הם לקוחים לפיכך בודק מכל צבת ב' של ראש ואחת של יד או ב' של יד ואחת של ראש¹ המוכר תפילין ואמר שהיו של אדם גדול יג נאמן ואינם צריכים (ט) בדיקה: י ס תפילין שהוחזקו בבשרות יד אינם צריכים בדיקה (י) לעולם ע ואם אינו מניחן (ו) אלא צו לפרקים צריכים בדיקה פעמים בשבוע: הגה ואס אין לו מי שיוכל לצדוק ולחזור ולתופרן יניחם כך צלא (כ) צדיקה (ב"י בשם אורחת חיים):

מ דין איך לנהוג בקדושת התפילין. וכו' ח"ס:

א א (א) א אסור לתלות (א) תפילין (ו) בין בבתיים בין ברצועות אבל מותר לתלותן (צ) בכיסן:

ב ב ב בית שיש בו (א) תפילין אסור לשמש בו ממתו עד שיוציאם או שיניחם בכלי תוך כלי והוא שאין השני מיוחד (ז) להם שאם הוא מיוחד אפי' מאה חשובים כא': הגה (ב) * ואס שניהם אינן מיוחדים להם או שהפנימי אינו מיוחד להם והחיצון מיוחד להם מותר וע"ל סי' ר"מ ס"ו. (ב"י):

ג ג אפילו הניחם בכלי בתוך כלי אסור להניחם תחת מרגלותיו ד וכן אסור להניחם תחת מראשותיו כנגד ראשו ה אפילו כלי בתוך כלי ואפי' אין אשתו עמו אבל שלא כנגד ראשו אם אין אשתו עמו (ג) ג (ה) מותר (ו) * ואם אשתו עמו צריך

משנה ברורה

(ז) בכלי תוך כלי - ל"ד כלים (יג) דה"ה שני כיסויין (יד) ואם פירש טלית או שאר כיסוי על הכיס של תפילין אף על פי שהכיסוי אין מכסה רק למעלה ומן הצדדין ולא למטה אפי' שרי. ועיין בבה"ל. ואותן המניחין כיס התפילין והטלית לתוך כיס אחד גדול הרי גם הכיס הגדול נקרא כליין המיוחד להן וצריך עוד כסוי על גבן (טו) אם לא שמכסה בטלית על התפילין בתוך הכיס דאז שרי דהטלית אינו כליין וה"ה (טז) אם כיס התפילין מחובר למעלה על הכיס הגדול הרי צד הב' של כיס הגדול אין נקרא כליין ומועיל להן (יז) אם הפכן. ועיין בביאור הלכה מה שכתבתי בשם הא"ר. כתב המ"א דה"ה במזוזה הקבועה לפניו בחדר צריך כלי בתוך כלי דהיינו שיכסה אותה בב' כסויין ואחד מהם יהיה עכ"פ אינו מיוחד לה וכדלקמן ואם על המזוזה יש כסוי זכוכית אף שהמזוזה נראית מתוכה אפי' נחשבת כסוי אחד ודי בפריסת סודר על המזוזה דהא עתה לא מיתחזיא וכ"כ דהה"ח. אבל לכו"ע לא מהני אם יכסנה עוד בזכוכית מלמעלה אף על גב שמכוסה בשני כסויין דהא המזוזה נראית מתוכן. כתב בחכמת אדם נ"ל דבין במזוזה או שאר ספרים אם עשה מתחלה ב' כלים שיחשב אחד לכלי בתוך כלי כגון שכרך המזוזה בנייר ואח"כ הניחה בתיק שלה מותר כיון שבתחלה כיון לכך. ויתר כל הדינים בזה נבאר לקמן בסימן ר"מ בעזה"י:

שער הציון

(יג) פשוט: (יד) מגן אברהם: (טו) דרך החיים: (טז) מגן אברהם: (יז) לבושי שרד:

ערוך השולחן יורה דעה סימן רפו

ראינו שמניחים והנה בבית לא שייך עתה דין זה שאין רגילות שידורו בחדר אחד אבל בחצר שכית הרבה וצריך לקבוע מזוזה בחצר שדרים בו ישראל ועכו"ם וכן יש להורות הלכה למעשה אם לא שהעכו"ם לא יניח]:

סעיף ג בית האשה בית השותפים חייב במזוזה שהרי גם הנשים חייבות במזוזה כמו שיתבאר בס' רצ"א וראה לי דאפילו חדר המיוחד לקטנים לבדם חייב במזוזה שהרי יש חיוב לחנכם במצוה זו כמ"ש שם ויש להסתפק כשהישראל מחזיק בביתו משרתים אינם יהודים ומיחד להם חדר להם לבדם אם אותו החדר חייב במזוזה ונראה דחייב דהא דירת ישראל היא לעבדיו ולא דמי למשכיר ביתו לאינו יהודי דפטור משום דמזוזה חובת הדר היא כמ"ש בס' רצ"א דהתם לא מקרי דירת ישראל דשכירות לשעתו כממכר הוא לכמה דברים אבל הכא דירת ישראל היא ומטעם זה נ"ל דגם חדר המיוחד לקטנים חייב מן התורה במזוזה [ודע דכל מקום שנזכר בית הכוונה על חדר בלשונו דבלשון חז"ל כן הוא וכל חדר הוא בית בפ"ע]:

סעיף ד וחייב מזוזה לאו דווקא בבית שדר בה הוא ובני ביתו ואוכלין ושותין וישנים שם דה"ה אם רק משתמש בו באיזה תשמיש חייב במזוזה ולכן שנו חכמים ביומא [י"א א] דבית התבן ובית הבקר ובית העצים ורפת בקר ולולין וחדר ומרתף שמונחים שם אוצרות יין ושמן או שאר מיני פירות או מין סחורה חייב במזוזה וראה לזה שהרי התורה חייבה שערים במזוזה ושם שער הוא רק בחצר ורחוב ועיר דבבית אקרי פתח כמבואר ריש עירובין והרי בחצירות וברחובות ליכא ישיבה קבועה אלא הילוך בעלמא וכ"ש באלו שיש שם תשמישים ואפילו אינו משתמש בעצמו שם אלא ע"י משרתיו אינם יהודים מ"מ דירתו היא וחייבת במזוזה ובית האסורים חייב במזוזה [יומא י' ב]:

סעיף ה ודווקא דירת כבוד ולפחות שאינה של בזיון ושל טינוף אבל של בזיון או של טינוף פטור ולכן בית הכסא ובית המרחץ וכמו שיש לעשרים חדר למרחץ ועומדים שם אמבטאות ובית הבורסקי ובית הטבילה פטורים לפי שאינם עשויים לדירת כבוד דאין זה כבוד שמים להיות שם מזוזה [עי' רש"י יומא שם ד"ה מאי]

סעיף א אלו המקומות שחייבין במזוזה אחד שערי בתים וחצרות ושערי מדינות כמו ארץ הג"ר שמוקפת הרים ויערים ואין יוצאים ממנה אלא דרך שערים [רש"י יומא י"א א ד"ה אחד] ושערי עיירות כמו בזמן הקדמון שהיה לישראל רחובות מיוחדות והיו להרחובות שערים ובזמא"ז לא שייך זה דאין לנו ערים מיחדים לעצמינו וגם פתחי בתים ושערי חצרות דווקא המיוחדים לישראל לבדו אפילו של אנשים הרבה דבית השותפות חייב במזוזה אבל בית כלומר חדר שדרים בו ישראל ועכו"ם ביחד פטור ממזוזה לפי מה שפסק רבינו הרמ"א בסעי' א' כמו שיתבאר [בתי האסורים מהממשלה פטורין ממזוזה]:

סעיף ב וז"ל רבינו הרמ"א ודווקא כשבית השותפים ישראל אבל בית של ישראל ועכו"ם פטורים ממזוזה וכן חצירות או עיירות שמקצת עכו"ם דרים שם פטורים ממזוזה עכ"ל ותמיהני שהכריע כן להלכה דהן אמת שכן פסק המרדכי ס"פ לפני אידיהן ע"ש אבל הרשב"א בחולין [קל"ה ב] כתב מפורש דחייב במזוזה וכן פסק רבינו הב"י בספרו הגדול בבדק הבית וכן פסק המהרש"ל בים של שלמה חולין פ' ראשית הגז [ס' ב'] ודייקי לה מדקאמר הש"ס שם דבית השותפות חייב במזוזה דכתיב למען ירבו ימיכם לשון רבים ופריך ואלא ביתך למה לי לדרך ימין ע"ש ולמה לא קאמר למיעוטי שותפות עכו"ם כמו שאומר שם מקודם על כמה דברים וכן הקשו התוס' שם אלא וודאי דחייב במזוזה וכל דברי המרדכי שם דחה הים של שלמה בטוב טעם ע"ש ולכן נלע"ד לדינא כיון שהוא ספק תורה בחצר שדרים שם ישראלים ועכו"ם חייב החצר במזוזה אם לא שהעכו"ם אינם מניחים ועוקרים אותה אבל בעינינו ראינו שהם מניחים לקבוע מזוזה ואינם מקפידים [והנה הלבוש והט"ז סק"ב כתבו דשותפות איתרבו מלמען ירבו ובזה לא שייך וזהו דברי המרדכי ודברים תמוהים הם כמ"ש היש"ש ובאמת גם הש"ך סק"ו השיג על זה וכתב מפני שהמקצת הוא של עכו"ם כלומר ואין לו להישראל בית שלם וגם זה מהמרדכי ולמד זה מנגעים כמבואר ביש"ש וגם זה דחה ע"ש אך הטעם השני שכתב הש"ך משום סכנה שלא אמר שהישראל עושה לו כשפים וודאי דמילתא דפשיטא דאם העכו"ם אינו מניח מה יעשה הישראל אבל בימינו

ואין לשאול דלמה לן האי טעמא והא כיון דהוא מקום טינוף ומקום ערוה הרי יש איסור להכניס שם דבר קדוש די"ל דאי משום זה היה היתר ע"י כיסוי לכסות המזוזה כמו שמותר ליכנס בקמיע ובספרי קדש לבית הכסא כשהן מכוסות כמ"ש בס"י רפ"ב ובפרט מזוזות שע"פ רוב כורכין אותן בנייר או בברזל או בעץ ואין איסור מטעם זה ולכן צריכין לטעם דאין זה דירת כבוד ולא חייביה רחמנא בהכי דבעינן דומיא דבית ושער שהם דרך כבוד ולאו דווקא פטור דה"ה שאסור לעשות שם מזוזה באלו המקומות שמבזה כבוד שמים [ע"י ש"ך סק"א וזהו כוונתו ודו"ק]:

סעיף ו ודע דמטעם זה לא נהגנו מעולם לעשות מזוזה לרפת בקר אף שחייבת במזוזה כמ"ש מ"מ זהו בימיהם שמ"מ היתה הרפת נקייה והזבל אינו מונח שם זמן רב כמו שגם היום בערים הגדולות עושים כן אבל במקומותינו שהסרחון רב בשם וגם הולכים שם לצרכים פשיטא דהוה ממש כבית הכסא ויש איסור לעשות שם מזוזה ובלולין שמחזיקין שם תרנגולים צריכים לראות אם הזוהמא אינה הרבה שם חייבת במזוזה אם הם בחדר החייב במזוזה אבל כשיש שם זוהמא הרבה אין לעשות שם מזוזה [ע"י ש"ך סק"ב וט"ז סק"א ובימיהם לא נפישא זוהמא ברפת משא"כ בזמנינו וכמ"ש הפ"ת סק"ב בשם יו"ק]:

סעיף ז ומטעם זה אמרו ביומא שם דגם בית העצים והתבן והאוצרות אם נשים דרכן לרחוץ שם כשהן ערומות פטורין מן המזוזה דכיון שעומדות שם ערומות אין זה כבוד שמים להיות שם מזוזה אבל כשהן רק מתקשטות שם חייב והטור והש"ע לא הזכירו דמתקשטות חייב ואולי משום דמילתא דפשיטא היא דכיון שכתבו דרך רוחצות פטורות ממילא ש"מ דמתקשטות חייבות ויראה לי דלאו דווקא נשים אלא ה"ה אנשים אם רוחצין שם ערומין דפטור דחד טעמא הוא כמובן רק משום דרך נשים דרכן ברחיצה וקישוט לכן הזכירו בגמ' ופוסקים כן אבל ה"ה אנשים:

סעיף ח ודע דזה שכתבנו דבית התבן וכו' חייבין במזוזה זהו דעת הרא"ש והטור והש"ע ואף דבגמ' שם יש פלוגתא בזה הכריעו כן להלכה אבל הרמב"ם בפ"ו דין ז' כתב בית התבן בית הבקר בית העצים בית האוצרות פטורין מן המזוזה שנאמר ביתך בית המיוחדת לך פרט לאלו וכיוצא בהן לפיכך רפת הבקר שהנשים יושבות בה ומתקשטות בה חייבות במזוזה שהרי יש בה יחוד לדירת אדם עכ"ל וגם הרי"ף כתב וז"ל ובית התבן ובית הבקר ובית העצים

ובית שהנשים רוחצות בהן פטורין מן המזוזה עכ"ל וזהו ג"כ כהרמב"ם וגם הריא"ז כתב [בש"ג שם] וז"ל בית התבן וכו' אם הנשים מקשטות בהן חייבות במזוזה שהרי הן בית דירה לאותן הנשים אבל אם אין שם נשים מתקשטות בהן פטורין שאין דומין לבית המיוחד לדירת אדם עכ"ל [וכ"כ תוס' מנחות מ"ד א סד"ה טלית]:

סעיף ט ולפ"ז תמיהני על רבינו הב"י שלא הביא כלל דעתם ונראה להדיא מדבריו בספרו הגדול שכתב דהרי"ף פסק כהרא"ש ע"ש [וכ"כ הב"ח] ונאה שלא גרסו בהרי"ף הך ובית האחרון ולכן זה שכתב שהנשים רוחצות וכו' אדלעיל קאי אבל בלא"ה חייבין וכן משמע מהרא"ש שתמיד העתיק או הביא דברי הרי"ף ובכאן כתב בית התבן וכו' ובית העצים שהנשים רוחצות וכו' ע"ש וכיון שהרי"ף והרא"ש אינם סוברים כן לא חשו לדעת הרמב"ם והריא"ז אבל לפי גירסתינו נלע"ד דלענין ברכה יש לחוש לדעתם והרי ברובא דרובא הרמב"ם הולך בשיטת הרי"ף ומסתמא גם לפניו היתה הגירסא בהרי"ף כגירסתינו א"כ כיון דברכות אינן מעכבות נלע"ד לקבוע מזוזה בלא ברכה אבל כבר הורגלו כל העולם לעשות ברכה וצ"ע:

סעיף י בזה שנתבאר דמקום שרוחצות בו פטור ממזוזה משום דאין זה כבוד שמים זהו כשהמקום הזה הוא בקביעות לרחיצה אבל כשהו באקראי בעלמא לית לן בה רק בעת מעשה צריך לכסות המזוזה אם היא בלי כיסוי וכיסוי זכוכית לא מהני לענין ערוה כיון שנראית כמ"ש בא"ח סי' ע"ה אבל אם אירע טינוף מצואה מהני גם כיסוי זכוכית כמ"ש שם [ע"י ט"ז ססק"ה] ולכן בבתי עניים שהתינוקות הולכין לצרכיהם סמוך לפתח ובפרט בזמן החורף מ"מ אין ביכולתם לפטור א"ע מן המזוזה בפתח זה אלא יכסוה ואצלינו כל המזוזות מכוסות בנייר או בתיק או בזכוכית:

סעיף יא וז"ל רבינו הב"י בסעי' ה' במקום שיש טינוף כגון שתינוקות מצויים שם טוב לכסות המזוזה ובמקום טהרה טוב להיות נראית עכ"ל וזהו כמ"ש ומ"מ יזהרו שלא לעשות בקביעות דבר של טינוף אצל הפתח מבחוץ כגון לשפוך בקביעות שופכין או לרחוץ בגדי טנופת של קטנים או להשתין שם וכ"ש לצאת לגדולים דאין לך בזיון יותר מזה כמובן ויראה לי דאם א"א להמנע מזה יקבע המזוזה לא בתוך חלל הפתח כפי עיקר דינה כמ"ש בס"י רפ"ט אלא על המשקוף לצד פנים הבית סמוך לחלל הפתח בכדי

שהמזוזה לא תראה הטינוף דבדיעבד יוצאים גם במקום זה לדעת הטור ורבינו הרמ"א כמו שיתבאר שם וכמדומני שכן המנהג ונכון לעשות כן:

סעיף יב יש מהפוסקים שכתבו דחדר שאיש ואשתו ישנים שם פטור ממזוזה דאם ברוחצות פטור כ"ש כשיש תשמיש המטה [מרדכי] ורבינו הב"י בספרו הגדול דחה הדברים וכתב וז"ל ואני אומר דאין משם ראייה דעד כאן לא פטרי בנשים רוחצות שם אלא בית התבן וכו' אבל בית דירה ממש אף על פי שרוחצות שם חייב במזוזה עכ"ל ביאור דבריו נ"ל דכשאינה בית דירה ממש אלא תשמישים בעלמא ממילא דכשרוחצות שם מקרי הבית על שם הרחיצה אבל בית דירה ממש לא מקרי על שם הרחיצה ואי משום שעומדות ערומות יכסו המזוזה כמ"ש דבכיסוי אין איסור:

סעיף יג עוד כתב ועוד דאפילו בהנך לא פטרי אלא מפני שרוחצות שם ערומות וא"כ בחדר שאיש ואשתו ישנים בה אף על פי שמשמשים אין עומדים ערומים וחייב במזוזה וכן עמא דבר עכ"ל וע"פ הדברים האלה כתב רבינו הרמ"א בסעי' ב' אהך דרוחצות וז"ל ודווקא אלו אבל חדר ממש אפילו מקום שאיש ואשה ישנים ומשמשים שם חייב במזוזה ויש מקילין ואומרים דבכל מקום שנשים שוכבות פטור ממזוזה עכ"ל ודיעה ראשונה היא דעת רבינו הב"י וגם עתה בכל המדינות נהגו כן לעשות מזוזות בחדר זה ואצלינו המזוזות מכוסות וכמ"ש [וגם הש"ך בסק"ט מסיק כן לדינא ע"ש]:

סעיף יד וראיתי מי שדחה דברי רבינו הב"י בזה"ל דאטו ערום מגניא טפי מתשמיש והרי בית שיש בו תפילין אסור לשמש עד שיתנם כלי בתוך כלי ומזוזה לא גרע מתפילין וכו' ובערום די בכיסוי בלבד [מעיו"ט בה' מזוזה בד"ח אות מ"ו] ונראה להדיא דס"ל דגם מזוזה צריך כלי תוך כלי בתשמיש המטה וכ"כ אחד ממפרשי הש"ע בא"ח סי' מ' דגם מזוזה צריך כלי תוך כלי [מג"א סק"ב] ולכן הצריך לפרוס סודר על המזוזה מפני שצריך כלי אחד שאינו מיוחד לזה כמבואר שם ע"ש:

סעיף טו ולענ"ד הדברים תמוהים מאד דא"כ הש"ס והפוסקים שהצריכו כלי תוך כלי בתפילין וספרים למה לא הזכירו מזוזה שבהכרח להיות מזוזה בהחדר וגם הטור והש"ע לא הזכירו כלל דין זה שהוא בהכרח ושמא תאמר דלכן לא הזכירו מפני שבאמת חדר זה פטור ממזוזה כדעת הפוסקים שנתבאר [וכ"כ המעיו"ט] זהו יותר תמוה דא"כ היאך לא הזכירו

הש"ס והרמב"ם והפוסקים דבר גדול כזה שהוא בהכרח ואין בית אשר אין בו חדר כזה והיה להם לבאר דחדר שאיש ואשתו שרויין שם פטור ממזוזה אלא וודאי דאינו כן דכיון דזהו בהכרח שהתורה גזרה לעשות מזוזה והתורה גזרה על פריה ורביה וודאי שא"צ כלי תוך כלי אלא כיסוי בעלמא ואולי גם זה א"צ כיון שנצטוינו על זה ולכן לא הזכירו רק תפילין וספרים שא"צ להיות בחדר זה ולכן אתיין דברי רבינו הב"י כמן חומר וזהו כוונתו כמ"ש ולא משום דערום גריע אלא דזהו הכרח ע"פ דין התורה וזה אינו הכרח [והמג"א שם הטה כוונת הט"ז בכאן סק"ה שזה שכתב כיסוי זכוכית הוא לבד הפריסת סודר ע"ש ומי לא יראה שלא כיון הט"ז לזה ולדברינו אתי שפיר ודו"ק]:

סעיף טז עוד כתב רבינו הרמ"א ונ"ל דבמקום שהדלת מבפנים וכששוכבים שם סוגרים הדלת ונמצא המזוזה מבחוץ חייב לכ"ע עכ"ל ואפילו בס"ת מותר בכה"ג [הגר"א סק"ה] ואיני יודע מאי קמ"ל ונראה דקמל"ן דלא תימא דלדעת הפוסקים הוה חדר זה כחדר המיוחד לרחיצה דהוא בעצם פטור מן המזוזה וא"כ אף כשהדלת מבפנים א"צ מזוזה דאינו כן דגם הם מודים דבכה"ג חייב במזוזה ולא דמי לרחיצה ואם זה החדר יש לפניו ממנו עוד חדר שאינו מיוחד לשכיבה והוא וודאי חייב במזוזה אלא שהיכר ציר והדלת סובבין אותו ובע"כ צריכה המזוזה להיות בחלל חדר זה י"א דנכון לעשות המזוזה לקובעה אחורי הדלת ולסמוך על הטור בסי' רפ"ט [ש"ך סק"י בשם מעיו"ט] ולפמ"ש בסעי' ט"ו א"צ לזה ודע דבמקום שיש לחוש שיגנובו המזוזה ותבא לידי בזיון יעשו נקב בהמשקוף הימין ויכניסו המזוזה לשם שלא תהא ניכר מבחוץ ולא יפגעו בה הרשעים:

סעיף יז לא הצריכה התורה מזוזה רק בבית של חול כלומר שבנוי לצרכי האדם ולא דירת קדש כדכתיב ביתך ושל קדש אינו בית האדם אלא בית ד' ולפיכך לא עשו מזוזות לבית המקדש בשום שער ופתח שהיה שם ולכן הר הבית והלשכות והעזרות פטורות ממזוזה וכתב הרמב"ם שם [פ"ו הל' ו'] כל השערים שהיו במקדש לא היה להם מזוזות חוץ משער נקנור ושלפנים הימנו ושל לשכת פרהדרין מפני שהלשכה הזאת היתה בית דירה לכה"ג בז' ימי ההפרשה עכ"ל כלומר לפי שהנקנור ושלפנים הימנו היו פתוחים לפרהדרין נחשבו כולם כדירתו והחיוב הוא רק בימי הפרשתו ולא כל השנה [כ"מ] ואף על גב דהכהנים היו אוכלים בעזרה קדשי קדשים ומנחות וכן היו

ישנים בלשכת בית המוקד כדתנן במדות פ"א [מ"ח]
מ"מ לא מקרי דירתם אלא משולחן גבוה קא זכו
והשינה היתה בשביל העבודה:

סעיף יח ולפיכך גם בתי כנסיות פטורים מן המזוזה
דזהו מקדש מעט ולא לדירה הם עשויים ולכן אם
באמת יש בה דירה לאיזה אדם חייבת במזוזה ואם
הבית דירה היא בעזרה שלפני בהכ"נ העזרה חייבת
והבהכ"נ פטורה והרמב"ם כתב בהכ"נ של כפרים
שהאורחים דרין בו חייב במזוזה ושל כרכים אם יש
בה בית דירה חייב וכ"כ הטור ובש"ע לא הוזכר זה
משום דאצלינו גם בכפרים אין האורחים דרים בו ויש
בזה שאלה נהי שהאורחים דרים שם מ"מ מסתמא לא
ישהה ל' יום ויתבאר לקמן דהדר בפונדק פטור כל ל'
יום די"ל כיון שבכפרים עשויה לכך שידורו שמה
האורחים הוה עכ"פ כבית דירה לעיר בשביל אורחים
ועמ"ש בסעי' מ"ח:

סעיף יט וכתב רבינו הב"י בסעי' י' בית המדרש

פטור מהמזוזה ואם יש בו פתח שרגיל לצאת בו
לביתו חייב במזוזה באותו פתח וי"א שבהמ"ד חייב
במזוזה ונכון לחוש לדבריהם אבל לא יברך עליה
עכ"ל ביאור הדברים דהרמב"ם פוטרו ממזוזה דמאי
נ"מ בין בהכ"נ לבהמ"ד רק כשיש לו פתח מיוחדת
לביתו הסמוך לו ממש וה"ה בבהכ"נ כמ"ש הרמב"ם
ע"ש ולא הזכיר רבינו הב"י בהכ"נ מפני הי"א שפסקו
ע"פ הירושלמי דבהמ"ד חייב במזוזה מפני
שהתלמידים יושבים שם כל היום והוה ממש כדירתן
אבל בבהכ"נ לא פליגי וכתבו הגדולים דנכון כשיקבע
מזוזה לביתו ויברך יקבע אז בברכה זו בלא הפסק
לפתח בהמ"ד ופשוט הוא [ב"ח וש"ך סק"ט] וכתב
הטור דמהר"ם מרוטנבורג לא עשה מזוזה לבית
מדרשו וכשישן שם ביום היה רוח רעה מבעתו
וכשעשה מזוזה פסק הרוח רעה ע"ש [ובתוס' יומא
י"א ב ד"ה שאין כתבו לחלק בין של רבים לשל עצמן
ע"ש]:

